

Orman ve Av

Yıl: 2009 | Temmuz - Ağustos | Sayı: 4

ISSN 1302-040X

Orman ve AV

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ
TARAFINDAN İKİ AYDA BİR YAYIMLANIR
Yıl: 2009 1 Temmuz - Ağustos 1 Sayı: 4 1 Cilt: 85 1
ISSN 1302-040X

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ ADINA
SAHİBİ
GENEL BAŞKAN
MUSTAFA YUMURTACI
SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Dr. MURAT ALAN

EDITOR
Doç. Dr. SEZGİN ÖZDEN
ozden@karatekin.edu.tr

YAYIN KURULU
Prof. Dr. İsmet DAŞDEMİR
Doç. Dr. Erdoğan ATMIŞ
Doç. Dr. Sezgin ÖZDEN
Doç. Dr. Oktay YILDIZ
Dr. Mehmet Ali BAŞARAN
Serkan AYKUT
Hakan KÖRBALTA

Bilgilendirmek amacıyla üyelerimize
ücretsiz dağıtılır.

YONETİM YERİ:
TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ
TUNA CAD. NO: 5 96410 KIZILAY/ANKARA
TEL&FAX
0312 433 84 13

www.tod-tr.org
tod@tod-tr.org
ormancilardere@tmail.com

YAYIN KURULU E-POSTA
ormanveav@tod-tr.org

BASKI
KAYIKÇI OFSET
Cumh. Mh. Park Sk. Atakaç Apt.
No: 16 18100 / ÇANKIRI

Tel: 0 376 212 50 70
Fax: 0 376 213 19 88
e-posta: karatekin18@hotmail.com

GRAFIK TASARIM
Hadi CANBAZ
e-posta: okyanus-02@hotmail.com

KAPAK FOTOĞRAFI
Mustafa BAGCI

EDITÖRDEN

Sevgili meslektaşlarımız, yeni bir sayıyla daha
karşınızdayız. Bu sayımızın ana temasını milli parklar ve
korunan alanlar olarak belirledik. Bu çerçevede Doç.
Dr. Erdoğan Atmış'ın İtalya'daki Majella Milli Parkındaki
çalışmalarını derlediği bir yazı ile Cumhuriyet
Güngöroğlu'nun "Biyotop Tipleri Haritalaması ve
Doğa Koruma" başlıklı yazılarına bu sayıda yer
veriyoruz.

Marmara Bölgesinde yaşanan sel felaketlerinin
peşinden Turgut Çelikkol ve Kemal Aşk tarafından
kaleme alınan iki yazı orman ile su kaynakları
arasındaki ilişkiyi açıkça gözler önüne seriyor.

Ormanlarda maden aramayla ilgili mevzuat
değişikliğini eleştiren önemli bir yazıyı bu sayıda
bulabileceksiniz. Doç. Dr. Aynur Aydın Coşkun
tarafından kaleme alınan yazının başlığı Madencinin
"Hukuk" Zaferi... Madencilerin şimdilik kazandığı
savaşın kaybedeni maalesef ormanlar. Ancak genel
hukuk kurallarına aykırı olarak yürürlüğe giren
fânetmelik değişikliğinin ömrünün uzun olmayacağı
konusundayız.

İnsan merkezli düşünmeyi bilmeyen yöneticiler
sayesinde İstanbul'a 3. köprü de yapılıyor. Bu mantıkla
3. değil 33. köprü de sorunu çözmeyecek. Ayrıntıları
dergimizin sayfalarında bulacaksınız.

Bu sayıda Hadi İlbaş'ın "Bir Ağacın Mektubu", Hazin
Cemal Gültekin'in "Açık Tohumlu (Gymnospermae)
Ağaçların Bazı Çiçek Kozalak Ve Tohum Özellikleri" ve
Elif Çolak-Şaban Çetiner tarafından İngilizceden
çevrilmiş "Ormanlıkta Sertifikasyonun
Gerçekleştirilmesi" başlıklı yazılara da yer veriyoruz.
Konuyla ilgilenenlerin ilgiyle okuyacakları bir çeviri.

Yayın Kurulu toplantısında Önümüzdeki sayının
tema terasının "toprak, ekoloji ve ekosistem" olmasına
kararı verildi. Bu konuda katkı sağlayacak tüm
meslektaşlarımızın değerli katkılarını bekliyoruz.

Bu sayıya yazılarıyla destek veren tüm yazarlara
sözümüzü teşekkür ederiz. Önümüzdeki sayıda
görüşmek üzere...

İÇİNDEKİLER

1 Editörden - Doç. Dr. Sezgin ÖZDEN

Başyazı 2

3 Biyotop Tipleri Haritalaması ve
Doğa Koruma - Cumhuriyet GÜNGÖROĞLU

Fıstık Çamının Yaşam Sırası
Muhammet KILCI 7

8 Majella Milli Parkı
Doç. Dr. Erdoğan ATMIŞ

Madencinin "Hukuk" Zaferi...
Doç. Dr. Aynur Aydın COŞKUN 15

19 Ormanlar Madenciyeye Teslim

Sel
Kemal AŞK - Orman Yüksek Mühendisi 20

22 Yeniden Yapılanma İhtiyacı ve Türkiye'de Sel...
Turgut ÇELİKKOL - Orman Yük. Mühendisi

Açık Tohumlu (Gymnospermae) Ağaçların... Özellikleri
Hazin Cemal GÜLTEKİN - Orman Müh. 23

28 Ormanlıkta Sertifikasyonun Gerçekleştirilmesi
Elif ÇOLAK - Peyzaj Mimarı • Şaban ÇETİNER - Orm. Yük. Müh.

3. Köprü İstanbul İçin Çözüm mü? Yoksa Cinayet mi? 37
Sezai KAYA - TOD Genel Sekreteri

40 3. Köprü İhtiyaç Değil Cinayettir.

Kızıl Orman Fareleri Myodes glareolus (Schreber)
Doç. Dr. N. Kaan ÖZKAZANÇ 42

44 Denetleme Raporu

BAŞYAZI

Türkiye Ormancılar Derneği, kuruluşundan bu yana belirli bir çizgiyi koruyarak, bir meslek örgütü olmanın bilinciyle hareket etmiştir. Diğer yandan taşıdığı yurtseverlik sorumluluğu ile de ülke sorunlarına ilişkin görüşlerini kamuoyu ile paylaşmıştır.

Son yıllarda Cumhuriyetin temel ilkelerindeki temşimler ülke gündemini işgal etmekte, bu durum meslek sorunlarımızın artmasına, ormanlarımız ve ormancılığımıza ilişkin kuşku ve korku, korumsarlıkların yaygınlaşmasına da yol açmaktadır. Ekonomik yönden dış baskılar artmaktadır. Ekonomi, ticaret, bankacılık, turizm vb sektörlerin çalışma ilkelerini, geleceğin uluslar arası güçler belirlemektedir. Aynı kpsamda ürettiğini değerlendirememesi sonucunda fedakar ve çilekeş Türk insanı üretimden soğutulmuş, tembelleğe ve korumsarlığa itilmiştir. Yakın geçmişte gıda ve endüstriyel tarım üretimi açısından yeterli olan ülkemizde, yakın gelecekte halkın tüm gereksinimlerinin uluslararası firmalarca karşılanır duruma gelecektir. 1

1980'de ülkemizin ve ekonomimizin kurtuluşu diye dayatılan 24 Ocak kararları ve bu kararların uygulanması için getirilen 12 Eylül yönetimi; ülkenin geleceğinin uluslar arası sermayeye ipotek edilmesinin koşullarını ve yöntemlerini belirlemiş, toplumun değer yargılarını değiştirmiştir. Düşünmeyen, araştırmayan ve ülke sorunları ile ilgilenmeyen bir gençlik yetiştirme amaçlanmış, bunda da başarılı olunmuştur. Çağdaş medeniyeti amaçlayan laik bir toplum, İslami devlet tartışmalarına itilmiştir.

Uluslar arası sermaye 1980'lerden sonra çok güçlenmiştir. Dünyaya hakim olma kararlılığını açıkça ortaya koymuştur. 1995 yılında deklare ettiği ilkeleri ülkemizde yaşamaya geçirme ortamını da bulmuştur. Ülkemize geleceğine ipotek koyma yolunda kendisine büyük bir destek de bulabilmektedir. Karşısında ulusal devlet istemediğini açıkça ilan eden Dünya Ticaret Örgütü bunu birçok yerde başarmıştır. Ülkemizde de ulusal birlikeliğin temelleri sarsılmakta, Sevr koşulları varılmaya çalışılmaktadır. Ülkenin yer altı kaynakları ve doğal zenginlikleri uluslar arası firmalara ihale edilmiştir. Yönetim kurumumuzun "Maden Yasa" raporunda belirtildiği gibi, zengin yer altı kaynaklarımız uluslar arası firmalara ulusal çıkarlarımızı ayıran bir şekilde adeta peşkes verilmektedir. Her ne dse ilkel yöntemlerle ve Türk

halkının sağlığı hiçe sayılarak bu madenlerin işletilmelerine göz yumulmaktadır. Öte yandan doğal zenginliklerimiz olan ormanlarımız, muhafaza ormanları, milli parklar, tabiat parkları, tabiat alanları, taş ocağı işletmeciliği dahil her türlü maden işletmeciliğine feda edilmiştir/edilmektedir. Oysa bu alanların geçerli mevzuattaki tanımlarına bakıldığında, bırakın maden aramayı gelişim planlarının yapılması için bile son derece dikkatli olunması gerektiği anlaşılmaktadır. Çünkü tanımlardan "...milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri..." gibi özellikleri olan yerlerin bu kapsamda korunduğu anlaşılmaktadır. Bu alanlar hiçbir sakınca görülmeden maden işletmeciliğine açılmakta, bu anlayışla uluslar arası önemde olan doğal ve kültürel kaynak değerleri önemsenmemektedir. Bu konuda somut bir örnek de verilebilir. İlkel yöntemlerle maden işletmeciliği ve uluslar arası sermayenin baskısı konusunda Çevre ve Orman eski Bakanı sayın Osman PEPE, European Nikel şirketinin bir uzantısı olan SARDES firmasının Çal'daki (Manisa) nikel işletmeciliği ile ilgili olarak şöyle demiştir: "Bu şirket bölgede 'dediğim dedik, çaldığım düdüğü' anlayışıyla hareket ediyor, çok güçlü bir firma ve büyük devlet imkanlarını arkasına almış, Türkiye'yi çiftliği haline dönüştürmeye çalışıyor." (31.07.2009 NTV)

Yukarıda kısaca özetlenen gelişmelere karşın uluslararası sermaye ile bütünleşen bazı kesimler kişisel çıkarları uğruna ülke çıkarlarını hiçe saymakta, 1920'lerin mübareke basınından daha da ileri ve tehlikeli boyutlarda davranışlar sergilemektedirler. Muhalefet partileri ise bu konularda hiçbir tepki göstermemekte, düşünce ve söylem geliştirmemektedirler.

Yönetim Kurulu olarak, 85 yıllık kamu yararına bir dernek olmanın sorumluluğu ile kaygılarımızı kamuoyuna yansıtma gereği duyduk. Bu kapsamda ülke kaynaklarının halkın mutluluğu ve refahı için kullanılması, ülke doğal kaynaklarının yok edilmemesi ve ülkenin geleceğinin karartılmaması gerektiğine inanıyoruz. Gelecek kuşakların da bu ülkede hakkı bulunmaktadır.

Aydınlık yolların bizlerin olması dileğiyle saygı sunarız.

TOD YÖNETİM KURULU

Biyotop Tipleri Haritalaması ve Doğa Koruma

Cumhur GÜNGÖROĞLU
Batı Akdeniz Ormanlık Araştırma Müdürlüğü, Antalya

Giriş

incelemektedir.

Kavram olarak biyotop ve biyotop tipi

Ülkemiz bitki ve hayvan tür çeşitliliği bakımından oldukça zengindir. Özellikle sayısı son yıllarda 11.000'i aşan bitki türü ve, bunlardan 3000'inin endemik olması, tür çeşitliliği bakımından dikkat çekmektedir (ÇOB 2008). Diğer yandan, omurgalı hayvan türlerinden özellikle memeli, kuş, sürüngenlere ait tür sayısı da dikkat çekici düzeydedir. Avrupa kıtası ile kıyaslanılabilecek bu zengin tür çeşitliliğinin başlıca asıl sebeplerinden biri olarak; ülkenin değişik bölgelerinde tarihsel süreç içerisinde farklı jeolojik, jeomorfolojik ve iklimsel özelliklere dayalı karakteristik coğrafyaların oluşması gösterilmektedir. Farklı coğrafyalarda farklı yapıda alt bölgelerin oluşmasıyla bitki ve hayvan türlerine yaşam şartları sağlayan zengin ekosistem çeşitliliği ortaya çıkmaktadır. Yukarıda bahsedilen tür ve yaşam alanı çeşitliliğimize rağmen ne yazık ki ormanlık, kırsal peyzaj ve yaban hayatı yönetiminde sürdürülebilirlik veya doğa koruma bilim teknik ve yöntemlerine dayalı prensip ve yaklaşımların yetersizliği söz konusudur. Buna karşın; hızlı bir sanayileşme yoluyla kalkınma sürecinde bulunan ülkemizde önceliğin sosyo-ekonomik kalkınmaya dayalı arazi kullanım şekillerine verilmesi, doğa koruma alanındaki sorunların yeni boyutlara ulaşmasına neden olmaktadır. Ülkemizde doğa koruma alanında geçmişten günümüze kadar oluşturulan yasa ve kurumların çeşitliliği ve onların faaliyet alanları arasında yetersiz kalan işbirliği yanında kurumsal düzeyde kaynak bazında çatışan farklı uygulamalar söz konusudur. Diğer taraftan hızla artan ve gelişen doğal kaynak kullanım talepleri karşısında, biyotik ve abiyotik doğal kaynak zenginliklerimizin sürdürülebilir bir koruma ve bakımını sağlayacak yeni planlama ve yönetim yaklaşımları geliştirilip, uygulamaya sokulmamaktadır.

Amaç ve Kapsam

Bu çalışmanın amacı biyotop tip haritalamasının fark olarak ortaya koyarak, ülkemizde doğa koruma faaliyetlerine yeni yaklaşımların sağlanmasına katkıda bulunmaktır. Çalışma bu amaçla yönelik olarak öncelikle biyotopla ilgili kavramların açıklanmasını, biyotop tip haritalamanın önemi ve kullanım yerleriyle, biyotop tip haritalanmasında izlenen yöntemleri

Biyotop kelimesi Çepel (1982) tarafından ülkemizde Türkçe terminolojide kullanılmıştır. Çepel (1982)'ye göre biyotop teriminin kısa karşılığı "yaşama mekanı" veya "yetişme ortamıdır". Yazar tarafından Latince "bios" terimi "yaşam; hayat", "topye" terimi de "mekan; yer" teriminin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Çepel (1982) tarafından değişik yazarlara atfen biyotop terimi tartışıldıktan sonra biyotop terim olarak, "belirli canlı toplumları için, kendine özgü homojen yetişme koşullarına sahip bulunan bir yaşam mekanının bütünüdür" diye özetlenmiştir. ÇEPEL tarafından biyotopun kısa tanımının "yetişme ortamı" olarak verilmesiyle Kantarcı (1990 ve 2005)'ya göre yapılan yetişme ortamı tanımına ulaşılmaktadır. Kantarcı (2005)'ya göre yetişme ortamı; coğrafyaca belirli bir mevkide, yeryüzü şekli, iklim, anakaya/toprak ve canlılar faktörlerinin (etkenlerinin) ortak etkisi altında oluşmuş belirli bir karakteristiğe sahip ekolojik bir birimdir. Buna göre "yetişme ortamı" yaşama birliği (biozönoze) ile birlikte ekolojik sistemin (ekosistem) iki büyük bölümünden biridir. Bir ekosistem, canlıların yetişme ve yaşama alanını kontrol altında tutan, onları etkileyen, fakat canlıların da bazı özelliklerini etkilediği bir yetişme-yaşama ortamı ile canlı toplumlarının bir araya gelerek oluşturduğu bir yaşama birliği olmak üzere iki bölüme ayrılmaktadır. Yabancı literatürde ise biyotop ile yetişme ortamı arasındaki en büyük fark biyotopların oluşturulmasında canlıların biozönoze (=yaşama birliği) kavramı şeklinde ele alınmasında kaynaklanmaktadır. Bu yaklaşıma uygun biyotop tanımlaması Pott (1996) ve Drachenfels (1994) tarafından da tartışılmış ve son olarak "Biyotop, bir yaşama birliğinin en az belirli büyüklükte ve bütünsel olarak çevresine karşı sınırlandırılabilen yaşam alanıdır" şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımlamada yaşama birliği (Biozönoze) belirli bitki ve hayvanlardan oluşan ve az ya da çok sürekli tekrarlanan yaşam birliği anlamında yer almaktadır. Bir başka terminolojik ayırımın habitatla biyotop arasında yapılması gerekmektedir. Anglo-amerikan İngilizcesi kullanılan ülkelerde biyotop terimi yerine habitat terimi kullanılmaktadır. Bu dili kullanan ülkelerde habitat terimi hem biyotop anlamında hem de bir türün

biyotopu bir yaşam yeri (monotop) olarak tanımlanmıştır (Kronenberg ve Schwabe 2001). Hayvan ekolojisi bakımından LINNÉye dayanan habitat kavramı "bir türün karakteristik yaşam yeri" olarak kullanılmaktadır (Schwerdtfeger 1978) (Kloft ve Gnuschke 1988). Yaban hayatı çalışanlar, bu kavramı bir yaşam alanı olarak, bir yaşam yerinde bir hayvanın bulunmasını gerektiren ilişkilerle o yerin özellikleri arasında bağlantıya dayanan bir autekolojik ve ekotekolojik yaklaşım da kurmaktadır (Kleyer ve ark. 2000). Habitat terimi biyotop karşısında bir yaşam alanının parçası olarak ortaya çıkabilmektedir. Bu yaklaşımda habitatın aksine biyotop yaşam alanı özellikleri bakımından her bir canlı türü için aynı homojen özellikler taşımamaktadır (Pott 1996). Bunun yanında açıklanması gereken diğer bir kavram da biyotop tipidir. Bu kavram Pott (1996)'a göre; "yaşama birlikleri için tekdüze oluşmuş yaşam şartlarını karşılayan aynı karakterdeki biyotopların tümünden özet bir tip çıkarma" olarak tanımlanmaktadır. Biyotop tipi, biyotopların aynı yapısal özelliklerine göre sınıflandırılarak, tanımlanmasında ortaya çıkmaktadır (Güngöröğlu ve ark. 2008).

Biyotop tip haritalamasının ülkemizdeki yeri

Ülkemizde biyotopların haritalanmasına yönelik çalışmalar ilk olarak kentlerde ve sonra tarım ve sulak alanlarda ziraat fakülteleri tarafından yürütülmüştür (Köseoğlu 1983, Uzun ve ark. 1995, Altın ve ark. 2001, Arık ve Altın 2004). Kurumsal düzeyde biyotopların haritalanması Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü koordinatörlüğünde Avrupa Birliği (AB) Eşleştirme (Twining) projeleri kapsamında çevre alanında kapasitenin artırılması amacıyla 2004-2006 yılları arasında yürütülmüştür. Bu projede EUNIS-Biyotop Sınıflandırmasının Türkiye'deki mevcut iki korunan alanda pilot çalışma olarak uygulaması yapılmıştır. Bu projenin Belek Özel Çevre Koruma Alanı'nda yürütülen biyotop haritalaması çalışmalarındaki aşamaları verilmiştir (ÖÇKB 2006). Ormanlık ve korunan alanlarda biyotop tiplerinin haritalanmasına örnek olarak, Köprülü Kaşayan Milli Parkında bir çalışma yapılmıştır (Güngöröğlu ve ark. 2008). Bu çalışmada uzaktan algılama ve CBS sistemleri kullanılarak biyotop tipleri hiyerarşik bir sistemde kategoriler halinde haritalanmıştır (Şekil 1). Kıtıp yapısının etki alanında inceleme. Ayrıca doğallık ve koruma gerekliliği kriterleri ile biyotop tiplerinin değerlendirilmesi yapılmıştır. AB'ye katılım sürecinde, AB'nin Türkiye ile ilgili raporlarının çevre alanındaki raporları ve Avrupa tarafından oluşturulan İletişim Raporları, Ulusal Çevre Eylem Stratejisi'nde (ÇOB 2006), AB Flora-Fauna ve Yaşam Alanlarının

Korunması Yönetmeliği'ne uygun olarak öncelikli korunan alanlarda biyotopların haritalanması gündeme getirilmiştir.

Biyotop tip haritalamasının doğa koruma açısından önemi ve kullanım yerleri

Doğa korumanın en temel ilgi alanı türlerin ve biyotopların korunmasıdır. Doğa koruma bilim dalı, yabanıl yaşayan hayvan ve bitkiler ile bunların yaşam şartlarını ve yaşama alanlarını belirli kriterlerle koruyan ve geliştiren direkt ve somut tedbir ve eylemler ortaya koymaktadır (Erz 1980, Plachter 1991). Doğa koruma yukarıda bahsedilen amaçlarını farklı kapsamlarda bulunan aşağıdaki görev alanlarında yürütmektedir (Erz 1980, Plachter 1991, Güngöröğlu 2007):

Alan Koruma → Korunan Alanlar

Biyotop Koruma → Yaşam Alanlarının Korunması

Tür Koruma → Doğal Tür Çeşitliliğinin Korunması

Kaynak Koruma → Su, Hava ve Toprağın Bütün Organizmaların Temel Yaşam Şartı Olarak Korunması

Süreç Koruma → Doğal Proseslerin Korunması ya da Yenilenmesi

Genetik Koruma → Doğal Genetik Kaynakların Yerinde Korunması

Doğa korumanın bu görev alanlarından özellikle biyotopların korunması ülkemizin zengin biyolojik çeşitliliğinin yerinde korunması bakımından öncelikli olarak büyük öneme sahiptir. Biyotop korumanın en önemli araçlarından bir tanesi ise biyotopların haritalanmasıdır. Doğal ve kültürel peyzajın türler için yarattığı yaşam alanlarının biyotop haritalamasıyla tespit edilmesi, koruma alanlarının tesis ve yönetimi, "sürdürülebilir orman işletmeciliğinin fonksiyonel planlanması ve yönetiminin sağlanması"nda ekolojik altlık oluşturarak biyolojik çeşitliliğin yerinde korunmasında önemli bir yere sahiptir. Bu yaklaşıma uygun olarak biyotop tiplerinin sınıflandırılması ve haritalanmasıyla aşağıdaki uygulamalara yönelik çok önemli altlıklar sağlanmış olacaktır:

• Korunan alanlarda yaşam alanı özelliklerinin tür → biyotop ilişkisinde tespit edilmesiyle koruma, geliştirme ve yenilemeye yönelik planlama ve yönetim stratejilerinin ekolojik anlamda etkinleştirilerek.

• Biyotopların sahip oldukları yapısal özellikler ve koruma önceliğini dikkate alarak korunan alan içi sisteminin geniş alanlarda oluşturulmasına katkı sağlanarak.

• Özellikle hayvan türleri ve onların yaşam alanları ile biyotopların karakteristik özelliklerinin değerlendirilmesi sonucu sürdürülebilir orman işletmeciliği ile yaban hayatı yerleştirme ve geliştirme çalışmalarının belirlenmesine ve korunmasına yönelik yaban hayatı yönetimine altlık oluşturmak.

• Çevresel Etki Değerlendirmesi ve çevre koruma için diğer çevresel uygulamaların, ekolojik analiz ve değerlendirilmelerinde, ekosistem bilgi ağırlığını saha çalışmalarıyla desteklemek.

• Fonksiyonel ormanlık işletmesi yaklaşımında yaban hayatı başta olmak üzere toprak koruma, rekreasyon vb.) ormanların sağlayacağı ekolojik fonksiyonların saha bazında karakterize edilmesi ve haritalanmasına katkıda bulunmak.

• Arazi kullanım şekillerinin karakterize edilmesiyle, doğal ve kültürel edilmiş peyzaj alanlarının haritalanmasına katkı sağlamak.

• CBS ve Uzaktan Algılama destekli sayısal biyotop haritalarıyla Doğa Koruma alanında ulusal korunan alanların oluşturulmasına katkıda bulunmak.

Biyotop tiplerinin haritalanmasında kullanılan yöntemler

Biyotopların haritalanmasında seçilmiş alanlarda saha ve sahanın tamamında tam saha olmak üzere başlıca iki yöntem uygulanmaktadır. Seçme yöntemi korumaya değerli ya da yasayla koruma altına alınmış biyotoplara yönelik amaçlanmış olup, özellikle başta korunan alanların kurulması, ülke çapında korumaya değerli biyotopların tespitinde veya uluslararası çalışmalara uygun yaşam alanlarının kurulmasında büyük bir öneme sahiptir. Bir sahada bütün biyotop türlerinin eksiksiz haritalanması ise tam saha biyotop haritalaması olarak tanımlanmaktadır. Bu tip haritalamalar özellikle sınırları belli il, ilçe, orman işletme seldiği veya korunan alanlarda yürütülmektedir. Biyotop tiplerinin haritalanmasında başlıca üç aşama bulunmaktadır. İlk aşamada çalışma sahasına ait peyzaj, flora ve faunaya yönelik biyolojik kaynaklara yetişme ortamını karakterize etmeye yönelik iklim ve toprak, jeolojik, jeomorfolojik, topografik ve hidrolojik veriler elde edilmektedir. Bunun yanında söz konusu çalışma sahasında arazi kullanımına yönelik sektörel planlar (orman işletme planları, korunan alan yönetim planları, tarım gelişim planları vb.) vb. diğer bilgiler toplanmaktadır. Bu aşamada, haritalamaya altlık olacak sayısal ve basılı haritaların temin edilmesi ayrıca gerekmektedir. Sayısal yükseklik haritalarının teminiyle eğim, baki, yaşam alanlarını etkileyen hidrojen yapıdaki yetişme ortamı karakteristikleri elde edilebilir. İkinci aşamada, sıcak Akdeniz katı kurak saf (sarı orman). Diğer sayısal veri olarak çeşitli kaynaklardan elde edilen uydur görüntüleri ve hava fotoğrafları kullanılmaktadır. Bunlar özellikle uzaktan algılamanın temel yöntemleriyle biyotopların çok hızlı ve doğru şekilde sınıflandırılmasında çok büyük öneme sahiptir. Basılı haritalar olarak topografik haritalarla

yetişme ortamları hakkında bilgi veren toprak ve jeolojik-jeomorfolojik haritalar önem kazanmaktadır. İkinci aşamada ise, yaşam ortamlarının sınıflandırılması ve karakterize edilmesine yönelik harita ve diğer dokümanların incelenmesi ile arazi çalışmalarını kapsayan ön çalışmalar yapılır. Büro çalışmalarında mevcut dokümanların, sayısal ve basılı haritaların, uydur görüntüleri veya hava fotoğraflarının yaşam ortamlarının haritalanmasına yönelik hangi bilgileri içerdiği incelenir. Metodik olarak elde edilen bilgilerin arazi çalışmalarıyla tamamlanmasına çalışılır. Arazi çalışmaları ya sadece yersel yöntemlerle haritalamaya uygun olarak, örnekleme veya sahanın tamamında, ya da uzaktan algılama tekniği ve yöntemlerini tamamlayıcı olarak görüntü sınıflandırmasının doğruluğunu arttırmaya yönelik yürütülmektedir. Arazi çalışmalarında biyotopları temsil edecek karakteristiklerin envanteri düzenlenmiş bir arazi karnesi ile yapılır. Üçüncü aşamada ise yaşam ortamı tiplerinin benzer homojen yapıdaki karakteristik özellikleri kodlanarak biyotop tip anahtarları oluşturulur (BİN 2002). Bunlar yaşam ortamlarını oluşturan farklı şartların geniş ve detaylı şekilde ortaya konmuş bilgilerine genel bir bakış sağlayarak, biyotopların tipendirilmesine uygun ortak bir terminolojinin oluşturulmasına yardımcı olurlar (Drachenfels 1994, Breunig ve Demuth 2001). Biyotop tiplerinin tanımlanmasında mümkün olduğunca kısa ve öz bilgiler verilmelidir. Ama bunun yanında koruma değeri ve içerdiği kompleks özellikleri bakımından bazı biyotopların daha ayrıntılı tanımlanması kaçınılmazdır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada biyotop ve biyotop tip haritalaması üzerine kısa açıklayıcı bilgiler verilmiştir. Biyotop haritalaması doğa korumanın en temel çalışma yöntemlerinden biridir. Buradan hareketle özellikle korunan alanların planlanması esnasında önemli biyotopların öncelikli olarak korunması, geliştirilmesi ve yenilenmesi bakımından biyotop tip haritalamasına ihtiyaç bulunmaktadır. Önemli yaşam alanlarını tür ve yetişme ortamı ilişkisinde tespit ve analiz etmeden, koruma ve yönetim amaçlarını sentezleyen bir korunan alan planlaması, doğa koruma yaklaşımı açısından yeterli değildir. Biyotop tip haritalaması öncelikle korunan alanlarda yürütülmesi gereken bir çalışma olarak görülmesine rağmen orman biyotoplarının tespit edilerek haritalanması ve korumaya değerli biyotopların orman işletmeciliğinde muhafaza altına alınması da gerekli görülmelidir. Bu uygulama, özellikle korunan alanlar dışında kalan ve işletilen alanlarda yer alan farklı yapıdaki orman biyotop tiplerine ihtiyaç duyan türlerin yaşam alanlarını sürdürülebilmesi için önemlidir.

Kaynaklar

Artar, M. ve Altan, T. 2004. Güney Antalya Bölgesindeki ekolojik açıdan önemli biyotoplar ve koruma birliği NATURA 2000 habitatları ile koruyulması. Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 17 (2), S. 225-236

Altan, T., Tischew, S., & Artar, M. 2001. Çukurova Deltası Biyosfer Koruma Alanı için Biyotop Tiplerinin Saptanması Ve Haritalanması. IV. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi, Mersin.

BfN 2002, Systematik der Biotoptypen- und Nutzungstypenkartierung (Kartieranleitung). Bundesamt für Naturschutz, Schriftenreihe für Landschaftspflege und Naturschutz, Heft 73, 168 S.

Breunig, T. & Demuth, S. 2001. Arten, Biotope, Landschaft: Schlüssel zum Erfassen, Beschreiben, Bewerten. Hrsg. Landesanstalt für Umweltschutz Baden-Württemberg, 3. Auflage, 321 S.

Çepel, N. 1982. Ekoloji Terimleri Sözlüğü (Almanca-İngilizce-Türkçe). İ.U. Orman Fakültesi Yayınları, Yayın No.: 324, İstanbul, 357 S.

ÇOB, 2006. AB Entegre Çevre Uyum Stratejisi (LUCES), Çevre ve Orman Bakanlığı.

ÇOB, 2008. Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planı. Çevre ve Orman Bakanlığı, Ankara

Güngöroğlu, C. 2007. Ormanlık Eğitim ve Uygulamalarında Yeni Bir Yaklaşım: Doğa Koruma, Poster Bildiri, International Symposium on Bottlenecks, Solutions and Priorities in the Context of Functions of Forest Resources, 17-19 October 2007, İstanbul

Güngöroğlu, C., Musaoğlu, N., Türkan, M., Köntem, O., Yilmaztürk, A. & Çayır, G. 2008. CBS Destekli Uzaktan Algılama Teknikleri Kullanılarak Biyotop Tiplerinin Sınıflandırılması Ve Haritalanması (Kızıldere Kanyon Milli Parkı Örneği), Batı Akdeniz Ormanlık Araştırma Müdürlüğü, Teknik Bülten No:31

Erz, W. 1980. Naturschutz-Grundlagen, Probleme und Praxis- Buchwald, K. Engelhardt, W. (ed.), Handbuch für Planung, Gestaltung und Schutz

der Umwelt. Band 3, 560-637

Kantarci, M. D. 1990. Akdeniz Bölgesi Yetiştirme Ortamı Bölgesel Sınıflandırması. ÇOB, Basımevi, Ankara, 150 S.

Kantarci, M. D. 2005. Orman Ekosistemleri Bilgisi. İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları, İ.Ü. Yayın No: 4594, Orman Fakültesi Yayın No: 488, İstanbul, 374 S.

Kleyer, M., Kratz, R., Lutze, G. & Schröder, B. 1999/2000. Habitatmodelle für Tierarten: Entwicklung, Methoden und Perspektiven für die Anwendung. Zeitschrift für Ökologie und Naturschutz, Heft 8, S. 177-194

Kloft, W.J. & Gruschwitz, M. 1988. Ökologie der Tiere. Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart, 333 S.

Köseoğlu, M. 1983. Bornova Yerleşim Merkezinde Ekolojik Yönden Önemli Biyotoplar Üzerine Araştırmalar. Ege Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları, Kratochwil, A. & Schwabe, A. 2001. Ökologie der Lebens-gemeinschaften. UTB Wissenschaften, Verlag Ulmer, Stuttgart, 756 S.

ÖÇKKB, 2006. Biyotop haritalaması 2004-2006 (Belek Özel Çevre Koruma Bölgesi). Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı, Ankara, 100 S.

Plachter, H. 1991. Naturschutz. UTB für Wissenschaft 1561, Gustav-Fischer Verlag, Stuttgart, 463 S.

Pott, R. 1996. Biotoptypen: schützenswerte Lebensräume Deutschlands und angrenzender Regionen. Verlag Ulmer, Stuttgart, 448 S.

Schwerdtfeger, F. 1978. Lehrbuch der Tierökologie. Verlag Paul Parey, Hamburg und Berlin 384 S.

Uzun, G., Yücel, M., Yılmaz, T., & Berberoğlu, S. 1995. Çukurova Deltası Örneğinde Kıt Ekosistemlerinin İçerdiği Biyotopların Haritalanması. TÜBİTAK ProjeNo TBAG-1164.

FISTIK ÇAMININ YAŞAM SIRRI

Muhammet KILCI

Ege Ormanlık Araştırma Müdürlüğü

Tel: 0 (232) 766 34 95

mkilci@egearastirma.cevreorman.gov.tr

İşte doğanın sonu gelmeyen gizemlerinden biri daha!

Armutlu'da (Yalova), kesildikten sonra yıllık halka oluşturmaya devam eden bir fıstık çamı kütüğü bulundu.

Armutlu Yarımadasında doğal fıstık çamı meşcerelerinde yapılan incelemeler sırasında, kesilmiş ve üzeri yosun tutmuş bir dip kütüğü, toprak seviyesinden 5 cm. yüksekliğinde kesilip yıllık halkaları sayıldığında 46 yaşında olduğu ve balta ile kesildiği görüldü. İlginç olansa, fıstık çamına ait bu kütüğün canlılığını hala koruyor olmasıydı. Kütüğün çevresinin yaklaşık 1/4'lük bölümünde yıllık halka oluşumunun devam ettiği gözlemlendi. Yıllık halkaların sayılması sonucunda, kesilmemiş olsa bugün 75 yaşında olacak olan bu fıstık çamına ait kütüğün, tam 29 yıldan bu yana yıllık halka oluşturmaya devam ettiği belirlendi.

Peki, bu nasıl gerçekleşmişti?

Fıstık çamı, kesildikten sonra 29 yıl boyunca nasıl yıllık halka oluşturabilmişti?

Yıllık halka oluşturmaya için bitkinin fotosentez yapması gerekmiyor muydu?

Fıstık çamı, sağlıklı iken başka bir ağaç ya da bitki kökü ile ortak bir yaşam mı oluşturmuştu?

İşte bu sorular, çözülme bekleyen bir bilmece şimdilik.

Bakalım fıstık çamı, yaşam sırrını bizimle paylaşacak mı?

"PAN PARKS" SÜRECİNDEKİ KÜRE DAĞLARI MİLLİ PARKI İÇİN BİR ÖRNEK: MAJELLA MİLLİ PARKI

Doç. Dr. Erdoğan ATMIŞ

Bartın Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü/BARTIN
doganatmis@hotmail.com

GİRİŞ

Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı KDMP'nin Karadeniz'in nemli ormanlarındaki korstik dağlık alanların sunduğu yüksek görsel değerler, barındırdığı bitki ve hayvan çeşitliliği, tarihi ve kültürel değerlerinin korunması ve tüm insanlığa sunulması için 2000 yılında milli park olarak ilan edilmiştir. 37 bin hektarlık bir alanı içine alan ve çevresinde, 80 bin hektarlık resmi statüsü bulunmayan bir "tampon bölge"ye sahip olan milli park; yasal, yönetsel, ekonomik ve nedenlerle arzu edilen yönetim modeline bir türlü kavuşamamıştır. Milli Parkın sürdürülebilir yönetimini sağlamak için farklı ilgi gruplarınca çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu makale, KDMP'nin "PAN Parks" adaylığı sürecinde örnek alınabilecek olan İtalya'daki Majella Milli Parkı'ndaki çalışmaları tanıtmak ve bu milli parkın yönetim modeliyle, KDMP'nin yönetimi hakkında çeşitli karşılaştırmalar yapabilmek amacıyla hazırlanmıştır.

PAN Parks

PAN Parks = toplum + saygı + doğa şeklinde bir denkleme özetlenmektedir. PAN Parks, sürdürülebilir park yönetiminin yanı sıra yerel toplumların ekonomik anlamda desteklenmesini hedeflemektedir. PAN Parks sistemi, milli parklar ve

ulusal parkları güçlendirerek milli park çevresinde yaşayanların kırsal kalkınmasını hedefleyen, yabanıl alanların korunması için Avrupa'daki milli parklar arasındaki işbirliğini sağlamaya çalışan ve deneyimlerin paylaşılmasını amaçlayan bir sistemdir.

Korunan alanların yönetiminde kalitenin artırılmasını amaçlayan PAN (Protected Area Network Forum Alandlar Ağı) Parks Vakfı, WWF ve International Union for the Conservation of Nature (IUCN) tarafından 1997

yılında kurulmuştur. PAN Parks, Avrupa ölçeğinde doğa koruma ve turizm arasında bir sinerji içerecek şekilde, korunan alanlar, yerel iş ortakları, seyahat acenteleri ve diğer ilgi gruplarının yerel, ulusal ve uluslararası seviyede birlikte hareket etmesini amaçlayarak bağımsız bir sertifikalandırma programı oluşturan bir organizasyondur.

PAN Parks sürecinde; vizyon, misyon, hedefler, prensipler, kriterler ve göstergelerin başlangıçta sağlıklı bir şekilde belirlenmiş olmasına oldukça önem verilmektedir. Ayrıca, izleme mekanizmasının kurulması da çok önemlidir. PAN Parks sistemine katılmak isteyen milli parkın, adaylık sürecinde her biri özel kriterler içeren baş prensibi yerine getirmesi gerekmektedir. Bu prensipler şunlardır: 1) Doğal değerler, 2) Habitat yönetimi, 3) Ziyaretçi yönetimi, 4) Sürdürülebilir turizm gelişim stratejisi, 5) İş ortaklığı. Şu ana kadar 7 ülkede 10 milli park bu sisteme katılarak, PAN Parks logosu taşımaya hak kazanmıştır.

PAN Parks sürecine aday olan milli parkın "PAN Parks Sertifikası"nı Macaristan'daki PAN Parks organizasyonu verir. Bu organizasyon aynı zamanda denetim işlevini görür. Bu denetimler sonucunda milli parkların sahip olduğu PAN Parks sertifikası geri alınabilir. Örneğin; Bieszczady Ulusal Parkı'nın PAN Parks sertifikası askıya alınmıştır. Polonya'da bulunan bu milli park ilk üç kriter yerine getirip diğer iki kriteri (dördüncü ve beşinci kriterleri) yerine getirmeyi vaat etmiş. Fakat, daha sonra koruma ağırlıklı ilk üç kriteri sürdürmesine rağmen, turizm ağırlıklı dört ve beşinci kriterleri yerine getirmede için sertifikası askıya alınmıştır.

Majella Milli Parkı, ilk kez Ocak 2005'te PAN

Parks için başvurmuş, Kasım 2005'te ilk üç kriteri yerine getirmesi nedeniyle geçici sertifikayı almıştır. Ocak 2007'de de diğer iki (4. ve 5.) prensibi de yerine getirmiş ve PAN Parks sertifikasını almıştır. Küre Dağları Milli Parkı ise Ocak 2006 yılında PAN Parks adayı olmuştur. Fakat, henüz PAN Parks sertifikasını alamamıştır.

MAJELLA MİLLİ PARKI

İtalya'nın Abruzzo Bölgesi'nde Apenin Dağları'nda yer alan Majella Milli Parkı, 1995 yılında 14.995 hektarlık bir alanda milli park olarak ilan edilmiştir. Park civarında 39 köy/yerleşim vardır. Bunlardan 3 tanesi park sınırları içindedir. Proje geliştirilme konakladığı ve bir kaplıca merkezi olan "L'Antica Terme" kasabası da bu üç yerleşimden biridir (Foto 1).

Foto 1. Majella Milli Parkı KDMP'ye çok benziyor.

İtalya'da milli park ve ormanların yönetimi üst düzeyde farklı bakanlıklara bağlıdır. Milli parklar Çevre Bakanlığı'na, orman işletmeleri Tarım Bakanlığı'na, orman ve çevresindeki güvenlik işleri İçişleri Bakanlığı'na bağlıdır. Yani Çevre Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığının ayrı koruma birimleri yoktur. Tarım Bakanlığı'nın İçişleri Bakanlığı vermektedir. İtalya'da park stratejisini Bakanlık (Çevre Bakanlığı) belirler, park yönetimleri bağımsız bir şekilde parkın yönetimini yerine getirir.

Park uzmanları, yerel halktan destek almadan milli parkı korumanın mümkün olmadığını düşünmektedir. Korumanın hiç dokunmamak anlamına geldiğini, özellikle İtalya'da kaynakların korunmadan korunamayacağını belirtmektedirler. Bu nedenle İtalya'da insanların kullanımına izin veren, bu kaynakların bilinçlenmesini amaçlayan bir yönetim anlayışının geliştirilmesine önem verilmektedir.

Fauna

Parkin sembolü kurttur. Park yönetimi kurt konusunda Avrupa'nın en büyük popülasyonuna sahip olduklarını belirtmektedirler.

Milli Park alanında Karaca ve Alagayık gibi nadir hayvanları 20. yy. başında kaybolmuş. 1990'dan sonra yeniden görülmeye başlanmıştır. Ayrıca, İtalya'nın özgü küçük sayılabilecek Marsicano koruhvereni Ayık, milli parktaki diğer önemli bir fauna elemanıdır. Sansar ve Yaban Kedisi de alanın vahşi yaşam döngüsü içinde bulunmaktadır. Çengel Boynuzlu Apenin Yaban Keçisi alandaki korumaya alınan türlerden birisidir. Alanda 300 civarında Çengel Boynuzlu Apenin Yaban Keçisi yaşamaktadır ve tarım alanları boşaldıkça daha alt rakımlara inmeye başlamıştır. Altın Kartal ve Şahin, yörede yaşayan nadir kuşlardır. Kartal yuvaları gözlem altında tutulmakla ve Park yönetimi tarafından Coğrafi Bilgi Sistemi (GIS)'le izlenmektedir. Alanda önemli bir Kuzgun kolonisi bulunmaktadır.

Flora

Majella Milli Parkında 2118 bitki türü vardır. Bunların 142 (%6,7)'si İtalya için endemik türdür. 20 tanesi de Majella Milli Parkı için endemiktir. İstilacı yabancı türlerin sayısı 58 ile %2,7 oranındadır. Parkta bulunan bitki türlerinin; 50'si İtalya kırmızı listesinde, 263'ü Abruzzo yöresi kırmızı listesinde, 7'si Bern Konvansiyonuna göre, 75'i CITES'e göre, 8'i Habitat direktifine göre tehlike altındadır.

Sahada Majella'ya özgü olduğu için Magellensis adını alan endemik türler vardır. *Gentiana magellensis*, *Viola magellensis*, *Ranunculus magellensis* gibi bitki türleri de GIS'e izlenmektedir. Milli park çevresinde ekonomik olmayan patates, buğday yetiştiriciliği gibi marjinal tarım yapılmaktadır.

Milli park, Alplerde bulunmamasına rağmen Alpin özellikler (karakteristikler) gösteren bir alandır. Aynı zamanda Balkan yarımadasının da özelliklerini göstermektedir.

Dağlar, 900-1800 metre yükseklikleri arasında Kayın ormanları, 1700-2300 metre arasında ise *Pinus mugo* ormanları ile kaplıdır. *Pinus mugo* çalışmış formdadır ve toprağı kaplaması nedeniyle erozyonu önlemede etkilidir.

Tarihsel ve Kültürel Yapı

Majella Milli Parkı'nda, doğal kaynakların korunmasının yanı sıra, kültürel değerlerin korunması da önem taşımaktadır. Sahada çok eski manastırlar vardır. Dar ve girişi olmayan vadiler, dik yamaçlar ve

Orman ve Doğa, bu zamanlar rahipler ve münzevi hayatı, bu zamanlar için önemli bir yerleşim yeri olmuştur. Bu zamanlar için kaplıca, yerleşimler yüksek ve bu zamanlar için yapıya dönüşmüş, manastır ve kiliselerin bu zamanlar için avlularla birlikte çok yüksek ve bu zamanlar için koy yerleşimleri olmuştur. Çok iyi korunmuş tarihi köylerin varlığı, ziyaretçiler için çok önemli birer kaynak olmaktadır, bu köylerde önemli sivil yapılar görmekle mümkündür.

Yörede çeşitli kutsal mekanlar vardır. Bunlardan biri olan S. Spirito Majella Manastırı, alan içinde önemli bir tarihi ve kültürel değere sahip kutsal mekanlardır. Manastırın yönetimi kiliseye aittir ve giriş ücreti yoktur. Burada, Majella Milli Parkı'nda müzeler dışında hiçbir yerde ziyaretçilerden para alınmadığını belirtelimiz gerekiyor (Foto 2).

Foto 2. S. Spirito Majella Manastırı

Pescocostanzo, Ortaçağ ve Rönesans döneminden gelen önemli bir örnek yerleşimdir. Cantelmo Kalesi, Pescocostanzo vb. yerleşimler, geleneksel demir ve taş yapıları ile taş oymacılığı örneklerinin güzel birer örneğidir. Pescocostanzo ise, İtalyan ve Avrupalı dönemleri sanatları yapılarının güzel birer örneğidir. Bu bir mirastır. Sulmona, Abruzzo bölgesinde bulunan önemli sayılmaktadır. Sulmona'daki sivil yapıların yanı sıra milli park ofisi haline dönüşmüş birer örneklerdir.

Otlatma Yönetimi

Yörede keçi otlatılmasına devam edilmekte, hatta teşvik edilmektedir. Keçiler her yıl eski patikalarla denize ulaştırılmaktadır. Yörede geliştirilen "Kalite Projesiyle (Quality Project)"; yaygın keçi otlatması ve yüksek kaliteli üretime geçilmiştir. Keçilerin bakımı için, milli park yönetimi tarafından keçi sahiplerine yardım yapılmakta, keçi üreticiliği desteklenmektedir. Bunun nedeni; milli park yönetiminin bu kültürü sürdürülmesine önem vermesidir.

Keçi otlatıcılarının yerleri ve otlatma alanları ÇİG tabanlı olarak belirlenmiş ve izlenmektedir. Zaman zaman üreticilerle görüşülüp, herhangi bir sorun olup olmadığı sorulmaktadır.

Yerel PAN Park Grubu

"Yerel PAN Park Grubu" önemli bir katkıyla yönetim uygulaması olarak öne çıkmaktadır. Bu grup, milli parkın yönetiminde oldukça etkili konumdadır. Grup; sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, turizm acenteleri, hükümet vb. paydaşlardan oluşmakta ve park ile halk arasında bir bağ işlevi görmektedir. Hangi kuruluşun PAN Parks logosu taşıyabileceğini bu grup belirlemektedir (Foto 3).

Foto 3. Pretoro Çevre Eğitim Okulu'nun PAN Parks Sertifikası (Foto: Dr. Sezgin Arslan)

Yörede milli park yönetiminin yaptığı eğitim çalışmalarından çok, yerel paydaşların yaptığı eğitim çalışmalarının etkili olduğu, bu nedenle Yerel PAN Park Grubu'nun koyduğu kuralların belirleyici olduğu anlatılmıştır.

"Yerel PAN Park Grubu" üyesi otel yöneticileri ile yapılan görüşmelerde PAN Parks sürecinin henüz yeni olduğu ancak milli park ilan edildikten sonra yörede yaşanan değişimin çok önemli olduğu belirtilmiştir. Turizm sektörünün artık ucuz düşünmediği daha kaliteli hizmeti amaçladığı vurgulanmıştır. Caramanico Terme kasabasının kış turizminden önemli pay aldığı, Mayıs

ve Ekim aylarında milli parka gelenler, Temmuz ve Ağustos aylarında ise kasabadaki kaplıca tesislerine gitmek için yöredeki insanların bir kısmının buna tepki gösterdiği, bu tepkinin korunmaya alınan yaban hayatı popülasyonunun artmasıyla birlikte, yaban hayatının tüm alanlarına inerek zarar vermesi önlenmeden kaynaklandığı, fakat sonra kasabaya gelenlerin çok sayıda turist gelmesiyle birlikte bu alanların değiştiği, halkın milli parka bakışının genellikle olumlu hale geldiği belirtilmiştir.

Park Yönetiminin Çalışma Konuları

Park yönetimi çalışmalarında; araştırma, üretimin sürdürülmesi, in-situ ve ex-situ koruma, farkındalığın artırılması, eğitim ve tanıtım gibi konulara ağırlık verilmektedir. Yönetim, sadece milli park sınırları içinde değil, dışarıdan gelen taleplere de yanıt vermektedir. Örneğin; sadece yaban hayatını değil, evcil hayvanların tedavisi ve korunması ile de ilgilenmektedir. Park yönetimi; sahada keçi, koyun, at ve buna benzer evcil hayvanların otlatılmasına da önem vermektedir. İzniler, hazırlanmış olan otlatma yönetimi programı dahilinde verilmektedir. Taşıma kapasitesi, habitat büyüklüğü ve besin değeri gibi faktörlerin araştırılması sonucu elde edilen bilgilere göre planlama yapılmaktadır.

Park yönetimi; doğallık ve biyoçeşitlilik arasında bir denge kurmak istedikleri için; yüzlerce yıl önce ormandan açılarak meraya dönüşen alanların (mekanlar) göçler nedeniyle tekrar ormana dönüşmesini istememektedir. Çünkü, biyolojik çeşitliliği korumak ve hayvanlara yaşam alanı sağlamak istemektedirler. İtalya'da Milli parklar sadece ekolojik değerleri koruma amacıyla değil 1991'de çıkarılan yasanın sonradan tarihi, sosyal ve ekonomik değerleri de gözetilecek şekilde oluşturulan felsefeye göre yönetilmektedir. Bu nedenle yeni kurdukları milli parkları daha geniş alanlarda oluşturmaktalar. Avrupa'da da sadece doğal habitatların değil yarı doğal

Foto 5. PAN Parks Çeşitli bir işyerindeki Milli Parkı Tanıtma Paneli

habitatların korunmasına da önem vermektedir. Park yönetimi araştırma yapmak için kendi bütçesinden pay ayırdığı gibi İtalyan Maliye Bakanlığı'ndan da araştırmalar için kaynak alabilmektedir. Ayrıca, AB'nin desteklediği araştırma projeleri de vardır.

Milli Parkta yürütülen bazı projeler şunlardır:

- Ulusal parklar, geleneksel çiftçilik ve hayvancılık aktivitelerinin korunması projesi.
- Kalite Projesi
- Çeşitliliğin Kültürasyonu Projesi

Park yönetimi ile ilgili her yerde idari binalarda, müzelerde, eğitim tesislerinde, milli parkı tanıtıcı broşürler ve hediyelik eşyalar bulunmaktadır. Milli Parka ait ayrıntılı bilgilerin bulunduğu aynı bir web sitesi vardır. Bunun yanında, PAN Parks web sitesinden Majella ve PAN Park logosu diğer milli parklara link verilmiştir (Foto 4 ve 5).

Park Tesisleri

Parkta farklı yerleşim birimlerinde çok sayıda müze ve ziyaretçi merkezi vardır. Bu merkezler park alanı içinde farklı yerleşim birimlerine dağıtılmıştır. Bu

Foto 4. Milli Parkı tanıtan hediyelik eşyalar

Foto 6. Bisikletliler

mekanlar ile yaban yaşam alanı ve botanik bahçeler ile ilgili eğitim çalışmaları yapılmaktadır.

Milli parkta bulunan 600 km'lik hiking (uzun doğa yürüyüşü) yolları vardır. Parkta; dağ bisikleti, atla tırmanma, kayak tırmanma, doğa yürüyüşü gibi etkinlikler yapılmaktadır (Foto 6).

Milli park yönetiminin şu an kullandığı idari binalar eğitim tesisleri ve müzelerin birçoğunun daha önce orman idaresinin kullandığı, sonradan park yönetimine devredilen binalar olmasının yanı sıra; şu an ki orman misafirhane, konferans salonu ve bazı orman içi millî park ilanından sonra inşa edildiği bilinmektedir.

Parktaki yolların tamamına yakını kaliteli sıcak asfaltla kaplıdır. Fakat, bazı yerlere motorlu taşıtlarla girmesine izin verilmemekte, buralarda ancak yürüyüş, bisiklet sürme vb. etkinliklere izin verilmektedir.

Millî parktaki 24 çalışanın çoğu teknik eleman ve uzman personeldir. Ayrıca, geçici personel istihdam edilebilmektedir.

Majella Milli Parkı'nın özelliklerini daha iyi vurgulamak için, parktaki bazı tesislerin tanıtılması yararlı olacaktır. Majella Milli Parkı'nda bulunan bazı tesislere aşağıda kısaca değinilmiştir.

Palena Tren İstasyonu: Palena Tren İstasyonu, günde 5 trenin uğradığı bir istasyondur. Bu istasyon, 1250 m yüksekliğinde Avrupa'nın en yüksek ikinci tren istasyonudur. Millî park yönetimi tarafından daha önce tren yolcularının konması için yapılan bir hostel onarılmakta ve turistlerin konaklaması için düzenlenmektedir. Hostel, aynı zamanda millî park için bir ziyaretçi ve yönetim merkezi olarak planlanmaktadır. Bu proje kapsamında istasyon binası da restore edilmektedir. Eski istasyonun deposu bisikletler için bisikletlerini bırakacakları bir alana dönüştürülmektedir. Millî park müdürlüğü, istasyonu millî park ile birlikte satın almış sadece restorasyon için 500 bin Euro kaynak ayırmıştır. Bu projenin tamamı İtalya devleti tarafından finanse edilmektedir. Eski istasyon deposunun bir kısmı at ahır olarak restore edilmekte ve bu atlar atla gezinti projesinin bir parçası olarak için dağ bisikletleri tarafından maddi olarak desteklenmektedir.

Millî park ile ilgili bütün düzenlemelerde engellerin dikkate alındığı göze çarpmaktadır. Örneğin, Palena İstasyonu ziyaretçi merkezinde bulunan alan banyoda engellilerin rahat banyo yapacağı imkan oluşturulmuştur.

Museo Dell Orso Marsicano (Ayı Müzesi):

Abruzzo bölgesinde bulunan 35 adet Marsicano kahverengi ayısının 2 veya 3 tanesi Majella Milli Parkı sınırları içinde yaşamaktadır. Fakat, bu sayının azlığına rağmen millî park sınırları içindeki Palena kasabasında bir ayı müzesi açılmıştır. Bu müzede çizgi film kahramanı aylardan, sembolleşmiş aylara, aylara

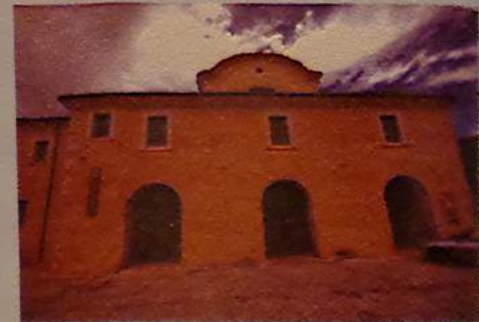

Foto 7. Ayı Müzesi (Foto: Dr. Kerim Güney)

Foto 8. Ayı Müzesi

beslenmesinden, yaşam ortamlarına kadar görsel malzemeler içeren bilgiler verilmektedir. Ayrıca, müzede ayı iskeletleri, içi doldurulmuş aylar da bulunmaktadır (Foto 7 ve 8).

Dağ Keçisi Üretim Sahası: Millî parkta, İspanya'dakine benzeyen bir dağ keçisi olan Apennin Dağ Keçisi, 20. yüzyılın başlarında popülasyon düşüşü

yaşadığı düşüşü, Abruzzo Milli Parkındaki az sayıda dağ keçisinden 20 tanesi, 1990'lı yıllarda Majella Milli Parkına transfer edilerek, millî parktaki popülasyonunu 200'e ulaştırılmıştır. Bu dağ keçilerinin sayısını arttırmak için Loma Dei Peligni'de bir üretim sahası oluşturulmuştur. Buradaki keçilerin, park yönetimi tarafından izlenmekte, sahaya tematik turlar düzenlenmekte ve çeşitli eğitim etkinlikleri yapılmaktadır.

Loma Dei Peligni Arkeoloji Müzesi: Yöredeki arkeolojik kalıntıların sergilendiği Arkeoloji Müzesi'nde aynı zamanda botanik bahçesi de vardır. Burada tarihi dönemlere ilişkin canlandırmalar vardır. Örneğin burada Neolitik döneme ait çatısı sazdan evler de vardır. Botanik bahçesinde bir tohum bahçesi vardır. Tohum laboratuvarında etno-botanik araştırmalar yapılmaktadır.

Praterra Çevre Eğitimi Okulu: Daha önce okul alan bir bina, 1996'da doğa eğitimi verilecek bir tesis dönüştürülmüştür. Burada özellikle çocuklara doğa eğitimi verilmektedir. Bu kurum, 3-4 kişinin işleri gördüğü bir aile işletmesi şeklinde çalışmaktadır. Burada sulak alanlar, ormanlar, biyolojik çeşitlilik, evrim ve buna benzer konularda eğitimler verilmekte ve laboratuvar da çeşitli araçların kullanımı yapılmaktadır (Örneğin; pusula, mikroskop vs.). Mikroskopları ekrana yansıtılan bir sistemle bitkiler, hayvanlar incelenmekte, tohumların nasıl yetiştiği öğretilmekte, evrim hakkında bilgiler verilmektedir. Biyolojik evrim laboratuvar koşullarında anlatılmaktadır. Ayrıca, çeşitli fosiller ve kayalar tutulmaktadır. Majella bölgesinin tektonik gelişimi hakkında bilgiler verilmektedir. Burada çocuklar taş ve fosillere dokunabilmektedir. Bu kamplara İtalya'nın tümü ve Avrupa'nın diğer ülkelerinden çocuklar gelmektedir.

Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden gelen çocuklar, yaz ve kışta çalıştırılan sivil toplum örgütleri aracılığıyla buraya gelmektedir. İtalya'da bu işi Legambiente adlı çevre örgütü üstlenmektedir. Yakın yöredeki öğrenciler yaz tatilinde günübirlik geldikleri gibi yaz kampına da katılmaktadır. Yaz kampları içinde nehirde yüzmeye, trekking, doğa gezisi gibi etkinlikler de vardır. Buradaki öğretmenlerde 3 eğitimci ve 3 lojistik destek elemanı görev yapmaktadır. Bu eğitim merkezi bölgesel çevre yönetiminin desteğini almaktadır. Örneğin; bazı öğrencilerin kampa katılım ücretleri bu merkez tarafından karşılanmaktadır. Eğitim binasının restorasyonu aşamasında AB'den de destek sağlanmıştır.

Praterra Kurt Yönetim Alanı: Millî parkta 70 bin hektar sahada toplam 85 kurt bulunmaktadır. Bu oranın, kurt yönetimi tarafından dünyanın en yoğun oranı kabul edilmektedir. Millî Park içinde kurt

yönetiminin başarılı olabilmesi için halen bu konuda bilinçlenmesinin çok önemli olduğu belirtilmektedir. Küçükbaş hayvanlara zarar verdiğleri için kurtlar halk tarafından sevilmemekte, öldürülmek istenmektedir. Halbuki yapılan araştırmalar kurtların %95 oranında yaban hayvanları ile sadece %5'ini evli hayvanlarla beslendikleri ortaya çıkmıştır. Bunun halka anlatılması için kurt yönetim alanı da örnek sahalar olarak kurulmuştur.

Halen üç adet kurdun bulunduğu Praterra Kurt Yönetim Alanında, kurtlar insanların gözü önünde yaşamaktadır. Kurtlar konusunda millî park yönetimi ile yöre halkı arasında şu an için herhangi bir çatışma yoktur. Fakat, böyle bir çalışma olması durumunda millî park yönetiminin ne tür yapması gerektiğine dair araştırmalar sürdürülmektedir. Millî park yöneticileri, kurt yönetim alanında bulunan kurtların yaban hayatına kazandırılmasına hazırlik alanı olmasından çok, halkla ilişkileri sağlayan bir gösteri alanı olduğunu kabul etmektedir.

Majelatta: Majelatta, 1700 m yüksekliğinde aynı zamanda kış turizmi aktivitelerinin yapıldığı bir dağdır. Millî parkın kurulmasından önce oluşturulmuş bir kış turizmi merkezi olan alanda kışın kayak, yazın da atla gezinti, bisikletle tırmanma, doğa yürüyüşü gibi etkinlikler yapılmaktadır. Majelatta, küçük Majella anlamına gelmektedir. Burası orta İtalya'daki birçok şehre yakındır ve insanlar bu şehirlerden kışın ve yazın farklı amaçlarla buraya gelmektedir. Alan üzerinde oluşan yoğun talep nedeniyle alanda yeni turizm tesisleri kurulmak istenmekte, fakat park yönetimi buna izin vermemektedir. Alanda bir otel bulunmakta, diğer oteller telesiyenin ulaştığı aşağıdaki yerleşim bölgelerinde bulunmaktadır. Bu telesiyeyi 200 metreden 1200 metreye çıkan uzun bir ulaşım aracıdır. Konaklama tepede değil aşağıda yapılmaktadır. Alanda yapılmış olan bazı tesisler millî park ilanından sonra yıkılmıştır. Alanda İtalya İçişleri Bakanlığı tarafından yapılmak istenen bir konaklama tesisi park yönetimine durdurulmuş ve mahkeme süreci sonunda yıkılması beklenmektedir. Bu dağın zirvesine doğru giden ve çift şeritli olan yol kapatılmış ve tel şeritli hale düşürülmüştür. Bu yolu sadece park yönetimine ait araçlar kullanabilmektedir. Diğer kullanıcılar bu alana motorlu araçla değil yaya, atla ya da bisikletle girebilmektedir. Bu alandaki gelişimin, Uludağ ve Ilgaz Dağı millî parklarında yaşanan gelişimin tamamen aksi yönünde olduğu anlaşılmaktadır. Kış turizmi alanı yazın otak olarak kullanılmaktadır.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Majella Milli Parkı, karstik yapısıyla, barındırdığı yaban hayatı, bitki çeşitliliği, ekosistemi ve var şekilleriyle Küre Dağları Milli Parkı'nı andırmaktadır. Leonardo da Vinci Hareketlilik projesi için bu parkın

yaşlılık çok erken olmuştur. Bu sayede; iki parkı karşılaştırma olanakları bulunmamıştır. Aşağıda tespit edilen orman ve korumaların Türkiye'deki milli park yönetimlerine yol göstermesi ve Majella Milli Parkı'nda yapılan yönetim çalışmalarının örnek alınması için örnek oluşturmasını diliyoruz;

Majella Milli Parkı'nın Küre Dağları Milli Parkı'yla aynı olan farklarından biri, türlerin (hayvan, bitki) çeşitliliği yapılış olması ve bunların GIS ile izlenmesi olmasıdır. KDMP'de ise kuruluşunun üzerinden dokuz yıl geçmesine rağmen bırakın izleme mekanizmasının oluşturulmasını, hata sağlıklı bir yönetim dahi yapılamamıştır.

Majella Milli Park yönetiminin müdürlük düzeyinde özerk bir yapıya sahip olması ve kendi bütçesini yapabilmesi önemli bir farklılıktır. KDMP ise başlangıçta aynı bir müdürlük olarak kurulduğu halde, 2003 yılındaki örgütsel değişiklikten sonra müdürlük kaldırılarak, milli parkın yönetimi, iki farklı birime - Kastamonu ve Bartın Çevre ve Orman Müdürlüklerine- bağlanmıştır. Bu nedenle; parkın yönetiminde çeşitli eşgüdüm eksiklikleri görülmesinin yanı sıra, maddi kaynak temini ve bütçelenmesinde de güçlükler yaşanmaktadır.

Teknik kadro açısından Majella Milli Parkı'nın Küre Dağları Milli Parkı'yla karşılaştırılması mümkün değildir. Çünkü, Majella Milli Parkı farklı dallarda doktora yapmış olan birçok uzmanla (Kırsal kalkınma, botanik, veteriner vb) sahiptir ve bu uzmanlar yönetimin yanı sıra, araştırma görevini de yerine getirmektedir. KDMP'de ise çok sınırlı bir teknik kadroyla hizmet verilmeye çalışılmaktadır.

Araştırma, tanıtım gibi işlevleri yerine getiren Majella Milli Park yönetimi, çalışmaların bilimselliği ve niteliğini artırma konusunda oldukça mesafe kat etmiştir. KDMP'de, gerek araştırma, gerek de tanıtım konusunda istenen seviyeye ulaşılamamıştır.

PAN Parks sürecinde oluşturulan yerel komitelerin, Majella Milli Parkı'nın yönetiminde etkisi büyüktür. KDMP'de de kuruluşundan bu yana katılımcı bir yönetim anlayışının uygulanacağı belirtildiği halde, oluşturulan parkın yönetimine örnek olduğu bir yönetim modeli henüz oluşturulamamıştır.

Majella Milli Parkı'nda, parkın kuruluşundan sonra, çeşitli müzeler, ziyaretçi merkezleri, oturma alanları, balneik bahçeler, eğitim tesisleri, dinlenme merkezleri kurulduğu ve kurulumaya devam edildiği halde, KDMP'de park yönetimiyle ilgili en az bir tesis henüz kurulmadığı görülmektedir.

Majella Milli Parkı'nda sadece doğal değerlerin değil, insan kaynaklı değerlerin yönetimine de ağırlık

verilmektedir. Majella Milli Park yönetimi park alanı dışındaki çalışma konularıyla da ilgilenmektedir. KDMP yönetimi, henüz milli park içindeki organizasyonunu dahi tam olarak tamamlayabilmiş değildir.

Majella Milli Parkı'nın planlanmasında taşıma kapasitesi, besin değeri belirlenmesi gibi teknik bulgulara ağırlık verilmesi, çalışmaların bilimsel niteliğini ve sürdürülebilirliğini artırmaktadır. KDMP'de daha çok dış kaynaklara dayanan hızlı değerlendirmeye çalışmalarını içeren projelere ağırlık verilmektedir.

Majella Milli Parkı'ndaki turizme yönelik baskılar sonucu yapılmak istenen bina ve tesislere Majella Milli Parkı yönetiminin gösterdiği tepki ve yönetimin korumaya dönük uygulamaları, Türkiye'deki Ilgaz Dağı ve Uludağ milli parklarında ve benzer yerlerde yaşanan süreçlerin tamamen tersidir. Bu konuda KDMP'de de zaman zaman yol, hidro elektrik santral yapımı ve geleneksel mimari ile hiç uyumlu olmayan beton binaların boy göstermesi gibi konularda gündeme gelen çözümler, siyasi baskıların da etkisiyle korumadan çok doğal yapıyı bozacak yatırımlara desteklenmesi yönünde ağırlık kazanmaktadır.

Majella Milli Parkı'nda PAN Parks süreci yeniden Fakat, bu sürecin sağlıklı işlenmesinde en büyük etkeni İtalya'daki korunan alanlara ilişkin mevzuatın yeterliliği, korunan alan yönetiminin devlet tarafından ciddiye alınması ve gereken maddi kaynaklar ile eleman ihtiyacının tahsis edilmesi, milli park yönetimlerinin özerk bir yapıya kavuşturulmuş olmasıdır. Bu durum ülkemizde karşılaştırıldığında, ülkemizdeki korunan alan yönetiminin; korunan alan mevzuatı, korunan alan yönetimine verilen önem, korunan alanlara ayrılan maddi kaynaklar, personel sayısının ve niteliğinin yeterliliği ile milli parkların özerk yönetim modelleriyle yönetilmesi konusundaki eksiklerinin sorgulanması da gündeme gelecektir. Hem diğer korunan alanlarımızın etkili yönetimi, hem de KDMP'nin PAN Parks sürecinin sağlıklı işlemesi, bu sorgulamalar sonucu yeniden yapılandırılacak bilimsel nitelikli bir korunan alan sisteminin kurulmasına bağlıdır.

Daha fazla bilgi için

Ayan, S., Öztürk, S., Yiğit, N., 2009. Karadeniz Bölgesi Milli Parklarının Korunan Alan Ağı Sınırlarında Sistemine Uygunlukları. Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi. 9 (1): 66-79

Majella Milli Parkı WEB Sitesi: <http://www.parks.it/parco.nazionale.majella/Eindex.html>

PAN Parks WEB Sitesi: <http://www.panparks.org/>

Madencinin "Hukuk" Zaferi...

Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinde Yapılan Değişiklik Üzerine...

Doç. Dr. Aynur Aydın COŞKUN - İ.Ü. Orman Fakültesi Çevre ve Orman Hukuku Anabilim Dalı
34473 Bahçeköy İstanbul • 0 212 226 17 99 - 0 212 226 11 00/25394 • aynur90@istanbul.edu.tr

Ülkemizde Anayasanın emredici hükmü gereğince ormanlar, mülkiyet türlerine bağlı olarak Devletin denetim ve gözetimindedirler. Kanun hukuku kurallarının egemen olduğu yönetim anlayışında, Devlet mülkiyeti ve işletmeciliği esastır. Ancak usul ve esasları yasal düzenlemelerle belirlenen madencilik faaliyetleri de mevcuttur. Ana kurala aykırı teşkil eden her konuda yaşandığı gibi, ormanlardan yararlanma usullerinin hemen hepsi devlet denetimine ve kamuoyuna da yansayan tartışmalar gerektirmektedir. Orman alanlarının turizme tahsis, özel işletim ve madencilik faaliyetlerine konu olması, madencilik faaliyetlerine izin verilmesi hemen akla gelen tartışmalı konulardır. Koruma-kullanma dengesinin çoğunlukla ormanlar aleyhine bozulduğu günümüzde, bu tür faaliyetlerin artarak sürdüğünü tahmin etmek de zor değildir.

Nitekim orman alanlarında madencilik faaliyetleri yapılması konusunda yaşanan ve yargı kararlarına da konu olan sorun, 10 Ağustos 2009 tarihli Bakanlar Kurulu toplantısında ilginç bir boyut kazanarak şimdilik aşılmıştır. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının kararı üzerine, Bakanlar Kurulu'na alınan karar¹ uyarınca yapılan Yönetmelik² değişikliği ile yaşanan tartışma bir süreliğine, madencilik faaliyetleri için izin belgeleri açısından "aşılmış" gözükmektedir. Ancak, uzun ve karmaşık bir süreç sonunda yapılan değişikliğin düzenlemenin hukuki boyutu, çözüm olmaktan ötesinde bir karmaşa doğuracak niteliktedir.

Sorunun Gelişimi

Orman alanlarında madencilik faaliyetlerine izin verilmesi konusu, yeni bir uygulama değildir. Orman alanlarında madencilik faaliyetleri için verilecek izinler konusunda 3213 sayılı Maden Kanunu³ ilk şeklinde Maden Faaliyetleri Tabii Yerler başlığı altında, "Orman, ağaçlandırmaya, toprak koruma, askeri yasak bölgelerde ve diğer alanların yakınlarında madencilik faaliyetlerinde bulunulması; ilgili Kanun hükümlerine göre izne tabidir"

hükmü yer almaktadır.

Maden Kanunu'nun atıf yaptığı ilgili Kanun, 6831 sayılı Orman Kanunu'dur. Bu Kanun'un 16. maddesinin ilk şekline göre "devlet ormanlarının sınırları içinde, mevzuu hükümlere göre maden ocakları araştırma veya işletme ruhsatnamesi ve imtiyazı verilebilmesi için Ziraat Bakanlığının onayı almak şarttır".

2004 yılında Maden Kanunu hükümlerinde önemli bir değişiklik yapılmışa kadar geçen 50 yıllık dönemde söz konusu madencilik faaliyetleri, yukarıda belirtilen kanun hükümleri çerçevesinde sürdürülmüştür.

2004 yılında Maden Kanunu'nda yapılan değişikliklerle⁴ "Orman, muhafaza ormanı, ağaçlandırmaya alanları, kara avcılığı alanları, özel koruma bölgeleri, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı, tarım, mera, sit alanları, su havzaları...." gibi alanlarda madencilik faaliyetlerinin çevresel etki değerlendirmesi, ... hangi esaslara göre yürütüleceği ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir" (madde 7/1) hükmü getirilmiştir. Maden Kanunu'nda yapılan değişikliğe bağlı olarak, Orman Kanunu'nun aynı konuyu düzenleyen 16. maddesi de değiştirilmiş ve "Devlet ormanları, hudutları içerisinde maden aranması ve işletilmesi, Maden Kanununun 7 nci maddesinde belirtilen şartlara uyularak, ruhsat grubu gözetilmeksizin yapılacaktır" şekline dönüştürülmüştür. Bu şekilde orman alanları dahilinde madencilik faaliyetleri konusunda uygulanacak Kanun, Maden Kanunu haline gelmiştir.

Maden Kanunu ve Orman Kanunu hükümlerinde yapılan değişiklikler doğrultusunda, belirtilen alanlarda madencilik faaliyetlerinin hangi esaslara göre yürütüleceği konusunda somut uygulama kurallarını belirlemek açısından Bakanlar Kurulu tarafından "Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliği"

¹ Tarih: 10.08.2009/15307

² 19 Ağustos 2009 Tarihli ve 27324 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

³ 19.6.1985 tarih ve 18785 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

⁴ Maden Kanunu'nda Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun, 5 Haziran 2004 tarih ve 25453 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

⁵ 21 Haziran 2005 tarih ve 25852 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

MFY) ve Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından da "Orman Sayılan Alanlarda Verilecek İzinler Hakkında Yönetmelik" (OYATM) yürürlüğe girmiştir.

Anayasanın ve Anayasa Mahkemesi'nin tüm doğal kaynakları madencilik faaliyetlerine açan bu düzenlemenin yürürlüğe girmesi, tartışmaların başlamasına neden olmuştur ve bu sürecin sonunda konu, iptal istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne taşınmıştır. İptal gerekçesi, Maden Kanunu'nda yapılan değişikliğin, "madencilik faaliyetleri için izin verilmesinin dayanağı olarak "Orman Sayılan Alanlarda Verilecek İzinler Hakkında Yönetmelik" kalan tek hukuksal düzenleme haline dönmüştür. Bu Yönetmeliğe göre, bir üst hukuk normu olan Madencilik Yönetmeliği hakkında yasayı durdurma kararı verilmiş olması nedeniyle burada daha karmaşık bir durum ortaya çıkmıştır.

Anayasa Mahkemesi, maddeyi iptal istemi doğrultusunda incelemiş ve oybirliğiyle iptaline karar vermiş ve bu kararı aşağıdaki gerekçelere dayandırmıştır:

• Maden Kanunu'nun iptali istenilen düzenlemesinde belirtilen yerlerde yapılacak madencilik faaliyetlerinin hangi esaslara göre yürütüleceği Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmeliğe bırakılmaktadır. Anayasa'nın 168. maddesi uyarınca, tabii servet ve kaynaklara ilgili gerçek ve tüzel kişilerin uyması gereken usul ve esasların yasayla düzenlenmesi zorunludur. Bununla birlikte, kıyıların sahil şeritlerinden yararlanma imkân ve şartları ile tarih, kültür ve tabiat varlıkları ve diğerlerinden özel mülkiyet konusu olanlara getirilecek sınırlamaların da Anayasa'ya uygun olmak koşuluyla yasayla düzenlenmesi, Anayasanın 43. ve 63. maddelerinin gereğidir. Buna göre, belirtilen yerlerdeki madencilik faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin esaslara **yasada düzenlenmesi gerekirken, iptali istenen kural ile bu hususlara ilişkin düzenlemenin Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmeliğe bırakılması Anayasanın**

43., 63. ve 168. maddelerine aykırıdır.

• Anayasa'nın 43., 63., ve 168. maddelerine aykırı olarak oluşturulan kural, kuşkusuz, aynı zamanda Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan "**Hukuk Devleti**" ilkesine de aykırıdır.

• İptali istenen Maden Kanunu'nun 7/1 maddesi, Anayasa'nın 2., 43., 63. ve 168. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden 169. madde⁸ yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir. Ayrıca, bu fıkranın uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmi Gazetede yayımlanacağı güne kadar **yürürlüğünün durdurulmasına da karar verilmiştir.**

Bunun ardından, Maden Kanunu'nun Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen 7. maddesinin uygulamasını gösteren Madencilik Yönetmeliği'nin çok sayıda maddesinin iptali istemiyle⁹ Danıştay'a başvuruda bulunulmuştur. Başvuru gerekçesi, "Yönetmeliğin hukuki dayanağı kalmadığı ve hukuksal dayanağını yitiren Yönetmeliğin uygulanamayacağı, Yönetmelikte belirtilen alanlar ile çevrenin korunmasına dair uluslararası sözleşmelerde belirlenen alanların ortak olduğu ve bu nedenle Yönetmeliğin uygulanmasının Anayasa ve uluslararası sözleşmelere aykırılık oluşturacağı" şeklindedir.

Danıştay 8. Dairesi, iptal istemi doğrultusunda Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı ile, Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin yasal dayanağının kalmadığını, bu Yönetmeliğin uygulanması halinde, Anayasa, yasalar ve uluslararası sözleşmelerin ihlali suretiyle çevre üzerinde geri dönüşü mümkün olmayan tahribata yol açması ihtimalini gözönünde bulundurarak, maddelerin yürütülmesinin durdurulmasına karar vermiştir.¹⁰ Danıştay vermiş olduğu iptal kararında, Anayasa'nın çevre hakkını düzenleyen 56. maddesine, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlama görevini Devlete yükleyen 63. maddesine ve ormanların korunmasını amaçlayan 169. maddesine de atıf yapmıştır.

80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin iptali ve yürütmenin durdurulması istenmiştir.

⁸ Danıştay 8. Daire E. 2008/6285/1, 10.2.2009. 2577 sayılı Yasanın 27/2 maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi, olması nedeniyle dava konusu Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin yürütülmesinin durdurulması 10.02.2009 gününde açıklağı ile karar verilmiştir.

Maden Kanunu'nun 7/1. maddesinin ve ilgili Yönetmeliğin konuya ilişkin maddelerinin iptal edilmesi sonucunda, orman alanlarında madencilik faaliyetlerine izin verilmesinin dayanağı olarak "Orman Sayılan Alanlarda Verilecek İzinler Hakkında Yönetmelik" kalan tek hukuksal düzenleme haline dönmüştür. Bu Yönetmeliğe göre, bir üst hukuk normu olan Madencilik Yönetmeliği hakkında yasayı durdurma kararı verilmiş olması nedeniyle burada daha karmaşık bir durum ortaya çıkmıştır.

Mevcut karmaşayı çözümlemek için "Orman Sayılan Alanlarda Verilecek İzinler Hakkında Yönetmelik" in uygulanıp uygulanamayacağı konusunda Orman Genel Müdürlüğü Hukuk Müşavirliğinin görüşüne başvurulmuştur. Müşavirlik bu konuyla ilgili olarak cevabi yazısında¹¹ "...Danıştay 8. Dairesinde Görülmekte Olan 2005/4198 Esas Sayılı Davada, Üst Hukuk Normu Niteliği Taşıyan Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliği'nin Bazı Maddelerinin Yürütülmesinin Durdurulması, 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun 16. Maddesine Göre Düzenlenen 'Orman Sayılan Alanlarda Verilecek İzinler Hakkında Yönetmeliğin Madencilikle İlgili Hükümlerini Etkilemektedir...' ¹² görüşünü bildirmiştir. Bu süreçte, ¹³ bir Genelgele ile "...Daha önce izin alan kişi ve kuruluşların devir, temlik, iptal ve altyapı tesisi talepleri hariç, madencilik faaliyetleri ile ilgili taleplerin durdurulduğunu" duyurmuş ve orman alanlarında madencilik faaliyetleri için başvuruda bulunan potansiyellerin talepleri askıya alınmıştır. Bu durdurma sonucu, orman alanlarında madencilik faaliyetleri yapmak üzere başvuruda bulunan, yatırım yapan ve bir şekilde sürece dahil olmayı bekleyen kişi ve birlikler, mağduriyet iddiaları ile Bakanlıklar düzeyinde çeşitli şikâyetlerde bulunmaya başlamıştır.

Kamuoyuna yansıdığı şekliyle, Ege Maden İhracatçıları Birliği'nin önderliğinde yapılan bu görüşmeler, Bakanlar Kurulu'nun devreye girmesi ile madenciler açısından olumlu sonuçlanmış ve pek çok maddesi iptal edilen Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliği'ne geçici bir madde eklenmesi ile¹⁴ denge sağlanmaya çalışılmıştır. Bu maddeye göre; "Orman sayılan alanlarda madencilik faaliyetlerine ilişkin yeni bir düzenleme yapıncaya kadar orman, muhafaza ormanı ve ağaçlandırmaya alanlarında madenlerin aranması ve işletilmesi ile ilgili

faaliyetlerde alınması gereken izinlerde Orman Sayılan Alanlarda Verilecek İzinler Hakkında Yönetmelik hükümleri uygulanacaktır".

Yönetmelik değişikliği yürürlüğe girer girmez kamuoyunda tartışmalar tekrar alevlenmiş hatta konu yabancı sermayeli madencilik firmalarının Hükümet baskı yapmış olduğu iddiaları eşliğinde sonu öngesiyeli Meclis gündemine de taşınmıştır.

Sonuç

Gelişen ve farklılaşan toplumsal talepler, ekonomik ve ekolojik dengeler karşısında mevcut hukuksal düzenlemelerin değişime uğraması kaçınılmazdır. Aksi halde, hukukun kendisinden beklenen toplumsal düzeni sağlama işlevini yerine getirmesi güçtür. Yönetmelikler, soyut üst hukuk normlarının ilgili idare tarafından somutlaştırıldığı, uygulamaya ışık tutan ve sıklıkla değişime uğrayan hukuk kaynaklarıdır. Hiyerarşik normlar bütünü olan hukuk düzeninde, yönetmelikler yürürlüklerini üst normlardan alırlar ve bu normlara aykırı olmamaları kuraldır. Bu iç denetim, her zaman tam anlamıyla gerçekleşmediği için yürürlüğü idarenin takdir yetkisinde bulunan Yönetmeliklerin, sıklıkla üst normlara aykırılığı iddia olunmakta ve konu yargı sürecine taşınmaktadır. Bu süreçte de hak kayıpları, hatalı uygulamalar ve öngörülemez tahripler yaşanabilmektedir. Söz konusu olan çevre ve doğal kaynaklara yönelik bir düzenleme olduğunda da, bu tahripler ve kayıplar geri dönülemez boyutlara ulaşabilmektedir. Burada da benzer bir durum yaşanmaktadır.

Şüphesiz, salt muhafazacılık yaklaşımı ile madencilik sektörünün tüm taleplerinin reddedilmesi mümkün değildir. Zira, "Madencilik sektörünün çalışma yerini seçme şansı yoktur"¹⁵. Madencilik faaliyetlerinden elde edilen gelirin, ülke öz kaynaklarının değerlendirilmesi ve ülke kalkınması açısından son derece önemli olduğunu yadsımak da mümkün değildir. Devlete güven ilkesi doğrultusunda, mevzu hukuk kurallarına göre, izin başvurularını ve/veya yüksek maliyetli yatırımlarını gerçekleştiren maden firmalarının aylardır belirsizlik içinde karar beklemeleri de hakkaniyete uygun değildir. Ancak, hukuk temel normlarına aykırı usullerle çözüm aramak

⁸ 22. İkan 2007 tarih ve 26470 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

⁹ 15.7.2009 günü, E. 2004/70, K. 2009/7 sayılı Anayasa Mahkemesi Kararı.

¹⁰ Daha ilginçtir ki, Maden Kanunu'nun 7/1 maddesinin 43., 63., 71., 45., 56., 90. maddelerine de aykırılığı ileri sürülmüştür.

¹¹ Davaya ilgilendiren, Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin yürütülmesinin durdurulması 10.02.2009 gününde açıklağı ile karar verilmiştir.

¹² Danıştay 8. Daire E. 2008/6285/1, 10.2.2009. 2577 sayılı Yasanın 27/2 maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi, olması nedeniyle dava konusu Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin yürütülmesinin durdurulması 10.02.2009 gününde açıklağı ile karar verilmiştir.

¹³ Danıştay 8. Daire E. 2008/6285/1, 10.2.2009. 2577 sayılı Yasanın 27/2 maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi, olması nedeniyle dava konusu Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin yürütülmesinin durdurulması 10.02.2009 gününde açıklağı ile karar verilmiştir.

¹⁴ Danıştay 8. Daire E. 2008/6285/1, 10.2.2009. 2577 sayılı Yasanın 27/2 maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi, olması nedeniyle dava konusu Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin yürütülmesinin durdurulması 10.02.2009 gününde açıklağı ile karar verilmiştir.

¹⁵ Danıştay 8. Daire E. 2008/6285/1, 10.2.2009. 2577 sayılı Yasanın 27/2 maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi, olması nedeniyle dava konusu Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin yürütülmesinin durdurulması 10.02.2009 gününde açıklağı ile karar verilmiştir.

¹⁶ Danıştay 8. Daire E. 2008/6285/1, 10.2.2009. 2577 sayılı Yasanın 27/2 maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi, olması nedeniyle dava konusu Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin yürütülmesinin durdurulması 10.02.2009 gününde açıklağı ile karar verilmiştir.

¹⁷ Danıştay 8. Daire E. 2008/6285/1, 10.2.2009. 2577 sayılı Yasanın 27/2 maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi, olması nedeniyle dava konusu Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin yürütülmesinin durdurulması 10.02.2009 gününde açıklağı ile karar verilmiştir.

¹⁸ Danıştay 8. Daire E. 2008/6285/1, 10.2.2009. 2577 sayılı Yasanın 27/2 maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi, olması nedeniyle dava konusu Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin yürütülmesinin durdurulması 10.02.2009 gününde açıklağı ile karar verilmiştir.

¹⁹ Danıştay 8. Daire E. 2008/6285/1, 10.2.2009. 2577 sayılı Yasanın 27/2 maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi, olması nedeniyle dava konusu Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin yürütülmesinin durdurulması 10.02.2009 gününde açıklağı ile karar verilmiştir.

²⁰ Danıştay 8. Daire E. 2008/6285/1, 10.2.2009. 2577 sayılı Yasanın 27/2 maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi, olması nedeniyle dava konusu Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin yürütülmesinin durdurulması 10.02.2009 gününde açıklağı ile karar verilmiştir.

²¹ Danıştay 8. Daire E. 2008/6285/1, 10.2.2009. 2577 sayılı Yasanın 27/2 maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi, olması nedeniyle dava konusu Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin yürütülmesinin durdurulması 10.02.2009 gününde açıklağı ile karar verilmiştir.

²² Danıştay 8. Daire E. 2008/6285/1, 10.2.2009. 2577 sayılı Yasanın 27/2 maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi, olması nedeniyle dava konusu Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin yürütülmesinin durdurulması 10.02.2009 gününde açıklağı ile karar verilmiştir.

²³ Danıştay 8. Daire E. 2008/6285/1, 10.2.2009. 2577 sayılı Yasanın 27/2 maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi, olması nedeniyle dava konusu Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin yürütülmesinin durdurulması 10.02.2009 gününde açıklağı ile karar verilmiştir.

²⁴ Danıştay 8. Daire E. 2008/6285/1, 10.2.2009. 2577 sayılı Yasanın 27/2 maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi, olması nedeniyle dava konusu Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin yürütülmesinin durdurulması 10.02.2009 gününde açıklağı ile karar verilmiştir.

²⁵ Danıştay 8. Daire E. 2008/6285/1, 10.2.2009. 2577 sayılı Yasanın 27/2 maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi, olması nedeniyle dava konusu Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin yürütülmesinin durdurulması 10.02.2009 gününde açıklağı ile karar verilmiştir.

²⁶ Danıştay 8. Daire E. 2008/6285/1, 10.2.2009. 2577 sayılı Yasanın 27/2 maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi, olması nedeniyle dava konusu Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin yürütülmesinin durdurulması 10.02.2009 gününde açıklağı ile karar verilmiştir.

²⁷ Danıştay 8. Daire E. 2008/6285/1, 10.2.2009. 2577 sayılı Yasanın 27/2 maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi, olması nedeniyle dava konusu Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin yürütülmesinin durdurulması 10.02.2009 gününde açıklağı ile karar verilmiştir.

²⁸ Danıştay 8. Daire E. 2008/6285/1, 10.2.2009. 2577 sayılı Yasanın 27/2 maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi, olması nedeniyle dava konusu Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin yürütülmesinin durdurulması 10.02.2009 gününde açıklağı ile karar verilmiştir.

²⁹ Danıştay 8. Daire E. 2008/6285/1, 10.2.2009. 2577 sayılı Yasanın 27/2 maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi, olması nedeniyle dava konusu Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80., 81., 85., 86., 87., 88., 89., 90. ve Geçici 1 inci Maddelerinin yürütülmesinin durdurulması 10.02.2009 gününde açıklağı ile karar verilmiştir.

³⁰ Danıştay 8. Daire E. 2008/6285/1, 10.2.2009. 2577 sayılı Yasanın 27/2 maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmesi, olması nedeniyle dava konusu Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin 4., 5/3., 6/1., 7., 8., 9/4/5., 17., 18., 19., 20/2/3/4/21., 22., 23., 25/4., 26., 28., 29., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 44., 45., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66., 67., 69., 70., 71., 77/3/5., 78/1., 80.,

ve diğer alanlara gitmek işleri daha içinden çıkarılmalı ve orman alanı olmamalıdır. Burada da bu konuyu Yönetmelik düzenlemesi çeşitli açılardan bir düzenlemedir.

Maden Kanunu'nun orman alanlarında madencilik faaliyetleri düzenleyen 7/1. maddesi çok hızlı gerekçelere Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. Dolayısıyla, Maden Kanunu'nda ve diğer bir düzenleme öngören Orman Kanunu'nda yasama için dayanağını oluşturacak bir Kanun henüz kalmamıştır. Madencilik konusundaki faaliyetlerin düzenlenmesinin bir kanun hükmü ile olması gerektiği, Anayasa 168. maddenin emredici hükmüdür. Bu nedenle, meşru dayanağı olmayan bir konuda Yönetmelik düzenlemesine gidilmesi Anayasa'ya aykırılık teşkil etmektedir.

• Danıştay kararında, Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliğinin, Orman Sayılan Alanlarda Verilecek İzinler Hakkında Yönetmelik karşısında üst hukuk normu olduğu açıklar. Bu nedenle, Madencilik Yönetmeliğinin ilgili maddelerinin yürütülmesinin durdurulması karşısında söz konusu Yönetmeliğe bir madde eklenerek Orman Sayılan Alanlarda Verilecek İzinler Hakkında Yönetmeliğinin uygulanacağını belirtilmesi, normlar hiyerarsisine aykırılıktır.

• Hem Anayasa Mahkemesi hem de Danıştay kararında salt hukuk kuralları çerçevesinde inceleme yapılmamış; konu çevresel değerlerin göreceği zarar açısından da irdelenmiştir. Bu zararın telafisi mümkün olmayan boyutta olabileceği vurgulanmıştır. Bu nedenle yapılan düzenlemenin sadece, hukuki açıdan değil, korunması gereken çevre değerleri açısından da yapılabileceği tahribatı açıklar.

Sorunları çözebilmek adına, hukuka aykırı düzenlemeler yapmak, beraberinde son derece büyük sakıncalar doğuracaktır. Üstelik, düzenleme konusu olan kamu malı olan ve salt varlığı ile üstün kamu yararı yaratan bir doğal kaynak olduğunda bu aykırılıkla yaratılacağı sonuçlar telafi edilemez boyutta olacaktır. Son Yönetmelik düzenlemesinde de belirtildiği üzere, yakın zamanda orman alanlarındaki madencilik faaliyetleri için kalıcı bir düzenleme yapılacaktır. Bu düzenlemenin Yasa düzeyinde gerçekleştirilmesi de Anayasa'nın amir hükmüdür. Dolayısıyla, Maden Kanunu'nda yapılacak bir değişiklik hükmü için Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı ve gerekçesinin dikkate alınması zorunludur.

Zira, Anayasa'nın 153. maddesinin son fıkrasında, Anayasa Mahkemesi kararlarının yasama, yürütme ve yargı organları ile yönetim makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlayacağı açıkça belirtilmiştir. Bu kural gereğince, yasama organı yapacağı düzenlemelerle daha önce aynı konuda verilen Anayasa Mahkemesi kararlarını gözönünde bulundurmak, bu kararlara etkisiz kılacak biçimde yasa çıkarmamak, Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilen kuralları tekrar yasalaştırmamak yükümlülüğündedir. Yasama organı düzenlemelerde bulunurken, iptal edilen yasaları ilişkin kararların sonuçları ile birlikte gerçeklerini de gözönünde bulundurmak zorundadır. İptal edilen yasalarla, sözcükleri aynı da olsa aynı doğrultu, içerik ya da nitelikte yeni yasa çıkarılması, Anayasa'nın 153. maddesine aykırılık oluşturacaktır.¹⁶

Sonuç olarak, ormanlar korunması gereken, varlıkları ile yaşamsal değer yaratan kamusal emanetlerdir. Bu alanların ormancılık faaliyetleri dışında başka bir amaca tahsis edilmesi, üzerinde hassasiyetle durulması ve belli kriterler doğrultusunda iyi irdelenmek suretiyle karar verilmesi gereken bir konudur. Bu nedenle, madencilik faaliyetleri için orman alanlarında izin verilmesi konusunda düzenleme yaparken, başta Anayasa ve taraf olunan uluslar arası sözleşmeler olmak üzere, hukuk kurallarına uyulması ve "üstün kamu yararı ve zorunluluk" kriterlerinin mutlaka dikkate alınması zorunludur. Üstün kamu yararı kavramı ele alınırken, ormanların sadece odun hammaddesi üreten bir varlık olmadığı, bunun yanı sıra çok çeşitli fonksiyonları olan bir kamu malı olduğu gerçeği gözardı edilmemelidir. Zira, küresel iklim değişikliği sorununun ulusal ve uluslar arası boyutta tartışıldığı süreçte ormanlar, karbon depolama fonksiyonu ile çözümün tam da odağındadır. Nitekim, Türkiye, geçtiğimiz günlerde Kyoto Sözleşmesine¹⁷ taraf olmak suretiyle "sera gazlarının yutaklarının, ilgili uluslararası çevre anlaşmalarındaki taahhütlerinin dikkate alınarak korunması ve geliştirilmesi; sürdürülebilir orman yönetimi uygulamaları ile ağaçlandırma ve yeniden ormanlaştırmanın teşvik edilmesi" konusunda uluslar arası bir sorumluluk altına girmiştir. Bu nedenle, madencilik faaliyetlerinden sağlanacak kazanımların yarattığı kamu yararı ile ormanların salt varlığından doğan kamu yararı arasında bir üstünlük mukayesesi yapılacaksa! ormanların tüm fonksiyonlarının sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda değerlendirilmesi zorunludur. 04.09.2009.

Çevreciler, hükümet üyelerinin anayasayı ihlal suçu işlediklerini söyledi

Ormanlar madenciye teslim

Ozan YAYMAN - Özcan ÖZGÜR

21 Ağustos 2009

İZMİR-MUĞLA - Yüksek mahkeme kararına karşın orman alanlarının maden işletmecilerince kullanımına olanak tanıyan Bakanlar Kurulu kararı Resmi Gazete'de yayımlandı. Çevreciler ve hukukçular, hükümet üyelerinin söz konusu uygulamayla anayasayı ihlal suçu işlediklerini belirterek Yargıtay Başsavcılığı ve Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın konuyla ilgili gecikmeksizin soruşturma başlatması gerektiğini savunuyorlar.

İzmir Barosu avukatlarından Noyan Özkan, söz konusu kararın imzalayanların anayasayı ihlal suçu işlediğini vurguladı. "Ormanlık alanlarda madencilik arama ve işletme faaliyetini önleyen son Anayasa Mahkemesi ve Danıştay 8. Dairesi kararının orkasına dolanılmak ve hukuka karşı hile yapılmak suretiyle orman yağmasına izin veren yönetmelik değişikliği Resmi Gazete'de yayımlandı" diyen Özkan, yaptığı açıklamada şu görüşlere yer verdi: "Bu karara imza atan Cumhurbaşkanı, Başbakan ve bakanlar Anayasa'nın hukuk devleti ilkesini ihlal etmek suretiyle Türk Ceza Kanunu'nun 309.

maddesinde düzenlenen anayasayı ihlal suçunu işlemişlerdir."

Özkan, Yargıtay Başsavcılığı ve Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın konuyla ilgili gecikmeksizin soruşturma başlatması gerektiğini söyledi.

'MUĞLA'NIN 3TE 2'SİNE

MADEN ARAMA RUHSATI

Diğer yandan CHP Muğla Milletvekili Prof. Dr. Gürrol Ergin Enerji Bakanı Toner Yıldız'dan Muğla'da ne kadar alanda maden arama ruhsatı verildiğini açıklamasını istemişti. Ergin'in soru önergesini yanıtlayan Yıldız, Muğla ili yüzölçümünün üçte ikilik bölümü olan 389 bin 852 hektar alanda toplam 932 maden arama ruhsatının verildiğini açıkladı. Ergin "Bu Muğla ilinin yarısından fazlasının kazılması anlamına gelmektedir. Dehşet verici bir durum. Muğla çok önemli turizm ve arıcılık bölgesi. Bu kadar ruhsat cinayettir" dedi.

DÜZELTME

Orman ve Av dergimizin 2009-3 sayısında yayınlanan "Seneler Sonra Ormancılığımız" başlıklı yazımın bilgisayar ortamına geçirilmesi aşamasında tarafımdan sehven aşağıdaki yanlışlıklar yapılmıştır:

1. Avrupa'nın verimli ormanlarında hektardaki ortalama verim/artım rakamı "4-5" olması gerekirken "45";
2. normal (verimli) ormanlarımızda hektardaki yıllık verim/artım artış hedefi "3-5" olması gerekirken "35" olarak yazılmıştır. Düzeltir ve teşekkür ederim.

Şeyhianmıla.

İsmet Tezcan

YİTİRDİKLERİMİZ

YUSUF VURMA

Orman Yüksek Mühendisi

8.3.1926 yılında Tarsus'ta doğmuştur. 1949 yılında İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesinden mezun olan Yusuf VURMA sırasıyla; Tarsus Fidanlık (Karabucak) Müdürlüğü, Okaliptus Araştırma İstasyonu Müdürlüğü, Adana AGM Bölge Müdürlüğü (1974), AGM Genel Müdürlüğü (1978) görevlerinde bulunmuştur. 1980 yılında emekli olan Yusuf VURMA 06.09.2009 tarihinde vefat etmiştir.

Merhuma Allah'tan rahmet, yakınlarına ve meslek camiasına başsağlığı dileriz.

Hüseyin ÖZBAKIR - Mersin AGM Şube Müdürü

ERDOĞAN ÖZER	MUZAFFER REKET	YUSUF İZZETTİN AYDIN	SERDAR YILMAZ
Kavak - 1937	İstanbul - 1937	Bursa - 1944	Çaydibi - 1966
Orman Fakültesi - 1966	İ.Ü. Orman Fakültesi	İ.Ü. Orman Fakültesi - 1968	KTÜ Orman Fakültesi - 1986
09.09.2009	28.07.2009 - Edremit	02.08.2009 - Bursa	25.07.2009 - Amasya

SEL

"Sel'in önünde duramazsın
fakat bir yağmur damlasına
hükmetmek gücündesin"
Anonim

2009 Temmuz ayında özellikle Karadeniz bölgesinde Artvin (Şavşat), Bartın, Ordu, Sinop, Çarşamba'da can kayıpları ve ağır hasarlara, ayrıca Rize, Samsun, Kastamonu, Bolu, Düzce, Zonguldak'ta önemli zararlara neden olan sel olayları meydana geldi. Bu illere düşen şiddetli yağışlar Türkiye'nin hemen hemen her yerine düşse aynı şekilde sel olayları meydana gelecekti. Bu durum Türkiye'de doğanın tahmin edilmiş olduğunun, yanlış arazi kullanımı yapıldığının ve sele karşı tedbir alınmadığının bir göstergesidir. Sel neden oluşur? Dağlık ve engebeli bir ülkede doğal orman ve mera arazisi şu veya bu şekilde tahrip edildi ve bu araziler bilimsel olarak kullanılmıyor ve buralarda toprak ve su muhafazasını temin edecek, erozyonu önleyecek tedbirler alınmıyor ise düşen yağmur suları büyük ölçüde yüzey sel akıma geçecek ve sel oluşacaktır. Örneğin eğimi % 30-35'in üzerinde olan bir yamaçta orman örtüsünü kaldırıp burada hiçbir toprak ve su muhafaza tedbiri almadan fındık tarımı yapılıyor ise burada erozyon rahatlıkla oluşur ve sel meydana gelir, çünkü bir fındıklığın toprağı koruma ve koruma gücü bir orman gibi değildir. Sel havzalarında bina yapımı da aynı sonucu verir. İşte İstanbul'da Kağıthane ve Alibey derelerinin hali.

1840'ta Fransa sel olayları yönünden Türkiye'nin bugünkü durumunda idi. Buna karşı Fransız parlamentosu büyük tepki gösteriyor. Ya bu sel olaylarına bir çare bulmaya ya da bu memleketi terk edelim diyorlar. Bunun üzerine Sureli adlı bir inşaat mühendisi konunun nedenlerini araştırmakla görevlendiriliyor. Sureli yaptığı etütler sonunda selin başlıca 3 nedeninin olduğunu tespit ediyor.

- 1 - Jeolojik neden
- 2 - Topoğrafik neden
- 3 - Meteorolojik neden

Bu etütlerden sonra Sureli ormanın sel üzerine olan etkilerini araştırıyor ve aşağıdaki durumu tespit ediyor:

- 1 - Bir toprak üzerinde ormanın mevcudiyeti sel tehlikesini azaltıyor.

KEMAL AŞK - Orman Yük.Müh.
Emekli AGM Genel Müdürü
1462 Sok. No. 66
Alsancak - İZMİR
e-posta: mkemalask@gmail.com

2 - Ormanın gelişmesi sel'in çekilmesini sağlıyor,
3 - Ormanın kalkışı sel'in etkisini ikiye katlıyor ve sel'in yeniden doğuşuna neden oluyor. Bu tespitlerden sonra Fransa'da 1856'da meydana gelen bir sel olayından sonra 1860'ta ilk ağaçlandırma yasası kabul ediliyor. Daha sonra yalnız ağaçlandırma ile sel'in önlenmesinin mümkün olmadığını ve emniyetli bir ağaçlandırma yapılabilmek için evvela toprağın stabil hale gelmesi, bunun için de erozyonun önlenmesi gerektiğini görerek 1882'de yasanın adı Dağlık Araziler Islahı olarak değiştiriliyor ve erozyonla mücadele de ele alınıyor. Böylece sellerle mücadelenin ormancının görevi olduğu fikri Fransa'da olduğu gibi tüm Avrupa ülkelerinde de kabul ediliyor. Nitekim Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı (FAO)NUN Ormanlık Bölümünün 1952 yılından başlayarak her iki yılda bir toplanan "Sel Derelerinin Islahı ve Çığlarla Mücadele Çalışma Grubu" üyeleri olan ülkelerin (Fransa, Almanya, Avusturya, İtalya, İspanya, İngiltere, Türkiye, Yugoslavya, Yunanistan, Romanya) tamamı orman mühendislerinden oluşuyordu. Yalnız İsviçre delegeleri inşaat mühendisi idi. Bu çalışma grubunun 1956 Yugoslavya, 1958 Avusturya ve 1960 Türkiye toplantılarında Türkiye'yi ben temsil ediyordum.

Türkiye'de sellerle mücadele görevi ilk defa 1937 tarihli ve 3116 sayılı orman yasasının 79'uncu maddesi ile Orman İdaresine verilmiştir.

Madde 79: "Devlet ormanlarının sınırları içindeki ırmak ve çay kenarlarını ve bunların kaynaklarını tanzim etmek, sellerin husulüne ve yer kaymalarına mani olacak her türlü tahkimat ve imalatı yapmak Orman İdaresinin vazifesidir".

Bu madde 1956 tarih ve 6831 sayılı Orman Yasasının 58'inci maddesi ile aşağıdaki şekli almıştır:

Madde 58: "Devlet ormanlarının hudutları içindeki ırmak ve çay kenarlarını ve bunların kaynaklarını tanzim edecek, sellerin husulüne ve yer kaymalarına ve toprak aşımına ve taşınmalarına mani olacak her türlü ağaçlandırmalar ve teknik tedbirler Orman İdaresince yapılır."

Sellerle mücadele görevi 3116 sayılı yasanın 79'uncu maddesi ile 1937 tarihinden itibaren Orman İdaresine verilmiş olmasına rağmen 1955 yılına kadar 79'uncu maddenin öngördüğü şekilde çalışmalar yapılamamış, konu yalnız ağaçlandırma olarak ele

alınarak Ağaçlandırma Şube Müdürlüğü tarafından yürütülüyordu. Bir yerde sel olayı olduğu zaman oraya bu ağaçlandırma ekibi gönderiliyor ve ağaçlandırma yapılıyor.

1955 yılından itibaren Tokat'ın Behzat Deresi havzasında, havza bazında yapılan bir planlama ile ana ve tali derelerin ıslahı, ağaçlandırmalar, bozuk bahçeliklerin canlandırma kesimleri ile ıslahı, havza içindeki meraların ıslahı, teraslamalar ve her türlü toprak muhafaza tedbirinin alınması şeklinde çalışmalara başlandı. Bunun üzerine 1957 yılında Orman Genel Müdürlüğü bünyesi içinde bir Toprak Muhafaza Şubesi Müdürlüğü kuruldu. Bu Şube taşra çalışmalarını "Toprak Muhafaza ve Mera Islahı Teftişat Grup Müdürlükleri" kurarak, sel riski olan yerlere bu gruplar gönderilmeye başlandı.

1969 yılında Orman Bakanlığı kuruldu. Bakanlık Ağaçlandırma ve Erozyon kontrolünün yurt için önemini göz önüne alarak "Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü"nü kurdu. 1974 yılında bu Genel Müdürlük kendi bünyesi içinde bir reorganizasyona giderek, Erozyon Kontrolü çalışmalarını daha yaygın hale getirmek ve çok yönlü personel yetiştirmek amacı ile daha önce ayrı gruplar halinde çalışan Ağaçlandırma ve Müdürlükleri, Baş Mühendislikleri ve Mühendislikleri kurdu. Benim emekli olduğum 1979 yılında Türkiye'nin dört bir yanında 57 adet (AGM) Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Mühendisliği proje bazında sellerle mücadele çalışması yapıyordu.

5.11.2003 tarihinde 6831 sayılı yasanın sellerle mücadeleyi öngören 58'inci maddesinde bazı değişiklikler yapılıyor.

Değişik Yasa No: 4999 ve Madde 11:

"Orman rejimine dahil veya yeniden orman tesis edilecek yerlerde havza bazında yapılacak ağaçlandırma ve sel kontrolü, çığ ve heyelanların önlenmesi, ekosistemlerin korunup genişletilmesi ve havzada yaşayan insanların hayat şartlarının iyileştirilmesi faaliyetleri Çevre ve Orman Bakanlığının koordinatörlüğünde ilgili kuruluşlarla birlikte gerçekleştirilen entegre projeler halinde uygulanır."

Görüşler:

1 - 58'inci maddede, ırmak ve çay kenarlarını ve bunların kaynaklarını tanzim edecek, sellerin husulüne ve yer kaymalarına ve toprak aşımına ve taşınmalarına mani olacak her türlü ağaçlandırmalar ve teknik tedbirler "Orman İdaresince yapılır" ibaresi 4999 sayılı yasanın 11'inci maddesinde bulunmuyor. Bunun için Çevre ve Orman Bakanlığına hangi kuruluşlar dağınık belli olmayan, ilgili kuruluşların iştiraki ile hazırlanacak entegre projelerin koordinatörlüğü görevi veriliyor. Bir entegre projenin koordinatörlüğü

Çevre ve Orman Bakanlığına verilebilir ancak bu yeni madde ile Orman İdaresinin sorumluluğu içinde bulunan dağlık ve ormanlık bölgelerinde ağaçlandırma ve erozyonla mücadele görevi hangi yasanın hangi maddesi ve hangi kuruluş tarafından yapılacağı belirsiz hale geliyor.

2 - Maddeye "havzada yaşayan insanların hayat şartlarının iyileştirilmesi" fıkrası ekleniyor. Değişikliğe uğramadan önce 58'inci madde gereğince ıslahı ele alınan sel havzaları içinde bulunan insanların hayat şartlarının iyileştirilmesi Çevre ve Orman Bakanlığına bağlı ORKÖY Genel Müdürlüğüne verine getiriliyordu. Ele alınan havza, bir sel havzası değil de büyük bir su havzası ve amaç bölgesel kalkınma ise bu ayrı bir konu olup 58'inci maddenin amacı dışında kalır. Öyle de olsa büyük su havzasındaki dağlık ve ormanlık bölgelerdeki erozyonların (oyulma ve yüzey sel) önlenmesi, ağaçlandırılması ve orman içi meraların ıslahı hangi kuruluş tarafından yapılacağı yeni maddeye göre belirsiz hale gelmiştir. 58'inci maddeye dokunulmasa idi, büyük entegre projeler söz konusu olduğu zaman Orman İdaresi de kendine düşen görevi alırdı.

3 - 6831 sayılı yasanın değiştirilen 58'inci maddesinin yeni şekli 4999 sayılı yasanın 11'inci maddesinde Orman İdaresine görev verilmediği halde Çevre ve Orman Bakanlığına bağlı olan Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü görevine devam ediyor!

22-24 Mart 2005 tarihinde Antalya'da toplanan 1. Çevre ve Ormanlık Şurası kararları raporunun 8. komisyon, "Çölleşme ile Mücadele, Erozyon Kontrolü ve Ağaçlandırma" bölümünün 39. maddesi (Sayfa 126) şöyle:

"6831 sayılı kanunun değiştirilen 58. maddesi erozyon çalışmalarında havza bazında ve entegre çalışmayı öngördüğü halde, dış kaynaklı projeler dışında hala uygulanmaya geçilmemiştir. Bu nedenle havza bazında, katılımcı olarak çalışılacak orman sahaları belirlenmeli, kriterleri ve yönetim planlama esasları geliştirilerek uygulamaya başlanmalıdır" deniyor. O günden bugüne 4 yıl daha geçti yine de değişik 4999 sayılı yasanın 11. maddesinin öngördüğü şekilde bir entegre proje hazırlanmış ve uygulamaya konmuş mudur bilemiyoruz.

Orman Fakültesinde Erozyon Kontrolü eğitimi alan ve bugüne kadar uygulamasını yapan hangi Türk ormancısı 6831 sayılı yasanın 58. maddesi ile kendisine verilen "Sellerin husulüne mani olmak Orman İdaresinin görevidir" hükmünü yasaçan çıkarabilir. Acaba tüm Türkiye dış kaynaklı projelere mi teslim edilmek isteniyor? Öyle ise 11. madde ile Türkiye'yi daha çok sel alır! 23.08.2009

Çizelge 1: Açık Tohumlu Ağaçların Çiçek ve Kozalak Özellikleri

Tor adı	Çiçeklenme zamanı	Kozalak toplama zamanı	Tohum verme yaşı	Bol tohum yılı tohumu
<i>Abies alba</i>	mayıs-5 haziran	eylül-15 ekim	25-30	2-3
<i>Abies balsamifera</i>	mayıs-5 haziran	eylül-15 ekim	25-30	2-3
<i>Abies cilicica</i>	mayıs-5 haziran	eylül-15 ekim	20-30	2-3
<i>Abies concolor</i>	mayıs-5 haziran	eylül-15 ekim	25-35	2-3
<i>Abies equi-trojani</i>	mayıs-5 haziran	eylül-15 ekim	25-30	2-3
<i>Abies nordmanniana</i>	mayıs-5 haziran	eylül-15 ekim	25-30	2-3
<i>Abies pinsapo</i>	mayıs	15 ağus-eylül	20-30	2-3
<i>Cedrus atlantica</i>	ağustos-ekim	eylül-ekim	20-30	2-3
<i>Cedrus brevifolia</i>	eylül-ekim	ağustos-ekim	25-35	2-3
<i>Cedrus deodora</i>	eylül-ekim	eylül-ekim	25-40	2-5
<i>Cedrus libani</i>	eylül-ekim	ağustos-ekim	25-35	2-3
<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>	mart-nisan	eylül-kasım	5-10	1-2
<i>Chamaecyparis nootkatensis</i>	mart-nisan-mayıs	eylül-kasım	7-15	2-3
<i>Chamaecyparis thyoides</i>	mart	eylül-kasım	4-10	1-2
<i>Cryptomeria japonica</i>	şubat-mart	eylül	10-20	-
<i>Cupressus arizonica</i>	kiş ve mart	eylül-mart	5-10	1-2
<i>Cupressus sempervirens</i>	şubat-mart-15 nisan	eylül-mart	5-10	1-2
<i>Ginkgo biloba</i>	mart-nisan	kasım	20-30	1-2
<i>Juniperus communis</i>	mart-haziran	ekim-kasım	8-10	2-3
<i>Juniperus durupaceae</i>	mart-mayıs	kasım-nisan	20-25(10-15)*	2-3
<i>Juniperus foetidissima</i>	mart-nisan-mayıs	kasım-ocak	25-30(10-15)*	2-3
<i>Juniperus sabina</i>	mart nisan-mayıs	kasım-nisan	10	2-3
<i>Juniperus excelsa</i>	mart-nisan-mayıs	kasım-mart	20-25(5-10)*	2-3
<i>Juniperus oblonga</i>	nisan-mayıs	ekim-kasım	8-10	2-3
<i>Juniperus oxycedrus</i>	şubat-nisan	ekim-kasım	8-10	2-3
<i>Juniperus phoenicia</i>	şubat-mart	eylül-ekim	5-10 (2-3)*	2-3
<i>Juniperus virginiana</i>	mart-mayıs	kasım-aralık	8-10	2-3
<i>Larix decidua</i>	nisan-mayıs	eylül-ekim	8-10	3-5
<i>Metasequoia glyptostroboides</i>	şubat-mart	kiş	-	-
<i>Picea abies</i>	mayıs-5 haziran	ekim-kasım	30-50	2-5
<i>Picea orientalis</i>	mayıs-5 haziran	ekim-kasım	30-50	2-5
<i>Picea glauca</i>	mayıs	eylül-ekim	30-50	2-5
<i>Picea omorica</i>	mayıs	ekim-kasım	30-50	2-5
<i>Picea pungens</i>	15 nisan-5 haziran	ekim-kasım	30-50	2-5
<i>Picea sitchensis</i>	mayıs	ekim-kasım	30-50	2-5
<i>Pinus brutia</i>	nisan-mayıs	ekim-temmuz	5-10	1-3
<i>Pinus cembra</i>	mayıs	eylül-ekim	20-30	-
<i>Pinus concolor</i>	mayıs-haziran	eylül-ekim	5-10	1-3
<i>Pinus coulteri</i>	mayıs-haziran	ağustos-ekim	10-15	3-4
<i>Pinus densiflora</i>	mayıs-haziran	ağustos-ekim	20-30	2-3
<i>Pinus eldrica</i>	nisan-mayıs	ekim-temmuz	5-10	1-3
<i>Pinus engelmannii</i>	mayıs	kiş	20-30	3-4
<i>Pinus halepensis</i>	mayıs	eylül-aralık	7-10	1-3
<i>Pinus maritima</i>	nisan-mayıs	kiş	10-15	1-3
<i>Pinus mugo</i>	mayıs-haziran	ekim-aralık	7-10	1-2
<i>Pinus nigra</i>	15 nisan-haziran	ekim-kasım	15-20	2-3
<i>Pinus palustris</i>	mayıs-haziran	eylül-ekim	15-20	4-5
<i>Pinus parviflora</i>	mayıs-haziran	eylül-ekim	15-20	4-5
<i>Pinus pinea</i>	nisan-5 haziran	ağustos-kasım	15-20	2-4
<i>Pinus radiata</i>	nisan-mayıs	ekim-aralık	5-10	1-2
<i>Pinus strobus</i>	mayıs-haziran	eylül	5-10	3-5
<i>Pinus sylvestris</i>	15 nisan-haziran	eylül-kasım	5-20	2-4
<i>Pinus wallichiana</i>	mayıs-haziran	eylül-ekim	10-15	1-3
<i>Pseudotsuga menziesii</i>	nisan-haziran	ağustos-eylül	10-15	2-5
<i>Sequoia sempervirens</i>	şubat-mart	eylül-ekim	5-10	-
<i>Taxus canadensis</i>	nisan-mayıs	ağustos-eylül	15-20	-
<i>Taxodium distichum</i>	mart-nisan	ekim-aralık	-	3-5
<i>Taxus baccata</i>	mart-mayıs	ağustos-ekim	20-30	1
<i>Taxus cuspidata</i>	mart-nisan	eylül-ekim	7-10	1
<i>Taxus media</i>	mart-nisan	ağustos-ekim	20-30	1
<i>Thuja occidentalis</i>	şubat-mart-nisan	ağustos-eylül	15-20	3-5
<i>Thuja orientalis</i>	şubat-mart-nisan	ağustos-ekim	5-10	1-2
<i>Thuja plicata</i>	nisan-mayıs	ağustos	15-20	3-5

* İki yılın ortalaması ve kültür alanlarında

Çizelge 2: Açık Tohumlu Ağaçların Tohum Özellikleri

Tor adı	Tohum 1000 tane ağırlığı gr	Tohum çimlenme oranı %	Kozalak tohum verimi %
<i>Abies alba</i>	30-60 ort 45	30-75 ort 45	7-10 ort 8
<i>Abies balsamifera</i>	55-84 ort 70	30-80 ort 55	8-12 ort 9
<i>Abies cilicica</i>	87-160 ort 135	40-85 ort 60	10-14 ort 12
<i>Abies concolor</i>	28-60 ort 43	30-75 ort 45	6-8 ort 7
<i>Abies equi-trojani</i>	50-78 ort 65	30-75 ort 45	8-12 ort 9
<i>Abies nordmanniana</i>	53-79 ort 62	30-75 ort 45	8-12 ort 9
<i>Abies pinsapo</i>	40-65 ort 55	30-75 ort 45	8-12 ort 9
<i>Cedrus atlantica</i>	50-125 ort 70	50-80 ort 65	8-12 ort 10
<i>Cedrus brevifolia</i>	65-140 ort 75	40-80 ort 55	8-14 ort 11
<i>Cedrus deodora</i>	100-170 ort 130	40-85 ort 70	8-12 ort 10
<i>Cedrus libani</i>	60-150 ort 85	40-90 ort 65	15-20
<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>	2-5 ort 3	30-60 ort 45	-
<i>Chamaecyparis nootkatensis</i>	3-7 ort 5	-	-
<i>Chamaecyparis thyoides</i>	-	-	-
<i>Cryptomeria japonica</i>	2-3	25-40 ort 35	-
<i>Cupressus arizonica</i>	3-8 ort 6	30-50 ort 35	3-6 ort 4
<i>Cupressus sempervirens</i>	6-9 ort 8	30-50 ort 35	4-8 ort 6
<i>Ginkgo biloba</i>	900-2400 ort 1200	50-80 ort 60	20-25
<i>Juniperus communis</i>	15-19 ort 17	40-50	1-3 ort 2
<i>Juniperus durupaceae</i>	1150-3250 ort 2674	30-70 ort 60	39
<i>Juniperus foetidissima</i>	82-185 ort 108	60-80 ort 70	3-10 ort 45
<i>Juniperus sabina</i>	10-12 ort 11	30-50 ort 35	1-3 ort 2
<i>Juniperus excelsa</i>	15-23 ort 1721	30-75 ort 40-50	2-7 ort 3-4
<i>Juniperus oxycedrus</i>	23-35 ort 26	60-80 ort 70	2-7 ort 3-5
<i>Juniperus oblonga</i>	-	-	-
<i>Juniperus phoenicia</i>	24-36 ort 28	60-80 ort 70	2-9 ort 4-5
<i>Juniperus virginiana</i>	11	60-80 ort 70	3-6 ort 4
<i>Larix decidua</i>	7-9 ort 8	30-40	-
<i>Picea abies</i>	7	80-90	1-2
<i>Picea orientalis</i>	5-6	60-80	1-2
<i>Picea glauca</i>	2-3	60-70	1-2
<i>Picea omorica</i>	3-4	70-80	1-2
<i>Picea pungens</i>	4-6	70-80	1-2
<i>Picea sitchensis</i>	2-3	60-70	1-2
<i>Pinus brutia</i>	40-55 ort 50	60-95 ort 80	3-6
<i>Pinus cembra</i>	200-250 ort 225	50-80 ort 70	-
<i>Pinus concolor</i>	3-5 ort 4	60-90 ort 80	1
<i>Pinus coulteri</i>	300-450 ort 350	60-90 ort 70	2-3
<i>Pinus densiflora</i>	8-11 ort 9	70-90 ort 80	2
<i>Pinus engelmannii</i>	40-50 ort 45	70-90 ort 80	1
<i>Pinus eldrica</i>	50-70 ort 60	60-90 ort 80	4-6
<i>Pinus halepensis</i>	12-18 ort 15	70-90 ort 80	3-6
<i>Pinus maritima</i>	35-55 ort 45	70-90 ort 80	3-6
<i>Pinus mugo</i>	5.5-7.5 ort 6.5	40-85 ort 65	1
<i>Pinus nigra</i>	15-24 ort 18	60-95 ort 80	2-4
<i>Pinus palustris</i>	75-110 ort 90	70-90 ort 80	2-3
<i>Pinus parviflora</i>	100-130 ort 115	60-85 ort 70	1-2
<i>Pinus pinea</i>	650-920 ort 780	70-95 ort 80	10-20
<i>Pinus radiata</i>	30-45 ort 35	60-80 ort 70	0.5-1.0
<i>Pinus strobus</i>	12-22 ort 18	70-95 ort 80	2-3
<i>Pinus sylvestris</i>	5-13 ort 7-8	70-95 ort 80	2
<i>Pinus wallichiana</i>	45-55 ort 50	60-85 ort 70	2-3
<i>Pseudotsuga menziesii</i>	20-12 ort 11	70-100 ort 90	1
<i>Sequoia sempervirens</i>	3-6 ort 4	10-20 Ort 15	6-8
<i>Thuja occidentalis</i>	5-6	30-40	1
<i>Taxodium distichum</i>	66-100 Ort 80	70-90 ort 80	-
<i>Taxus baccata</i>	65-75 Ort 70	50-80 ort 65	-
<i>Taxus cuspidata</i>	50-75 ort 65	50-80 ort 75	-
<i>Thuja occidentalis</i>	1-2	30-50 ort 35	1
<i>Thuja orientalis</i>	18-26 ort 23	70-90 ort 80	5-10
<i>Thuja plicata</i>	1-2	40-90 ort 60	1

Çizelge 3. Açık Tohumlu Ağaçların Fidanlık Pratiği -1

Tür adı	Yastıkta çizgi sayısı	Uygun ekim zamanı	(m ²) Ekilecek tohum miktarı gr	Elde edilecek fidan (m ²)	Ekim derinliği mm
<i>Abies alba</i>	7-10	güz-kış	85	350-500	5-10
<i>Abies balsamifera</i>	7-10	güz-kış	105	350-500	5-10
<i>Abies cilicica</i>	7-10	güz-kış	160	350-500	5-10
<i>Abies concolor</i>	7-10	güz-kış	80	350-500	5-10
<i>Abies equi-trojani</i>	7-10	güz-kış	120	350-500	5-10
<i>Abies nordmanniana</i>	7-10	güz-kış	115	350-500	5-10
<i>Abies pinsapo</i>	7-10	güz-kış	100	350-500	5-10
<i>Cedrus atlantica</i>	7	geç kış	60	250-350	5-10
<i>Cedrus brevifolia</i>	7	kış-erbah	80	250-350	5-10
<i>Cedrus deodora</i>	7	kış-erbah	110	250-350	5-10
<i>Cedrus libani</i>	7	kış-erbah	80	250-350	5-10
<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>	7	kış-erbah	5	300-400	3-5
<i>Chamaecyparis nootkatensis</i>	7	güz-erkiş	10	300-400	3-5
<i>Chamaecyparis thyoides</i>	7	güz-erkiş	5	300-400	3-5
<i>Cryptomeria japonica</i>	7	kış	4	250-300	2-3
<i>Cupressus arizonica</i>	7	kış-erbah	8	250-350	3-5
<i>Cupressus sempervirens</i>	7	kış-erbah	10	250-350	3-5
<i>Ginkgo biloba</i>	7	kış	1000	250-300	10-20
<i>Juniperus communis</i>	7	yaz-güz	60 (dolu toh)	250-300	3-5
<i>Juniperus durupaceae</i>	7	yaz-güz	1000	200-300	15-25
<i>Juniperus foetidissima</i>	7	yaz-güz	160 (dolu toh)	250-350	10-15
<i>Juniperus sabina</i>	7	yaz	50 (dolu toh)	250-300	3-5
<i>Juniperus excelsa</i>	7	yaz-güz	50 (dolu toh)	250-350	3-5
<i>Juniperus oxycedrus</i>	7	yaz-güz	50 (dolu toh)	250-350	4-6
<i>Juniperus phoenicia</i>	7	yaz-güz	50 (dolu toh)	250-350	4-6
<i>Juniperus virginiana</i>	7	yaz-güz	30 (dolu toh)	250-350	4-6
<i>Larix decidua</i>	7	güz	15	250-350	3-5
<i>Metasequoia glyptostroboides</i>	7	erken bah	-	100-200	10-15
<i>Picea abies</i>	7	erken bah	6-7	300-400	2-3
<i>Picea orientalis</i>	7	erken bah	6-7	300-400	2-3
<i>Picea glauca</i>	7	erken bah	4-5	300-400	2-3
<i>Picea amonica</i>	7	erken bah	4-5	300-400	2-3
<i>Picea pungens</i>	7	erken bah	5-6	300-400	2-3
<i>Picea sitchensis</i>	7	erken bah	3-4	300-400	2-3
<i>Pinus brutia</i>	7	erken bah	25-30	250-300	5-10
<i>Pinus cembra</i>	7	son bah	140-160	250-300	5-10
<i>Pinus conorta</i>	7	erken bah	3-4	250-300	2-3
<i>Pinus coulteri</i>	7	erken bah	210-230	250-300	5-10
<i>Pinus densiflora</i>	7	bahar	9-10	300-400	3-5
<i>Pinus engelmannii</i>	7	bahar	25-30	250-300	5-10
<i>Pinus eldenica</i>	7	erken bah	30-35	250-300	5-10
<i>Pinus halepensis</i>	7	bahar	8-10	250-300	3-5
<i>Pinus maritima</i>	7	bahar	25-30	250-300	5-10
<i>Pinus mugo</i>	7	bahar	9-10	400-500	3-5
<i>Pinus nigra</i>	7	bahar	11-12	250-300	3-5
<i>Pinus palustris</i>	7	bahar	40-50	150-200	5-10
<i>Pinus parviflora</i>	7	kış	70-80	250-300	5-10
<i>Pinus pinea</i>	7	bahar	400-500	250-300	10-15
<i>Pinus radiata</i>	7	bahar	20-25	250-300	5-10
<i>Pinus strobus</i>	7	kış	13-15	250-350	3-5
<i>Pinus sylvestris</i>	7	bahar	5-7	250-350	3-5
<i>Pinus wallichiana</i>	7	er bah	30-35	250-300	5-10
<i>Pseudotsuga menziesii</i>	7	er bah	6-8	250-300	3-5
<i>Sequoia sempervirens</i>	7	bah-er yaz	15-20	250-300	2-3
<i>Taxodium distichum</i>	7	kış-er bah	8-10	250-300	2-3
<i>Taxus baccata</i>	10	güz-er kış	35-40	150-250	5-10
<i>Taxus cuspidata</i>	10	er yaz	75-80	350-500	5-10
<i>Taxus occidentalis</i>	10	er yaz	60-65	350-500	5-10
<i>Taxus orientalis</i>	7	kış-er bah	5-6	250-400	2-3
<i>Taxus plicata</i>	7	bahar	19-23	250-400	3-5
<i>Taxus wilsonii</i>	7	bahar	3-5	250-400	2-3

* Ekilecek tohum miktarı temizlik oranı dikkate alınarak gerekli artırım yapılmalıdır. Örneğin temizlik oranı %25 olarak ekilecek tohum miktarı %25 artırılarak ekilir.

Çizelge 4. Açık Tohumlu Ağaçların Fidanlık Pratiği -2

Tür adı	Örtüleme	Gölgeleme %	Fidan kullanımı yaş
<i>Abies alba</i>	çam ibresi 1-2 cm	35-50	2+0,3+0
<i>Abies balsamifera</i>	çam ibresi 1-2 cm	35-50	2+0,3+0
<i>Abies cilicica</i>	çam ibresi 1-2 cm	35-50	2+0,3+0
<i>Abies concolor</i>	çam ibresi 1-2 cm	35-50	2+0,3+0
<i>Abies equi-trojani</i>	çam ibresi 1-2 cm	35-50	2+0,3+0
<i>Abies nordmanniana</i>	çam ibresi 1-2 cm	35-50	2+0,3+0
<i>Abies pinsapo</i>	çam ibresi 1-2 cm	35-50	2+0,3+0
<i>Cedrus atlantica</i>	Cedrus libani ile aynı	-	1+0,2+0
<i>Cedrus brevifolia</i>	Cedrus libani ile aynı	-	1+0
<i>Cedrus deodora</i>	Cedrus libani ile aynı	-	1+0
<i>Cedrus libani</i>	0.5 cm çam kabuğu (3-5 mm) yada sedir karpeli 1-2 cm)	-	1+0,2+0
<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>	çimlenene kadar telis	35-50	2+0
<i>Chamaecyparis nootkatensis</i>	çimlenene kadar telis	35-50	2+0
<i>Chamaecyparis thyoides</i>	çimlenene kadar telis	35-50	2+0
<i>Cryptomeria japonica</i>	çimlenene kadar telis	50-75	1+0, 2+0
<i>Cupressus arizonica</i>	çimlenene kadar telis	-	1+0
<i>Cupressus sempervirens</i>	çimlenene kadar telis	-	1+0
<i>Ginkgo biloba</i>	çimlenene kadar telis	-	1+0, 2+0
<i>Juniperus communis</i>	çimlenene kadar telis	-	1+0, 2+0, 1+1
<i>Juniperus durupaceae</i>	çimlenene kadar telis	-	1+0, 20, 1+1
<i>Juniperus foetidissima</i>	çimlenene kadar telis	30-50	1+0, 2+0, 1+1
<i>Juniperus sabina</i>	çimlenene kadar telis	-	1+0, 2+0, 1+1
<i>Juniperus excelsa</i>	çimlenene kadar telis	-	1+0, 2+0, 1+1
<i>Juniperus oxycedrus</i>	çimlenene kadar telis	-	1+0, 2+0, 1+1
<i>Juniperus phoenicia</i>	çimlenene kadar telis	-	1+0, 2+0, 1+1
<i>Juniperus virginiana</i>	çimlenene kadar telis	-	1+0, 2+0, 1+1
<i>Larix decidua</i>	çimlenene kadar telis	30-50	2+0
<i>Metasequoia glyptostroboides</i>	-	-	1+0
<i>Picea abies</i>	çimlenene kadar telis	30-50 1 yaşında	1+0, 2+0
<i>Picea orientalis</i>	çimlenene kadar telis	30-50 1 yaşında	2+0, 2+1
<i>Picea glauca</i>	çimlenene kadar telis	30-50 1 yaşında	2+0
<i>Picea amonica</i>	çimlenene kadar telis	30-50 1 yaşında	2+0
<i>Picea pungens</i>	çimlenene kadar telis	30-50 1 yaşında	2+0
<i>Picea sitchensis</i>	çimlenene kadar telis	30-50 1 yaşında	2+0, 2+1
<i>Pinus brutia</i>	-	-	1+0
<i>Pinus cembra</i>	0.5 cm çam kabuğu	-	1+0
<i>Pinus conorta</i>	çimlenene kadar telis	-	1+0, 2+0
<i>Pinus coulteri</i>	0.5 cm çam kabuğu	-	1+0
<i>Pinus densiflora</i>	0.5 cm çam kabuğu	-	2+0
<i>Pinus engelmannii</i>	0.5 cm çam kabuğu	-	1+0, 2+0
<i>Pinus eldenica</i>	-	-	1+0
<i>Pinus halepensis</i>	-	-	1+0
<i>Pinus maritima</i>	-	-	1+0
<i>Pinus mugo</i>	çimlenene kadar telis	-	3+0
<i>Pinus nigra</i>	0.5 cm çam kabuğu	-	1+0, 2+0
<i>Pinus palustris</i>	0.5 cm çam kabuğu	-	1+0
<i>Pinus parviflora</i>	0.5 cm çam kabuğu	-	1+0, 2+0
<i>Pinus pinea</i>	-	-	1+0
<i>Pinus radiata</i>	-	-	1+0
<i>Pinus strobus</i>	0.5 cm çam kabuğu	-	1+0, 2+0
<i>Pinus sylvestris</i>	çimlenene kadar telis	-	1+0, 2+0
<i>Pinus wallichiana</i>	0.5 cm çam kabuğu	-	1+0, 2+0
<i>Pseudotsuga menziesii</i>	-	30-50 1 yaşında	1+0, 2+0
<i>Sequoia sempervirens</i>	çimlenene kadar telis	30-50 1 ay	1+0, 2+0
<i>Taxodium distichum</i>	çimlenene kadar telis	-	1+0, 2+0
<i>Taxus baccata</i>	0.5 cm çam kabuğu	30-50 tem-ağus	1+0
<i>Taxus cuspidata</i>	0.5 cm çam kabuğu	30-50 yaz	2+0, 3+0
<i>Taxus occidentalis</i>	0.5 cm çam kabuğu	30-50 yaz	2+0, 3+0
<i>Taxus orientalis</i>	-	-	2+0, 3+0
<i>Taxus plicata</i>	-	-	2+0, 3+0

ORMANCILIKTA SERTİFİKASYONUN GELİŞTİRİLMESİ

(Towards Increasing the Comparability and Acceptance of Forest Certification Systems Worldwide)

Elif ÇOLAK* Şaban ÇETİNER**

*Peşin Mimarı (Kent Pl. Y.Lis), OGM Eğitim Dairesi, elifcolak@ogm.gov.tr

**Orman Yük. Müh., İç Anadolu Ormanlık Araştırma Enstitüsü, sabancetiner@yahoo.co.uk

ÇEVRELERİN ÖNSÖZÜ

Orman ürünleri üretim ve ticaretinde çok önemli olan Uluslararası Tropikal Kereste Birliği (ITTO)'ne ait Eserin Yöneticileri İçin Özet bölümü Türk ormancılarına faydalı olmak amacıyla çevrilmiştir. Eserin eki olan raporda (Developing Forest Certification-Unedited Annexes 2008) ise ITTO üyesi Brezilya, Kongo Cumhuriyeti, Gabon, Gana, Endonezya ve Malezya'daki uygulamalı çalışmalar değerlendirilmiştir.

Ormanların sertifikalanması konusunda ayrıntılı bilgi için bu eserden, Türkiye'ye ait çalışmalarda ise eserin ekinden faydalanılabilir. Bu konuda Türkiye'deki bütün tarafları bir araya getirecek olan bir Çalıştayın düzenlenmesi yararlı olacaktır.

Sertifikalamadaki önemi nedeniyle ve kısmen tercüme edilen bu eserin sahibi olan ITTO hakkında aşağıda kısa bilgi verilmiştir.

ITTO üyelerinin (59 devlet) 33'ü üretici ve 26'sı müşteri'dir:

1. Üreticiler (33): 10 Afrika (1) Kamerun, 2) Orta Afrika Cum., 3) Kongo, 4) Fildişi Sahilleri, 5) Kongo Dem. Cum., 6) Gabon, 7) Gana, 8) Liberya, 9) Nijerya, 10) Togo; 10 Asya ve Pasifikler (1) Kamboçya, 2) Fiji, 3) Hindistan, 4) Endonezya, 5) Malezya, 6) Filipinler, 7) Papua Yeni Gine, 8) Filipinler, 9) Tayland, 10) Vanuatu ve 13 Güney (Latin) Amerika (1) Bolivya, 2) Brezilya, 3) Kolombiya, 4) Ekvador, 5) Guatemala, 6) Guyana, 7) Honduras, 8) Meksika, 9) Panama, 10) Peru, 11) Surinam, 12) Trinidad ve Tobago, 13) Venezuela).
2. Müşteriler (26): 15 AB Üyesi (1) Avusturya, 2) Belçika/Lüksemburg, 3) Danimarka, 4) Finlandiya, 5) Fransa, 6) Almanya, 7) Yunanistan, 8) İrlanda, 9) İtalya, 10) Hollanda, 11) Polonya, 12) Portekiz, 13) İspanya, 14) İsveç, 15) İngiltere ve 11 Diğerleri (1) Avustralya, 2) Kanada, 3) Çin, 4) Mısır, 5) Japonya, 6) Hind, 7) Yeni Zelanda, 8) Norveç, 9) Kore Cum., 10) Rusya, 11) ABD).

Merkezinde (Yokohama, Japonya) sadece 35 kişi çalışan ITTO, 800'den fazla projeye 300 milyon \$'lık destek vermiştir (1) Japonya, 2) İsviçre, 3) ABD, 4) Hollanda ve Avrupa Birliğinin mali destek sağladığı ITTO'da üye olmayan taraflar Ticari Danışma Br. (TAG) ve 274 Danışma Br. (CSAG) ile karar süreçlerinde yer almaktadır.

Kaynak: Developing Forest Certification, 2008 (Towards Increasing the Comparability and Acceptance of Forest Certification Systems Worldwide), ITTO, Teknik Rapor No. 29 (www.itto.int/en/technical_report).

ÖZET

Rapor, özellikle tropikal kerestelerde sertifikalanmasının desteklenmesi açısından, orman sertifikalama sistemlerinin karşılaştırılabilirliği ve denkliliği sürecini gözden geçirmekte ve değerlendirmektedir. Tropikal ülkelerden kereste satın alan ülkelerin devlet ve özel teşebbüsünde sertifikalama sistemlerini yaygınlaştırırken ve pazarlarken bu sistemler için gerekli olan kurullar sebebiyle bu çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur.

1. MEVCUT DURUM

Gelişmekte olan ülkeler orman sertifikalaması konusunda gelişmiş ülkelerin gerisinde kalmaya devam etmektedir. Haziran 2007 itibarıyla, dünyadaki ormanların 306,3 milyon hektarı sertifikalanmıştır. Bunun sadece %7'si (2002'dekiyle yaklaşık aynı oran) gelişmekte olan devletlere aittir. ITTO üyesi üretici üye ülkelerin dünya genelinde payı %5'ten fazla değildir. Gelişmekte olan ülkelerin 2007 yılı itibarıyla dünyadaki yapacak odun payı %27,4'tür; miktar bu ülkelerin dünyadaki sertifikalı üretim paylarından 4 katı kadar fazladır.

Toplamda dünya ormanlarının % 8'i sertifikalıdır, yani, miktarı %2,8 olan 2002 yılına göre önemli ölçüde artmıştır. Sertifikalama, birçok gelişmiş ülkede ve bazı ITTO üretici ülkelerinde önemli bir faaliyettir. Tropikal bölgedeki sertifikalı ormanların oranı Afrika'da %0,6; Latin Amerika'da %1,2 ve Asya'da 1,4 olarak farklıdır.

Dünyanın sertifikalı tropikal ormanlarının çoğu (%82) ruhsatlıdır; değilse, geniş Orman İşletme Birimleri halinde (Ing. FMU) özel teşebbüs tarafından işletilmektedir ya da özel teşebbüse aittir. Küçük arazilerin sahiplerinin sahip olduğu sertifikalanmış ormanların toplam alanı ise azdır. Devletin sahip olduğu veya yönettiği ormanlar, sertifikalı tropikal orman alanlarının sadece %14'üdür.

Ulusal sertifikalama süreçleri 4'ü gelişmekte olan ülke olmak üzere toplam 32 ülkede vardır. Kereste üreticisi tropikal ülkelerden Brezilya (CERFLOR)

Programa Brasileiro de Certificação Florestal), Endonezya (LEI-Indonesian Ecolabelling Institute) ve Malezya'nın (MTCC-Malaysian Timber Certification Council) ulusal sistemi vardır. Gabon ve Kamerun dahil gelişmekte olan diğer ülkeler ise ulusal sistemlerini geliştirmektedirler.

Ülkesel ölçekte, uygulama tarzı bakımından en az 2 sertifikalama süreci vardır. Orman Stewardship Konseyi (FSC-The Forest Stewardship Council), merkezi standartlar ve akreditasyon üzerinde karar verme sürecinde sertifikalamanın gerekliliklerini belirlemeyi temin eder. Diğer taraftan Pan-Avrupa Ormanlık Sertifikalama Sistemi (PEFC-The Programme for the Endorsement of Forest Certification), ulusal sertifikalama sistemlerinin karşılıklı birbirlerini kabul etmeleri şeklinde çalışır. FSC'nin payı (78 ülke) % 28 iken, dünyada sertifikalı ormanların yaklaşık üçte ikisi (%65'i) PEFC sertifikası (22 ülke), öteki ormanlar ise ilgili devletin belgesine sahiptir. Tropikal kuşaktaki sertifikalı ormanların çoğu FSC sertifikalıdır.

Haziran 2007 itibarıyla 9000'den fazla Gözetim Zamanı (Ing. CoC) vardı ve sayısı düzenli artmaktadır. Orman Yönetim Konseyi-FSC 6000'den fazla sayıda sertifikalı ile pazarın lideri iken, kalan 3000 adedi Pan-Avrupa Ormanlık Sertifikalama Sistemi onaylıdır. ITTO üretici üye ülkelerinde 374 adet CoC vardır ki, bu dünya toplamının sadece %4'üdür ve bu ülkelerin toplam sertifikalı ormanlar içindeki payından (%5) bile azdır.

ITTO üretici üye ülkelerindeki CoC sayısı 2002'den bu yana önemli ölçüde artmamıştır. Asya'da pazar geçişi sağlayan ülkelerin (özellikle Çin), sertifikalı malzeme zincirlerine katılması, tropikal kereste ticaretindeki sertifikalamanın genel anlayışı için kritik olacaktır.

Dünyada sertifikalı ormanların yapacak odun potansiyeli 405 milyon m³'tür ki, bu rakam dünyanın toplam yapacak odun potansiyelinin 1/4'üdür. Yapacak odunların geneli sertifikalama etiketi veya referansı (belgesi) olmaksızın satılmaktadır. Bu konuda müşteriler çok nadirdir veya hiç yoktur. Gelişmekte olan ülkeler sertifikalı kerestenin tahminen % 6'sını (24 milyon m³) üretirler. Bu küçük miktar o devletlerin, tropikal bölgede yer alan toprak üreticisi ülkelerdeki sertifikalama ile neden ilgilendiklerini gösterir. Çünkü sertifikalama belirli pazarlara giriş için hızla şart olmaktadır. Sertifikalamadaki adaletsiz gelişmeler karşısında dünyadaki artan bilinçlenmeye karşılık, Brezilya orman sertifikalamasında uygulanmasına dayanak çalışmalar yetersizdir.

Dünyada sertifikalı ürün talebi giderek artmaktadır. Tüketim hacmi bilinmemesine rağmen en azından bazı ana Avrupa ithalat pazarlarında sertifikalı

ürün çok önemlidir. Aslında yeterli orman yüzünden, görüldüğü kadarıyla tropikal kereste bu piyasada yeterince temsil edilememektedir. İlgili terimlerle ifade edilirse, diğer tropikal bölgeler değil, daha çok Avrupa'ya bağlı olduğu için, Afrikalı üreticilere olan etkiler çok güçlüdür.

Piyasadaki sertifikalamanın ana etkenleri, devlet ihaleleri, ortak sosyal sorumlulukların desteklediği kurumlar arası talepler ve yapım / inşaat sektörlerindeki sürdürülebilirliğe yönelik girişimlerdir. Bazı ana müşteriler sadece yasal yolla üretilecek keresteyi satın almayı kuvvetlice taahhüt ederler, sürdürülebilir kaynaklardan elde edilen ürünleri tercih ederler ve politikaları bütün tedarikin böyle olması yönündedir.

Bazı pazarlarda ve pazar bölümlerinde özellikle FSC sertifikasına sahip yapıpaki yapacak odun talebi temin edilenden çoktur. Sertifikalamanın ek maliyetlerini ödemek için fiyat primlerine (yani, markanın değerini yükselterek aynı hizmeti daha yüksek fiyata satma) ihtiyaç olacaktır. Fakat sertifikalama pazara girişte bir ön şart alursa, pazarın uzun dönemde bunu ödemesi mümkün değildir.

Birçok müşteri ve tüketici satın alırken sürdürülebilir olarak üretilmiş keresteyi tercih ediyor görünmektedir. Bu potansiyel talebi kullanmak için hedeflenen piyasa teşviklerine ihtiyaç vardır. Brezilya Orman Sertifikalaması (CERFLOR) hariç, kereste üreticisi tropikal ülkelerdeki ulusal sistemler, onaylamada veya pazara kabulde çok az ilerleme göstermiştir; bu devletlerin pazarlama teşvikleri genellikle çok kısıtlıdır.

Birçok şirket odun temini ve pazarlama gereğiyle, hem orman yönetimi, hem de CoC'ya bağlı olarak çift sertifikalamaya zorlanmaktadır. Bu durum çevre faydası hiç olmayan ya da çok az olan maliyetleri aşırı artırmaktadır. Tüccarlar maliyet uygunluğu bakımından sadece bir sertifikalı markanın stoklanmasını tercih etmektedirler.

2. SERTİFİKASYON SİSTEMLERİ

ITTO üyesi üretici devletlerde 5 çeşit sertifikalama sistemi işlemektedir; 1) FSC (The Forest Stewardship Council), 2) PEFC (The Programme for the Endorsement of Forest Certification), 3) CERFLOR (Programa Brasileiro de Certificação Florestal), 4) LEI (Lembaga Ekolabel Indonesia (Indonesian Ecolabelling Institute) ve 5) MTCC (Malaysian Timber Certification Council). Bazı ülkelerde ise ulusal sistemleri geliştirme çalışmaları devam etmektedir. Mevcut sistemlerin değerlendirilmesi süreçleri güçlendirmek için önemli değişiklikler yapıldığını göstermiştir. Çeşitli etkenler buna katkı sağlamıştır: a) Dışardan değerlendirmeler, b) İthalat yapan ülkelerin

satın alma kuralları, d) Bu süreçlerin değişen pazar ve diğer amaçlar, amaçları, e) Paydaşların baskıları. Bunlar genellikle farklı yönlerde etkilemektedir; bütün olarak bakıldığında bu süreçler arası daha çok yakınlaşım sağlanmıştır.

FSC çok karmaşık merkezi bir orman sertifikasyon sistemi öncülük etmiştir; hükümleri birçok standart ve kurallara sahip diğer belgeler arasında yer almıştır. Önde gelen uluslararası çevre sertifikasyonundan çok kuvvetli desteklenen FSC uluslararası çalışan ticaret şirketleri ve büyük orman endüstrisi için caziptir. Diğer taraftan tropikal kereste üreticileri arasında önderlik eden sistem olmasına rağmen FSC küçük ölçekli özel orman sahiplerinin büyük ölçüde katılımını sağlamaya uygun değildir. Tropikal kereste üreticileri arasında FSC en yavaş olmasına rağmen, bir kağıt hariç gelişmekte olan devletlerde yavaş ilerlemektedir. Bu durum, eş zamanlı olarak çeşitli hedefleri karşılaması gereken dünya çapında işleyen gönüllü bir sertifikasyon sürecinde farklı paydaşların isteklerini uzlaştırmanın ne kadar zor olduğunu gösterir.

PEFC Komisyonuna 33 bağımsız ulusal orman sertifikasyon sistemi üyedir; 23 tanesi karşılıklı tanımaya yönelik bir değerlendirme sürecinden geçmiştir; diğerleri ise sürecin çeşitli aşamalarındadır. PEFC, Avrupa ve Kuzey Amerika'daki küçük ölçekli pek çok özel ormanın sahiplerini, sanayi ve devlet orman işletmeleri ile birlikte harekete geçirmeye uygundur. Sistem tropikal tomruk üretici ülkelerdeki başarısı bu yönüyle azdır.

LEI ve MTCC, ilgili ülkelerdeki geniş orman yönetim birimlerine ait önemli alanların sertifikasyonunda başarı göstermişlerdir. Önemli farklılıklara sahip olmalarına rağmen, ikisi de birçok ortak bileşene ve benzer sorunlara da sahiptirler. Bu iki sistemdeki tecrübeler göstermektedir ki tam donanımlı ulusal sertifikasyon sistemlerinin gelişimi zaman ister, maliyetlidir ve buna yatırım yapmak için önemli bir üretim ormanı ve kereste ihracı gerekir. Gelişmekte olan devletlerde bugüne kadar oluşturulan bütün milli sistemler ciddi miktarlarda tomruk ihracı etmektedir.

3. SERTİFİKALAMA SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Materyaldeki rekabete rağmen sertifikasyon sistemleri arasındaki benzerlikler işbirliği imkanı sunmaktadır. FSC (Orman Yönetim Konseyi), LEI (Endüstriye Etki Etiketleme Enstitüsü) ve MTCC (Malaysia Kereste Sertifikasyon Konseyi) kendi standartlarına sahiptir. PEFC (Avrupa Ormanlık Sertifikasyon Sistemi) ve sistemin ulusal projeleri, ulusal prosedürlere sahiptir. Bu sistemler arasındaki temel farklılık, orman yönetimi standartları, standart

oluşturma, logo mevzuatı ve akreditasyon (sertifikasyon belgesi)'dir.

Orman yönetimi standartlarına bağlı olarak farklı yaklaşımlar uygulanmaktadır. Sürdürülebilir Orman Yönetimi (SOY) için diğer sistemler kendi standartlarını oluşturmada ITTO Yönetmeliği ile ilke ve göstergeleri dahil uluslararası kabul görmüş, bölge (kita) ölçekli ilke ve göstergeleri (C/I); FSC ise kendi ilke ve göstergelerini (P/C) kullanmaktadır. Milli standartları (PEFC onaylı standartları içerecek şekilde) yöreler, özelliklerine uygun hale getirildiği halde, FSC onaylı ulusal standartlar yoksa sertifikasyon birimlerinin FSC ilke ve göstergelerini nasıl yorumlayacağı hakkında endişeler artmaktadır.

Günümüz ormanlık standartları SOY'un (Ing. SFM) ekolojik ve sosyal yönlerini birbirinden bağımsız değerlendirme eğilimine sahiptir. Oysa bu iki yön birbirleriyle bağlantılıdır. Sertifikasyon standartları sürdürülebilirliğin çok kesin ölçütleri olarak düşünülemez. Fakat uyarılabilen bir yönetim sisteminde gelişen araçlar olarak son amaç sürdürülebilirliktir. Münferit standartlar arasındaki farklılıklara bakılmaksızın, sertifikasyon standartlarının başarısının orman yönetiminde olumlu etkiye sahip olduğu güvenli bir şekilde kabul edilebilir.

Standartları oluşturma sürecine katılım, örgütlenmesi zayıf olan paydaşların (yani, sivil toplum, orman toplumları, özel küçük ölçekli ormanların sahipleri) olduğu ülkelerde sorun çıkarmıştır. Standart oluşturmada sistemler arası ciddi farklar şunlarla ilgili görülmektedir: a) Paydaşların katılımında etkinlik veya anlamlilik, b) Davet edilmelerine rağmen katılmayan paydaşların durumlarının yorumu, c) Belirli gruplara olası üstünlüğü. Bu üç tarafın hepsi güvenilirliğin önemli elemanları sayılmaktadır. Farklılıklara rağmen, çeşitli sertifikasyon sistemleri altındaki standart oluşturma süreçleri, ulusal standartların geliştirildiği tüm ülkelerde paydaşların katılımını olumlu etkilemiştir.

Sertifikasyon sisteminden bağımsız ulusal sertifikasyon standartları geliştirmek için devlet desteğine genellikle ihtiyaç vardır. Kereste üreten tropikal ülkelerde uluslararası kriterlere uygun standartları oluşturma süreçlerinin zaman alma ve kolayca çıkmazı girme eğilimleri vardır. Bu yüzden dışardan yardım almak çoğu zaman doğrudur.

CoC için onaylama süreci çeşitli süreçlerde hepsinde aslında aynıdır. CoC standartları büyük ölçüde benzerdir; farklılıklar ise temel olarak tarifi materyal/ürün sınıflarının tanımlanması ve işleyiş üretilir. Ciddi karıştırılabilen bu farklılıklar etiketleme kuralları ile ilgilidir. Farklı CoC belgeleri aynı yönde uluslararası sistemlerin varlığı sertifikasyon ürünlerinin artmasına engeldir. Çünkü maliyeti artırır ve ürünlerdeki sertifikasyon asgari tiff oranlarını karşılayamaz.

belirli biriyi için gereken kerestenin ilave sertifikasyonu bağlı olarak çoğu kez emisyonları belirler. Belirli bir alanda, hem sertifikasyonla ilgili kendi etiketleme kurallarıyla yürütmesi zorunludur, hem de CoC onayına yönelik eşdeğer sertifikasyonların geliştirilmesi bunu ifade etmelidir.

Sistem süreçlerindeki temel fark onay akreditasyonu aşamasındadır. Çıkar çatışmalarını önlemek için, PEFC standart oluşturma ayırımı, onaylama yönelik tanınmış mevcut ulusal akreditasyon kurumlarına güvenirken, FSC, kendi standartları ve sertifikasyon birimleri için merkezi akreditasyonu şart koşar. Bugüne kadar LEI ve MTCC onaylama işlevini başarıyla sürdürmektedir; fakat bunu gözden geçirme gerektirirler. FSC ulusal süreçlerin onayına uygun değildir. MTCC ve LEI için uluslararası kabule veya uyumlaştırmaya yönelik tek seçenek PEFC sistemleridir.

4. SERTİFİKALAMA SİSTEMLERİNDE KABUL VE DEĞERLENDİRME İLKELERİ

Bir politika aracı olarak eşsiz yapısı nedeniyle, orman sertifikasyonunun istenen veya geçerli bileşenleri sertifikasyonun başlangıcından beri çok tartışılmaktadır. Hükümetler, STKlar, orman endüstrisi ve tüketiciler istenen veya geçerli sertifikasyonun değerlendirilmesini düzenlemeye çalışmaktadırlar. Bu durum tüm paydaşların isteklerini gideren mükemmel bir sistemin olmadığını gösterir.

Bu çalışma orman değerlendirme ilkelerine ait 5 yapıyı karşılamaktadır: a) Küresel orman sanayinin gelişimini yaratan Uluslararası Orman ve Kağıt Birlikleri Konseyi (Ing. ICPFA), b) Finans kuruluşların bakişını koruyan Dünya Yaban Hayatı Fonu (WWF) / Dünya Korunmuş Orman Sertifikasyon Değerlendirme Kılavuzu (FCAG) ve Milletlerarası Mali İşbirliği Başarı Standartları, c ve d) Devlet görüşlerini sunan Danimarka ve İngiltere kamu tedarik politikaları 5) Özel kereste ithalatçıların yaklaşımına örnek olarak sertifikasyon sistemlerinin onayına dönük Keurhout Belgeleri.

Değerlendirme kurallarına ait yapıların hepsinde önemli bir ortaklık derecesi vardır ve orman sertifikasyon sistemlerinin ilgili yönlerini kapsamlı bir şekilde içerirler. Ancak, bu yapılar arasındaki şartlar değişir, bazıları ayrıntılı vurgular, diğerleri ise ana konulara odaklanır. Bu kısmen anlaşılabilir; sertifikasyon sistemleri değerlendirilirken, "şeytanın ayrıntıda gizlidir". Ayrıntılar, tarafların beklentilerini ve sürdürülebilirliği nasıl belirttiğinin ve onaylama nasıl tanımlanacağını ifade etmektedir ve bunun nasıl olduğu tanımlanmalıdır. Farkların çoğu ancak ulusal standartlarına ve bunların gelişme süreçlerine bağlıdır ile ilgilidir; azıcık değişim diğer

yönlere de uygulanabilir.

Değerlendirme ilkelerine ait çok çok sayıda mevcut uluslararası kabul görmüş bölge ilke ve göstergelerinden faydalanarak hazırlanmış olan SOY'un dünya ölçekli 7 bileşenden oluştuğu; bütünleyici bir yaklaşım kullanılır. Konu, ITTO ilke ve göstergeleri çerçevesinde SOY'u uygulama sürecinde olan ITTO üyesi devletler için de caziptir. Yeni yapı veya yaklaşımlar uygulamada ek bir engel görünmemektedir ve uygulamada SOY'un ne ifade ettiği hakkında karmaşaya yol açabilir.

Farklı değerlendirme yapıları, standart oluşturma süreci için oldukça farklı ilkeleri önerir. Fakat hepsi, müzakerelere, katılıma ve paydaşlara yardım eder. Farklı yapılarda belirtilen ayrıntılı gerekçe veya göstergeler genellikle ISO (Uluslararası Standardizasyon Birliği) Rehber 59'a ektir. Bazıları ISEAL (Uluslararası Sosyal ve Çevre Onaylama ve Etiketleme) Yönetmeliğinde vardır. Analizleriniz, yapılarını basitleştirerek ve farklı şekillerde ifade ederek amaçları değiştirilmezse, ilkelerin uyumlaştırılması nispeten kolay olacaktır; göstermektedir.

CoC ve etiketlemenin kesin şartları bakımından sistemler arasında farklar olmasına rağmen bunlar farklı yaklaşımları sunmazlar. Çeşitli hükümler birbirleriyle uyumludur ve bundan dolayı birbirlerini tamamlayıcı olarak düşünülebilirler. Farklı değerlendirme yapıları esas alınır, etiketleme kuralları her sistemin iç düzenleme yetkisinde kalır. Ancak, CoC sertifikasyonuna ve etiketlemesine ait kapsamlı kurallara yönelik genel bir yapı geliştirilebilir.

Standart oluşturma sürecinde, bazı düzenleme istemlerinin akreditasyon şartları uluslararası bir sistemi diğerlerine tercih ediyor görünebilir. Örneğin ICPFA'nın yapısı, ISO yapısıyla yakın bağlantıya sahip göstergelerin bulunduğu PEFC-onaylı ve diğer ulusal sistemleri açıkça belirtir.

FCAG'in, ISEAL kuralları ile güçlü bağlantılarına dayanarak FSC'yi desteklediği söylenebilir. Bundan anlaşılmalıdır ki, çeşitli akreditasyon şartları birbirleri ile uyumludur ve tamamlayıcı olarak düşünülebilirler. Yine de bunların uyumu için uluslararası kurallarda ilgili hükümlerde değişiklikler gerekebilir.

5. SERTİFİKASYON SİSTEMİNİN KABULÜ

5.1. Devlette

Farklı ilkeler ve değerlendirme süreçleri, kereste üreten tropikal ülkelerde işleyen orman sertifikasyon sistemlerinin benimsenme seviyelerinin farklılaşmasına neden olmuştur. Örneğin, MTCC sertifikasyonu yasallığın bir ispatı olarak tanınır. Danimarka, İngiltere ve Yeni Zelanda'da üretim politikalarında devamlılık için MTCC ispat sayılmazken, Japon politikasında

sertifikasyon sürecinde değerlendirilmektedir. Danimarka satın alma politikaları LEI sürecine ait belgeleri devamlılık ve tutarlılık açısından yeterli görmez; Japonlar ise bu konuda da yeterli sayar. Sertifikalama sürecinin değerlendirilmesi gelişmektedir; ancak, durum değişkenlik arzı değildir.

Norveç üreten tropikal ülkeler, çeşitli sistemlerin kabul edilmesini sağlayan satın alma politikalarını benzerlik süreçlerini daima şeffaf olmadığını düşünmektedirler. İngiltere'deki Kereste Uzmanları Merkezi Birimi (Ing. CPET) süreci şeffaflık, açıklık ve paydaşlarla sertifikalama süreçlerine sağladığı katılım anlamında bir örnektir. Birçok politika, ana hedefleri ekvator kereste üreticilerince başlanmadan önce değişen durumlar oluşturarak, geçiş döneminde veya geçişten geçmektedir. İyi niyetli, yani, daha esnek bir uygulama için olsa bile, benzer veya başka belgelere ait belirsiz şartlar, özel şartnameler vs. geçerli bir sertifika olmazsa ekvator kereste üreticilerinin alış-veriş nasıl yapacağı hakkında kuşkuya sebep olur. Geçersiz sertifikalar olursa FSC veya PEFC ile benzerlik veya eşitlik gerekir (Örneğin Belçika ve Almanya satın alma politikalarında). Fakat bunun gerçek değerlendirilmesi zor olacaktır. Ayrıca itirazlar için genellikle hükümler yoktur. Bizzat sertifika sistemlerinde itiraz hükümlerinin olması ise olayı kolaylaştırır.

Norveç, son zamanlarda oldukça farklı bir yaklaşımı benimsemiştir. Tüm devlet arazilerinin yönetiminde ve buradaki insanlarda tropikal kereste kullanımını etkin olarak yasaklayan bir milli tedarik politikası düzenlemiştir. Bu tür politikaların diğer ülkelere de yayılması (ki görünüşte Dünya Ticaret Örgütü kurallarına aykırı) ister ormanlardan, isterse ağaçlandırmaya sahalarından üretilsin kereste üreticileri ve tropikal kerestenin ve kereste ürünlerinin uluslararası ticaretini mahvedebilecek etkiler yapabilir.

Devletlerin tedarik kurallarının yaygınlaşması ve aralardaki farklar tropikal kereste üreticilerinin konuyla ilgilenmesine yol açmıştır. Karar vericiler ve paydaşlar, böyle politikaların kapsamının yayılması için, ticari engellerin doğmasını önleyecek güvenilir sertifikalama değerlerini oluşturmada dikkatli olmalıdır. Çeşitli sertifikalama sistemlerine ait geçerlilik kriterlerindeki yakınlaşmalar, üreticilerin farklı pazarlarda değişik sertifikalama sistemlerini kullanmalarına ihtiyaç bırakmayacaktır.

5.2. Özel Teşebbüs

Bazı büyük şirketler orman sertifikasyonu konusunda kendi politikalarını geliştirmiştir. Bazıları özel amaçla (genellikle FSC) atıl yapar. Bazıları ise kabul edilebilir sertifikalamayı tamamlayacak ilkeleri belirler. Şirketlerin özel şartlarındaki önemli

farklar tropikal kereste üreticileri için zorluklar çıkar. Şirket şartlarının yaygınlaşması, ticareti sertifikalama sistemlerinden daha fazla engelleyebilir. Ayrıca, sertifikalama sistemlerindeki şartlar her zaman şeffaf değildir ve çoğu kez uygunluk değerlendirmesinin nasıl yapıldığı açık değildir.

Şartlara ait yeni ve "özel" terimler oluşturmaya katma değeri dikkatli değerlendirilmelidir. Çünkü bunlar gereksiz ek masraflara neden olabilir ya da üreticilere başka engeller çıkarabilir. Ayrıca, milli ve özel satın alma politikalarına ait ilkelerde uyum yoktur. Milli politikanın çoğu, açık olması ve paydaşların katılımıyla yasal hale geldiği için, özel sektör politikaları için yararlı bir kaynak olabilir. Böylece kişisel maliyetli değerlendirmeler engellenir. Bu, özel sektör politikalarının şeffaflığını da artıracaktır. Müşteri, kendi satın alma politikalarını geliştirirken, tropikal kereste üreticisinin farklı koşulları sağlarken karşılaştığı güçlükleri anlamaya çalışmalı; üretim çalışmalarına ve yönetim sistemlerini uyarlamaya yetecek zamanı vermeye gayret etmelidir.

5.3. Ormancılıkta Sertifikasyonun Uyumlaştırılması

Orman işkolunda sertifikalamanın uyumunu sağlamak için en az beş yol vardır: a) Uluslararası standartlar, b) Denklik (yani mevcut sistemlerin birbirlerini) tanınması, c) Kita veya uluslararası işbirlikleri, d) Standartların tamamen uyumunu sağlamak, e) Tek taraflı kabul.

FSC ilk yaklaşımı, PEFC ise ikinci yaklaşımı kullanır. Bölge (kita) işbirlikleri (örneğin, ATO-Afrika Kereste Organizasyonu, ASEAN-Güney Batı Asya Ulusları Birliği) henüz uygulanabilir bir düzenleme yapmamıştır. Bazı devletler, kendi sertifikalama standartlarını her iki uluslararası sistemi cevaplandıracak şekilde geliştirdikleri için alt-üst yaklaşımını kullanmaktadırlar. Fakat tecrübeleri karmadır. Tek taraflı kabul, sistem diğerini (kısmen de olsa) kabul ettiğinde karşılıklı sözleşme yoksa bile uygulanabilir.

Sertifikalama sistemleri arasındaki daha fazla çakışma, bunların farklı politikalara uyum işlemini ve uygunluk değerlendirmelerini şüphesiz ki destekleyecektir. Sertifikalama süreçleri arasındaki çakışma artmaktadır. Fakat süreç henüz tamamlanmamıştır. Tropikal kereste üreticisi ülkelere göre, PEFC sisteminde karşılıklı kabul için ulusal sertifikalama sistemlerinin tam olgunlaşmış olması gerekir. Ulusal kereste tedarik politikaları altında aynı onay aranması sorun doğurmaktadır. Ayrıca, ihracatçının talebe bağlı olarak milletler arası çeşitli belgeler ile kereste satmasına esneklik sağlayabileceği için standartların tamamen uyumlaşması da uygun

durumdur. Bu, uygulama süresince uygulanan sertifikalama sistemi hakkında bir karar olmadığında, ulusal standartların gelişim sürecinin başlamasına da yol açacaktır.

5.4. Ticaret Kuralları ile Uyum

Orman ürünleri ticaretinde ve orman sertifikalamasında ana sorun yasallık şartlarının ve orman yönetiminde sürdürülebilirliğin uluslararası ticaret kurallarına nasıl uygulanacağıdır. Genel bir görüş, gönüllü programlara ait FSC ve CoC standartlarının, yasallık ve sürdürülebilirlik şartları ile uyumun ispatında kullanılabilmesidir. Diğer ispat seçenekleri de temin edilmelidir. Devlet ihalelerinde, sözleşmeyi yapan idare isim kapsamına veya açık tenderine göre teklif sahiplerinden ek belgeler istenebilir. Devlet satın alma politikasında orman sertifikalama sistemlerinin belge olarak kullanılmasını zorlayıcı kavuşturacak ve kabul edilebilir belge seçeneklerinin nasıl tanımlanamayacağı hakkında ek araştırmalara ihtiyaç vardır.

5.5. Sosyal İlkelerin Dahil Edilmesi

Yasal olarak, devletin satın alma politikalarının şartlarında sosyal ölçütler bakımından belirsizlikler vardır. Orman yönetiminin sosyal yönü, sürdürülebilir orman yönetimi kavramında zaten vardır. Bu nedenle tüm orman yönetim standartlarında yer almaktadır. Bazı paydaşlar, sosyal ölçütlerin satın alma mevzuatına dahil edilmesini, anlaşılır ve vaktinde olma, tarafsızlık, adil hakları uluslararası sözleşmelerde tanımlama, şeffaflık, eşitlik ve ayrımcılık yapmama ilkelerini karşılaması şartıyla, kabul edilebilir saymaktadırlar.

İmalat sanayinde de ihtiyaç duyulan özellikle maddeki sağlık ve güvenlik, çocuk veya zorunlu iş gücü gibi işçilerin hakları ile ilgili sosyal işlemlerden dolayı, Uluslararası Yapı ve Ahşap Çalışanları (Birliği), CoC sertifikasyonunda sosyal standartlar değerlendirilmesinin olmasını önermiştir. Bu haklı bir görüş önemli bir değişim yapacak ve sertifikalamanın kereste işkolunda sosyal devamlılığın teşviki için bir araç olması gerekli kılacaktır.

ATCC, CoC sertifikalamasının bir parçası olarak CoC toplantısı ile uyumu değerlendirmek için denetimler alınmıştır. PEFC bu seçeneği düşünmektedir; FSC ise uygunluk (fizibilite) değerlendirmesi yapmaktadır. Bu durum, farklı kuralları ve süreçlerin uyumundan kaçınmak için işbirliği yapması gerekli olan sertifikalama sistemleri için önemli bir fırsattır. Ayrıca bu durum çok önemlidir. Çünkü birçok somut ve uygulanabilir konuların uygulama süresince dikkate alınması gerekir; a) Sosyal ölçütlerin kapsamı ve ilkeleriyle göre yorumlanması, b) Sertifikalama sürecinde düzenleme ihtiyacı, c) Denetim biriminde

gerekli yeterliliğin kapsamına olan ihtiyaç. Üstelik ihtiyaç duyulan uluslararası işbirliğinin hayata geçirilmesi için maliyet etileri de açıklığa kavuşturulmalıdır.

6. BİR YÖNETİM ARACI OLARAK ORMANCILIKTA SERTİFİKASYON

Bazı devletler gönüllü sertifikalama için mevzuat çıkarmıştır. Bu durum, sürdürülebilir orman yönetimine yönelik ulusal düzenlemeler ve uluslararası kriterler arasında açık bir bağlantı sağlamıştır ki, bu çok istenilen bir durumdur. Çünkü orman yönetim birimleri (Ing. FMU) hakkında benzer ölçütlerin konulmasını, ayrıca, orman yöneticileri ve sahipleri arasında karşılıklı çıkma riskini önler. Sertifikalama sistemlerinin dolandırıcılık ve rüşvet karşısındaki sağlamlığına bağlı olarak, orman sertifikalaması, yasadışı tomruk üretiminin ve ticaretinin belirlenmesine de yardımcı olabilir. Ancak, tecrübeler göstermiştir ki ceza olmazsa, yani, sertifikalama sadece bir ödül olarak etkili değildir.

Aslında sertifikalı ve yasal olarak işleyen orman yönetim birimleri, ülke iç mevzuatı ve sertifikalama standartlarının ek kurallarını karşılamak için mecburen yaptıkları ek masraflar yüzünden kayıptadır. Hukuki gerçeğe, sertifikalı orman yönetim birimleri için somut teşvikler üretecek şekilde tasarlanmalıdır. Diğer taraftan bazı tropikal ülkelere yapıldığı gibi, orman işletmeciliğinin yasallık şartlarının ve CoC sertifikalama standartlarının hukuki kuralları ile sıraya konulmasına da ihtiyaç vardır.

Hukuken Geçerliliğin Onaylanması

Kereste üreten tropikal ülkelere sürdürülebilir orman yönetiminin sertifikalanması ve hukuken geçerliliğin onaylanması arasında açık ve güçlü bir işbirliği vardır. Mecburi araçlar kullanılarak karmasık tomruk üretme zincirlerini denetlemek zor olduğu için mutlaka bunlara da dikkat edilmelidir. Ayrıca sertifikalama, maliyetleri en aza indirmek ve bürokrasiyi azaltmak amacıyla hükümetler için potansiyel bir yoldur. Bu işbirliklerinin çabır hale gelmesi, sertifikalama süreçlerinin ve sertifikalayıcıların hukuki onay kural ve yöntemlerini nasıl geliştireceğine ve bahsedilen konuların ne şekilde ifade edildiğine bağlı olacaktır.

Diğer taraftan şöyle de bir tehlike vardır; onay yüzünden dikkatlerin (örnek, Avrupa Birliği Orman Hukukunun Güçlendirilmesi, Yönetimi ve Ticareti (Ing. FLEGT) Gönüllü Ortaklık Anlaşması kapsamında) kaçak tomruk üretimine (ve ticaretine) verilmesi halinde, kereste üreten tropikal ülkelerin dikkati sürdürülebilirlikten daha düşük bir başarı seviyesi olan yasal uyuma sapacaktır. Bu nedenle, SOY amacından

sağlanması menfaatleri ve pazarlar isterse bunun onayını sertifikalama sağlar. Bu durumda, sertifikalama ve hukuki onaylama araçları arasındaki ilişkiyi değerlendiren tam hesaplayacak bütünlük bir yaklaşım gerekir.

Yasal kaynak ve hukuki uygunluğa ait kanıtların sertifikalama süreçlerinin yapısında yayımlanması da bir seçenektir. Mevcut CoC standartları kereste ve kereste ürünlerinin kaynağı hakkında hak iddia etmek için uygundur, yeni bir ürün sınıfı (kanuna uygun ürün) oluşturulurken bunların sertifikalama sürecinde sadece biraz düzenlenmesi yeterlidir. Milli mevzuat ile uygunluğunu onaylayabilmek için, orman yönetiminin ve Gözetim Zincirinin hukukiliğini değerlendirmede esas alınacak uluslararası bir yapı veya benzer bir araç geliştirilebilir. Bu alanda rekabet eden sertifikalama süreçleri, işbirliği yaklaşımını savunan genel menfaatlere sahiptir. Ayrıca, piyasanın "yasal" kereste talebini karşılamak için, uyumlaştırılmış yaklaşım çok cazip olur ve sertifikalama sürecine zarar verebilecek tartışmaları önleyebilir.

7. TOMRUK ÜRETEN ITTO ÜYESİ ÜLKELERDE SERTİFİKALAMA SİSTEMLERİNİN UYGUNLUĞU

7.1. Ülke Analizleri

Aktü ülkede sertifikalama sistemlerinin devletin özel şartlarına uygunluğunu değerlendiren çalışmalar yapılmıştır. Çalışmalar da şunlar öne sürülmüştür: a) Tüm sistemler yetersiz mevzuat ve kurumsal şartlardan yarar görmektedir, b) Ulusal sistemler, tanımları gereği, yerel şartlara uyarlanır, c) Uygulanan sisteme bakılmadan, milli (veya bölgeye ait) standartlar her devlete uygundur, d) Ülke seviyesinde doğal ormanlar ve ağaçlandırmalar ormanları, hatta devlet ormanları için aynı standartları düzenlenebilir, e) Ülke şartlarında FSC ilke ve göstergelerini uygularken birçok kısıtlama vardır, f) Orman yönetim birimi çeşidine ve sosyal sınıflara göre farklılıklar yörelere uyumu artırır. Fakat belli dengeler yüzünden yaygın kullanılamazlar, g) Tüm sistemlerin genel problemi, LEI hariç, küçük ve orta ölçekli işletmelere ve ormanlara uygun olmamalarıdır. Sadece LEI sertifikalamasına girişte engelleri azaltan aşamalı bir yaklaşım için yasal bir süreç vardır.

Çeşitli sertifikalama standartlarının arazide farklı etkileri olduğuna ait bilgiler eksiktir. Mevcut birçok çalışmada özünde sınırlamalar vardır. Sertifikalamada, orman yönetim birimi ölçeğindeki etkiler hakkında tarafsız daha çok araştırmaya ihtiyaç vardır.

7.2. Devlet Ormanları

ITTO üyesi üretici ülkelerde ormanların önemli bir

kısmı devlet mülkiyetinde veya yönetimindedir. Fakat devlet ormanlarının sertifikalanmasına sadece FSC ve LEI uygundur. Odun ve odun dışı ürünler piyasası sürdürülebilir orman yönetimini ve orman sertifikasyonunu ödüllendiremezse, devlet işletmelerindeki uzun vadeli maddi faydaları diğer yapıların sağlaması gerekir. Teknik yardım ve finans desteğiyle kapasitenin gelişimi, sadece sertifikalama hakkında olmaktan çok rekabetçi üretim zincirinin inşa etmeye de odaklanmalıdır. Toplumsal ve üretici arasında doğrudan arabirimler oluşmasını desteklemek de faydalı olabilir. Böylece, alıcılar birbirlerine ait kısıtlamaları ve öncelikleri daha iyi anlayabilirler. Tecrübeler göstermektedir ki, her standardın şartları, hem de sertifikalama prosedürleri uygun devlet ormancılığı şartlarına uyarlanabilmektedir.

Daha önemli başka bir kısıtlama ise Orman İdarelerindeki yaygın "halkın kendi ormanlarını yönetemeyeceği" şeklindeki yanlış düşüncedir. Bu yanlış fikirler kanunen sağlanan kullanım ve yönetim haklarını yavaşlatır. Böyle durumlarda, devamlılığı sağlamak amacıyla sertifikalamayı bir araç olarak kullanmada gerekli ön şartların oluşması için devlet ormancılığını teşvik edecek güçlü bir siyasi taahhüt şarttır.

7.3. Küçük Ölçekli Ormanların Sahipleri

Ağaçlandırmaların artmasındaki payları nedeniyle küçük ölçekli özel ormanların sahipleri kereste üreticisi olarak önemleri giderek artmaktadır. Özellikle bu küçük ölçekli ormanların sahiplerini sertifikalamak zordur. Halbuki onlara ait ormanların yönetimi çoğu zaman şartları sağlayabilmektedir. Kereste üreten tropikal ülkelerdeki küçük ormanların arazilerinin sahipleri nadiren resmi yönetim sistemlerine sahiptirler ve pazar şartları hiç yoktur veya en fazla sınırlıdır. Sertifikalamanın böyle ormanların sahiplerine vereceği faydalar artırılırsa bunların konuya ilgisi çoğalacaktır.

Kereste üreten tropikal ülkelerde küçük ölçekli orman arazisi sahiplerinin sertifikalama süreçlerine girişini kolaylaştıran işlemler şunlardır: a) Bölgesel birlikler, kooperatifler vb. düzenlemeler ile orman sahiplerinin örgütlenmesini kuvvetlendirmek, b) Ulusal orman politikalarında ve devlet destekleri içinde bu orman sahiplerini tamamen tanımak, c) Kereste piyasalarının şeffaflığını artırmak, d) İletişim ve yayım idarelerini bu orman sahiplerine ulaştırmak, e) Özel orman sahipleri, bunlara ait kaynaklar ve hatta sürdürülebilir orman yönetimi hakkında bu insanları bilinçlendirmek ve teşvik etmek konulu bilgilerin artırılması.

Çözülmesi gerekli önemli bir sorun da, özellikle

Ekvator Aya'da tomruk temini için çok önemli küçük odunu vb. ağaç ürünlerinin sertifikalanmasıdır. Bunun için bir seçenek, mevcut sertifikalama süreçlerinde özel bir standart ile uygun bir değerlendirme sürecini geliştirmektir. Amaç, sertifikalamaya sahalardan, kanuna uygun, zararlı sosyal ve çevre etkileri yapmayan ve sürdürülebilir orman onaylayıcıyla tomruk üretmektir. Sürdürülebilir orman Yağı Kurulunun devam eden sertifikalama çalışmaları küçük vb. ağaçlara ait ürünlerin sertifikalanmasında önemli bir başlangıç olabilir.

8. ITTO'NUN ROLÜ

ITTO politika çalışmaları, çeşitli (PEFC, CERFLOR, FSC ve MTCC) sertifika standartları için bir referans yapı olarak yaygın şekilde kullanılmaktadır ve Uluslararası Tropikal Kereste Organizasyonu örnek belgelerine önemli bir katkı yapmıştır. ITTO yönetmeliği ile ilke ve göstergeleri, hem sertifikalama sistemlerinin milletler arası kabul görmüş sürdürülebilir orman yönetimi ilkesi, ölçütleri ve göstergeleri konulu bir çerçeve ile yaygınlaştırılmasına yardımcı olmaktadır; hem de; milli sertifikalama sistemleri uluslararası kabulü bunlar sayesinde sağlayabilmektedirler.

ITTO, sertifikalama sistemleri arasındaki karşılaştırmalılığı teşvik için uluslararası çalıştaylar ve araştırmaları içeren önemli çalışmalar yapmıştır. Bu araştırmalar, tropikal ülkelerin kereste üreticileri ve sertifikalama süreçleri arasındaki bilinçlenmeye katkı sağlamıştır. ITTO politika araştırmaları ayrıca, en azından dolaylı olarak, belirli süreçlere ait işlemler ile tasarlanmış veya kabul edilebilir sertifikalama sistemlerinin kurallarını geliştirmiştir.

ITTO, çözümleyici araştırmalar ve sertifikasyona yönelik aşamalı yaklaşımları teşvik amaçlı kapsamlı taraflar müzakeresi (2003-2005) yapmıştır. Sonra sertifikalama sistemleri, bu aşamalı yaklaşımları desteklemek için politikalar tasarlamış ve işlemler geliştirmiştir. Başka aktörler (örneğin Dünya Orman Ticaret Ağı, Ekvator Orman Güvenliği Vakfı ve Kereste Ticaret Hareket Planı) de aşamalı yaklaşımı yürütmek için çeşitli yollardan yardımcı olmaktadır. ITTO'nun politika çalışması bu gelişmeleri desteklemiş; ITTO'nun, izlemeye başlayıp, bilgi değişimi ve kapasite güçlendirme dahil konularda ilave çalışmalara ihtiyacı kalmamıştır.

Sertifika SOY dünyada sağladığı kamu malları nedeniyle, kereste üreten tropikal ülkelerde sertifikalamayı desteklemek amacıyla mali destek verilerine yönelik pazardan başka güçlü bir çerçeve vardır. Bu durumda, devletten SOY ve orman sertifikalaması için kalkınma yardımları alınması doğru olabilir. Fakat şimdiye kadar üreticiler tarafından alınan finans desteği sınırlı olmuştur. Yeni yapıları

kullanılan hedeflenmiş finans desteği sayesinde bu sürecin hızlandırılması gerekir. Doğru tarafsız düzenlemelerini araştırırken ve bilim değeriyle yavaşlatırken oluşan fırsatlar hesaba katılarak, ürünler ve hizmetler dünya ölçeğinde sınıflandırılmalıdır. SOY sertifikalaması bu düzenlemeler için uygun bir araç olabilir.

9. ÖNERİLER

9.1. ITTO

i) Öncelikle, ITTO üyesi üretici ülkelerde kapasite geliştirme ve gönüllü ulusal sertifikalama standartlarının gelişiminin desteklenmesine devam edilmeli, eğitim ve denetim gibi ITTO projeleriyle üretilen çeşitli belgelerden faydalanmalıdır.

ii) Rekabetçi faydasını düzenleyerek ve ilgili diğer uluslararası kuruluşlar (FAO, CITES-Nesli Tehlikede Olan Yabani Bitki ve Hayvan Türlerinin Ticareti Hakkında Milletler arası Sözleşme vb.) ile beraber yasal kaynak ve yasal uygunluk, ilave onları onay süreçlerine ait standartlara yönelik genel bir yaklaşımı geliştirme için uygunluğunu araştırmalıdır. Bu, kereste üretici tropikal devletlerin SOY'u uygulaması için gayet etkili olacaktır. Çünkü uygulama, mevcut sertifikalama sistemlerinin içinde veya bu sistemlerle bağlantılı olabilecek ve üreticilerin yasal kereste ithal eden önemli ülkelerdeki pazar talebine cevap vermelerine yardımcı olacaktır. Muhtemelen başlangıç aşamasındaki bir araştırmayı içeren bu çalışma, FLEGT (Orman Kanununun Güçlendirilmesi, Denetimi ve Ticaret) benzeri girişimleri tamamlayacak ve kereste ithal eden ülkeler ile ikili anlaşmalar için ön koşulları olmayan ülkelerdeki ihracatçılara olumlu çözümler üretecektir.

iii) Sosyal ölçütlere de sahip CoC sertifikalaması standartlarının uygunluğu hakkında bir müzakere belgesi hazırlamak. Uluslararası İşgücü Organizasyonu-ILO, FAO ve diğer kuruluşlarla birlikte, orman yönetiminin sosyal hedeflerdeki payını artıracak bir yöntemle, sosyal ölçütlerin CoC sertifikalamasına nasıl dahil edileceğini araştırmak için, orman sertifikalama süreçlerinin ve tarafların hazır bulunacağı uluslararası bir çalıştay düzenlenmelidir.

iv) Orman sertifikalamasının, ekvator kereste ve kereste ürünlerinin arz, talep ve fiyatları ile orman yönetimi üzerine FMU ölçeğindeki olumlu ve olumsuz etkileri hakkında tarafsız araştırmalar desteklenmelidir. Orman yönetimi standartlarının gelecekteki süreli incelenmesine, işletmecilerin karar vermelerine ve politika tasarımlarına rehberlik edebilecek güvenilir sonuçlar alabilmek için karşılaştırmalı araştırmaları dikkatlice tasarlamak gerekir.

v) Tropikal tabii ormanlara ve bu ormanların küresel toplum yararlarına odaklanmış, SOY'a yönelik

yaşatın kavması, kaynakları ve aynı imtiyazlı finans yapının üzerine bir araştırma yapılmalıdır. Araştırma, sürdürülebilir orman yönetimi için BM Orman Forumu (FON) altında gelecekteki bir mali yapının gelişimini araştırmak, Çölleşme, sertifikalama süresince orman kaynaklarının muhtasebesi, biyolojik çeşitliliği ve sürdürülebilir orman yönetiminin sosyal yararlarını ve bunların anlaşılabilirliği dikkate alan karmaşık konuları kapsamaktadır.

vi) Kereste üreten tropikal ülkelerdeki orman sertifikalama sistemlerinin denkliliği ve karşılaştırılabilirliği izlenmeye devam edilmelidir. Çalışmaya Temiz Kalkınma Düzeni ve karbona yönelik mevzuat veya önerilen başka mali yapılar (özellikle orman sahipliği ve ormanlaşma yüzünden azalan emisyonların tazmini) kapsamında karbon dengelemenin incelenmesi, hatta, sürdürülebilir orman esaslı ve diğer bio-yakıtların sertifikalanması vb. konular dahildir. Uygun görülürse, ortaklıklar ve işbirlikleri kolaylaştırmak için FAO vb. ilgili kurumlarla birlikte uluslararası çalıştaylar düzenlenmelidir.

vii) Devlet ormanlarındaki ve küçük arazilerdeki ormanlarda orman sertifikalaması ve sürdürülebilir orman yönetimini desteklemeye yönelik stratejiler ve işlemler üzerine bir araştırma yapılmalıdır. Araştırma, ormanların sürdürülebilir şekilde yönetmeleri amacıyla devlete ve küçük ölçekli özel ormanların sahiplerine yardım etme seçeneklerini tanımlamalı ve değerlendirmeli; geliştirmekte olan ülkelerdeki toplumlar ve imtiyaz sahipleri arasında sıkça meydana gelen sosyal anlaşmazlıklar da çözümlenmelidir.

9.2. Üretici ve Tüketici Devletlerin Yönetimleri

i) Sürdürülebilir ve yasal olarak üretilmiş tropikal ürünlerin desteklenmesi için uygun tomruk satın alma politikaları uygulanmalıdır.

ii) Tüketici ülkelerin yönetimleri, tomruk satın alma politikalarının daha fazla uyumu / birlikteliği yönünde çalışmalıdır. Bu politikaların şartları ile (başka belge seçeneklerine yönelik olanlar dahil) daha kolay uyum sağlamak için tropikal ülkelere kereste üreticilerine olarak verilecek ön şartlar dikkate alınmalıdır.

iii) Kereste üreten tropikal ülkelerin hükümetleri, gönüllü orman sertifikalamasının, sürdürülebilir orman yönetimi ve yasal olarak ve sürdürülebilir şekilde üretilmiş kaynaklardan elde edilen tropikal kereste ürünlerin destekleyen bir araç olarak önemini kabul etmelidir. Bu hükümetler şeffaflı tomruk satın alma politikalarını belirlemeli ve sertifikalamanın uygulanmasını destekleyici önlemler almalı; küçük ölçekli özel ormanların sahiplerini ve devlet ormanlarının sahiplerine özel önem verilmelidir.

iv) Üretici ülkelerin yönetimleri ATO'nun gelecekteki gelişimleri hakkında açık ve değişmez bir karar

vermelidir. Buna, devletlerin sertifikasyonu geliştirme çalışmaları hakkında ileride kesin ve açık kararlar oluşturabilmesi ve başka yapıları da kullanarak bu bölge işbirlikleri oluşturmak için bölgede orman sertifikalama yapısının temini de dahildir.

9.3. Tropikal Kereste Ticareti ve Endüstri

i) Tropikal kereste ve kereste ürünlerinin yasal ve sürdürülebilir şekilde temini için (gerekten) koşulların yaygınlaşmasını azaltmada bir araç olan, işletme ölçekli satın alma politikalarının gruplaşması teşvik edilmelidir. En azından, daha önce uluslararası kabul edilmiş olanlar ile uyumlayan terimlerin, görüşlerin ve şartların kullanılmasından kaçınılmalıdır. Bu çalışmalarda rekabetsizlik karşıtı kanunlara ait hükümlere ve düzenlemelere uyulmalıdır.

ii) Devlet, şeffaflık ve açıklık ilkeleri yönünde, değerlendirme ölçütlerinin ve sertifikalama sistemlerinin kabul edilebilirliği hakkında raporlar hazırlamalıdır.

9.4. Sertifikalama Sistemleri

i) Gelişmekte olan ülkelerde, kereste üreten tropikal devletleri özellikle vurgulanmakla birlikte, orman sertifikalama sistemlerinin uygulamasını kolaylaştıracak ek düzenlemeler yapılmalıdır.

ii) Sertifikalamaya doğru ilerleyişte orman yönetimi birimleri için kesin ve yörelere uygun bir temel sağlamak amacıyla ulusal standart düzenleme süreçlerini (böylece süreç 1 yıl veya az olacak) azaltacak önlemler düşünülmelidir.

iii) FSC iletişimi geliştirmeli; gerekirse, işletmelerin ve diğer paydaşların orman sertifikalaması hakkında daha kapsamlı kararlar vermeleri için bilgiyle dayalı kararlar oluşturma fırsatı sağlamak amacıyla, ulusal olarak gelişmiş sertifikalama standartlarının ve sistemlerinin tanınması ile ilgili FSC politikalarını ve kurallarını düzenlemelidir.

iv) PEFC, ulusal sertifikalama sistemlerinin geçersiz olduğu durumlarda ve devlet ormanları dahil, geliştirmekte olan ülkelerde PEFC gelişimini hızlandıracak düzenlemeleri dikkate almalıdır.

v) Kereste üreten tropikal ülkelerin, iletişim amacıyla, ulusal süreçlerinin kapsamı ve içeriği, nelen başarabildikleri ve karşılaştıkları engeller hakkında uluslararası daha çok çaba sarf etmelidirler. Bu devletler, başlıca piyasaların bu ulusal süreçleri değerlendirip kabul etmesini sağlamak amacıyla, piyasaların bu konuda ihtiyaç duyacakları bilgilere sahip olmasını teşvik edici çalışmaları üstlenmelidirler.

vi) Piyasalarda sertifikalama sistemlerinin birbirleri ile mücadele ettiği dikkate alınarak, bu sistemler arasındaki yakınlaşmayı kereste üreten tropikal ülkelerin lehine daha da artırarak fırsatlar araştırmalıdır. Araştırmaya yasal köken ve hukuka uygunluğun onayı, sosyal ölçütleri ve CoC standartlarına eklenmesi vs. dahil olmalıdır.

3. KÖPRÜ

İSTANBUL İÇİN ÇÖZÜM MÜ?

Yazıcı KAYA • Türkiye Ormancılar Derneği Genel Sekreteri

YOKSA CİNAYET Mİ?

İstanbul'un ulaşım sorununu çözme gerekçesi ile yapılan ve birincisi 1973, ikincisi 1988 yıllarında İstanbul'da açılan köprülerden sonra 3. köprü'nün de İstanbul için ne kadar zorunlu hale geldiği tartışmaları 1993'ten bu yana sürdürülmektedir.

Nihayet; geçenlerde İstanbul Belediye Başkanı tarafından 3. köprü'nün de programının yapıldığı ve 2004'te açılması gibi saklanan güzergahın Tarabya-Beykoz arasında olduğu kamuoyuna açıklanmış ancak; bu açıklamanın da gerçek olmadığı Başbakan'ın duruma müdahalesi ile anlaşılmıştır.

1970 öncesi ve sonrasında köprü'nün ne kadar zorunlu olduğu ve hergün büyüyen İstanbul'un ulaşım sorununun ancak böyle çözülebileceği şeklindeki yaklaşım, 2. köprü yapımından önce de aynı biçimde ve temelde sürdürülmüş ve nihayet 3. köprü yapımında da yaklaşım değişmemiştir.

Bu tartışmalar sürüp giderken aslında "köprülerin çözüm olamayacağı, çözümün bütünsel planlanmış ve toplu taşımacılığı esas alan bir yaklaşımı gerektirdiği" konusunda her fırsatta yinelenen gerçekleri bir kez daha anımsamakta yarar var.

1- Boğaz Köprüsü İstanbul şehrinin rasyonel gelişimini olumsuz yönde etkileyecek, desantralize, boğazı kaymış büyük şehir yerine, tek merkezli, ulaşım masrafları çok yüksek, arsa spekülasyonuna açık, emmede, pahalı bir şehir biçimi geliştirecektir. Bu gelişimin sonucunda yeniden, başka köprü ve çevre sorunları, pek masraflı şehir içi arterleri inşası kaçınılmaz olacaktır.

2- Boğaz köprüsü projesi Devlet planı ile tutarlı değildir.

Planın ulaşım sektörü içinde yatırım masrafları ayrılmamıştır. Rantabl olmayan bir yatırım olduğu için devlet kalkınma hızını düşürecektir. Gelir bölüşümü azalmak, arsa spekülasyonu, yüksek gelirli bir bölgede yoğunlaşma vb. nedenleri ile bugünkünden daha kötü duruma getirecektir.

3- Boğaz köprüsü projesi, Boğaz geçme alternatiflerini görece diğer çeşitli çözümlerle karşılaştırılmamıştır. İlk bakışta görülmektedir ki, araba

vapurlarının geliştirilmesi projesine nazaran kıyaslanılabilecek kadar pahalıdır. Bundan başka;

Gerek inşaatında, gerekse servis ömrü boyunca döviz harcamalarını arttıracak, Türk ekonomisinin yabancı ülkeler ekonomilerine bağımlılığını körükleyecektir.

Bilhassa toplum yönünden, rantabl bir proje değildir.

4- Ne tarafsız projesinin hazırlanması, ne de inşaatı ile Türk mühendisliğine bir şey kazandıracak, teknolojik bir hamle yaratacak bir yapı değildir. Türkiye dışında, yabancı proje ve inşaat mühendislerinin bir eseri olacaktır.

5- Hem kendi çelik varlığına hem de kıyılarda sebep olacağı yüksek yapılarla Boğazın tabii güzelliğini, cazibesini yok edecektir.

6- Boğaz köprüsü fikri her devirde, dış memleketlerden gelmiş, etütler, projeler hep dış memleketlerce hazırlanmıştır.

.... Her şeye rağmen bu köprü yapılabilsen, bundan direkt olarak yararlanacak azınlık dışında, ekonomik bilince varmamış statü bir çoğunluğun da bu abide karşısında hayranlık duymaları, "ne iyi oldu da yapıldı" demeleri pekala mümkündür. Zaten halk kitlelerini büyük yapıların psikolojik baskısı altında ezerek kurulu düzene karşı reaksiyon cesaretini kırmak, eski Mısırdan beri süregelen, bugün halo Kuzey ve Güney Amerika'da uygulanan, belli bir stratejidir.

Ancak, duyuş ve davranışlar ne olursa olsun, hiçbir şey köprü'nün Türk ekonomisi ve sosyal bünyesinde açtığı rahneyi* kapatmaya yeterli olmayacak, köprü'nün olumsuz etkileri nesiller boyunca Türk toplumuna zarar vermeye devam edecektir "(1).

Yukarıdaki alıntı çerçevesinde ortaya konan gerçekler yeni ileri sürülen ve bugüne ilişkin saptamalar değil ne yazık ki.

1968'de TMMOB'ye bağlı Mimarlar Odası'nın hazırladığı raporun sonuç kısmında yazılı olan gerçeklerdir.

Aynı süreçte; mühendis, mimarlar ve şehir

*Eskimiş, Gedik, Delik

planlamadan, kamu yararından ve farklı çıkarılardan yana olanlar geçmişte ve bugün söylediklerinin haklı çıkmasından utanıp duymaktadırlar. Bu yazının kaleme alındığı günlerde İstanbul'da meydana gelen sel felaketinin adı sonuçları ve 30 yurttaşımızın yaşamını yitirmesi planlamadan, doğaya sahip çıkmanın önemini ortaya koymuyor mu? Su havzalarını imara açanlar, Toplulaşımacı bir yaklaşım yerine Karayolu geçişlerini ve yollarını tercih edenler, İstanbul'un akciğerleri olan ve sel baskınlarına, yağışların felakete dönüşmemesinde sigorta görevi yapan ormanlık alanların talanına zemin hazırlayan, rant sağlamayı planlamaya, çağdaş yaşanabilir ortamlar yaratmaya tercih edenler suçlu değil midir? Ama ne yazık ki, on binlerce insanımızı kaybettiğimiz deprem felaketinde sorumluluğu üstlenmek yerine ölenleri suçlama pişkinliği bu olayda da farklı olamamıştır. Sel felaketine uğrayan, yaşamını yitiren, zarar gören insanlar uyarıları dinlemedikleri için suçlu ilan edilmişlerdir.

Planlamadan, kamu yararından ve farklı çıkarılardan yana olanlar geçmişte ve bugün söylediklerinin haklı çıkmasından utanıp duymaktadırlar. Bu yazının kaleme alındığı günlerde İstanbul'da meydana gelen sel felaketinin adı sonuçları ve 30 yurttaşımızın yaşamını yitirmesi planlamadan, doğaya sahip çıkmanın önemini ortaya koymuyor mu? Su havzalarını imara açanlar, Toplulaşımacı bir yaklaşım yerine Karayolu geçişlerini ve yollarını tercih edenler, İstanbul'un akciğerleri olan ve sel baskınlarına, yağışların felakete dönüşmemesinde sigorta görevi yapan ormanlık alanların talanına zemin hazırlayan, rant sağlamayı planlamaya, çağdaş yaşanabilir ortamlar yaratmaya tercih edenler suçlu değil midir? Ama ne yazık ki, on binlerce insanımızı kaybettiğimiz deprem felaketinde sorumluluğu üstlenmek yerine ölenleri suçlama pişkinliği bu olayda da farklı olamamıştır. Sel felaketine uğrayan, yaşamını yitiren, zarar gören insanlar uyarıları dinlemedikleri için suçlu ilan edilmişlerdir.

Köprü'nün yapımı sürerken bile;

1-Köprü kısa zamanda ikinci, üçüncü köprüleri gerektirecektir.

2-Köprü ile birlikte yapılacak çevre yolu, yerleşmeler için cazibe merkezi olacak ve böylece oluşan değer artışı birkaç spekülâtörün cebine inecektir.

3-Kent ulaşımına kalıcı çözüm getirmeyecektir (2) diyerek; İnşaat Mühendisleri Odası bir kez daha uyarıyordu.

Ancak; planlamayı göz ardı eden ve tartışmanın her aşamasında köprüye karşı çıkanları Vatan Haini ilan eden yaklaşım sahipleri, sorunu politik bir tercih haline getirmiş ve her şeye karşın 1973 yılında Boğaz Köprüsünü trafığe açmışlardır.

Yazılanlar, söylenenler, uyarılar haklı çıktı. Tanımak için fazla beklenmedi. 5-6 yıl sonra 2. Köprü gündeme getirildi.

İKİNCİ KÖPRÜ (FATİH SULTAN MEHMET KÖPRÜSÜ) SORUNLARI ÇÖZDÜ MÜ?

İstanbul'un ulaşım vb. sorunlarını çözmeye çalışırken de çok geçmeden 2. Köprü tartışmalarına başlanırsa ve 1988'de 2. köprü'nün yapılması gündeme gelirse, ikinci köprü bu sorunları çözebildi mi?

Her şeye karşın Ulaşım sorununu çözmek yerine sorun perestroika tarzında kentse ve doğa sorunlarını

arttırmak yönünde bir işlev gördü 2. Köprü.

Bireysel taşımacılığın ön plana çıktığı, toplu taşıma sistemlerinin seçenek olarak düşünülmediği ve buna uygun çözümler üretilmediği için trafik sorunu giderek çığ gibi büyüdü.

Köprülerden araba geçişinin %200, yaya sayısının %4 oranında artması, trafik yoğunluğunun çığ gibi büyüdüğünü ancak ulaşım sorununun çözülmediğini gösterdi.

Çözülmeyen ve çığ gibi büyüyen sadece ulaşım sorunu ile mi sınırlı kaldı?

İkinci köprü; içme suyu havzalarını ve içme suları mahvetti. Büyükçekmece, Ömerli, Elmalı havzalarından geçen ikinci köprü otoyolu (TEM), bu bölgelerde nüfus patlaması yarattı. İstanbul'daki nüfus artışının %20-25 olması yanında, bu havzalarda %140 civarında nüfus artışının olması açıkça duruma ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte İstanbul'un kuzey kısmında yoğunlaşan ormanların bu artışla birlikte tahribatı ve talanı hız kazandı. Büyük ölçüde orman alanlarının ve kamu arazilerinin işgali ile oluşan yeni ilçeler, belediyeler ve mahalleler ortaya çıktı (Sultanbeyli, Çovuşbaşı, Çekmeköy, Beylikdüzü vb.). Kamuoyu giderek 2/B denilen ve orman arazisinden yer kaprıya diye adlandırdığı kavramla tanıştı.

İKİNCİ KÖPRÜ YETMEDİ, HADİ ÜÇÜNCÜ KÖPRÜ'YE

1973'de Boğaziçi Köprüsü,

1988'de Fatih Sultan Mehmet Köprüsü,

2...de 3. Boğaz Köprüsü,

Ve daha sonra büyük olasılıkla Boğaziçi'nin betonla kaplanması....

3. Köprü tartışmalarında da ileri sunulan ve 3.köprü'nün zorunlu olduğu gerekçeleri yine aynı temelde sürdürülmektedir.

Ne kadar benzer bir süreç değil mi?

Sanki başa sarılan bir filmi yeniden izliyoruz.

Yaklaşık 35-40 yıldan bu yana köprü tartışmalarında seçenekleri ile sunulan karşı görüşlerin, ortaya konulan tespitlerin haklı çıkmasını görmek ne yazık ki bizlerde övünç kaynağı yaratmıyor.

Her şeye karşın iktidarların ve halktan yana olanların tercihinin hangi noktada farklılık gösterdiğini görmek açısından önemli süreçler olarak anımsanması gerekir diye düşünüyorum.

Bugün Köprü'nün İstanbul'un ormanlık olan bölgelerinde yaratacağı baskının ve güzergahın yaratacağı bölgelerde yaratacağı rantın hangi bölgelerde olacağı, orman alanlarının ve kamu arazilerinin yağmalanmasını görmek için kahin olmaya gerek yoktur. 1970'lerden bu yana yapılan tartışmalarda söylenenler, gerçekler ve İstanbul'un geleceği ortodadır.

O ZAMAN CİNAYET, PEKİ BUGÜN NE?

"Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın 2006'nın Aralık ayında Marmaray Projesi temel atma töreninde yaptığı konuşmada sarf ettiği "Bu ülkede boğaz köprüsü yapılmadığı zaman ne gürültüler koparıldığını hatırlayınız. Bugün bile hâlâ üçüncü köprü yapılmasına karşı çıkanlar var. Bu zihniyetler maalesef hâlâ "atamızdalar" şeklindeki sözleri ister istemez dikkatleri, birinci ve ikinci köprülerin yapıldığı dönemlerde benzeri eden tartışmalara çekiyor.

Gerçekten de üçüncü köprü ile ilgili karara varmak için vakti zamanındaki tartışmaları hatırlamak, ilk köprü ile ilgili itirazların hangi noktalara odaklandığını bilmek gerekiyor ki, dördüncü, hatta beşinci köprülere ihtiyaç duyulmasın.

Tarihte yapacağımız yolculuk, 1995 yılına uğrak verilmesini zorunlu kılıyor. Bugün boğaza köprü yapılmasını karşı çıkanları şiddetle eleştiren Başbakan Erdoğan o yıllarda İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanıydı ve kelimenin tam anlamıyla üçüncü köprü tartışmalarıyla tanınıyordu.

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı iken 27 Nisan 1995 tarihli basın toplantısında kelimesi kelimesine şunları söylüyordu: "Üçüncü köprü bir cinayettir. Böyle bir şehibüs İstanbul'un çağdaş kentleşmesi ve şehir içi ulaşım sistemi için ölümcül sonuçlar doğurur."

Bugün üçüncü köprüye onay veren Sayın Recep Tayyip Erdoğan "İstanbul için ölümcül sonuçlar" doğuracak bir süreci başlatmakta sakınca görmemekte, "cinayete" bizzat ortak olmaktadır. Açık ki "dün dündür, bugün bugündür" anlayışı ülkemizde geçerliliğini korumaya devam etmektedir. Ancak dün olduğu gibi bugün de boğaza köprü yapılmasına karşı çıkanlar olduğu, çünkü itirazların zaman içerisinde farklılığının ortaya çıktığı unutulmamalıdır (3).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Planlamadan, kamu yararından ve farklı çıkarılardan yana olanlar geçmişte ve bugün söylediklerinin haklı çıkmasından utanıp duymaktadırlar. Bu yazının kaleme alındığı günlerde İstanbul'da meydana gelen sel felaketinin adı sonuçları ve 30 yurttaşımızın yaşamını yitirmesi planlamadan, doğaya sahip çıkmanın önemini ortaya koymuyor mu? Su havzalarını imara açanlar, Toplulaşımacı bir yaklaşım yerine Karayolu geçişlerini ve yollarını tercih edenler, İstanbul'un akciğerleri olan ve sel baskınlarına, yağışların felakete dönüşmemesinde sigorta görevi yapan ormanlık alanların talanına zemin hazırlayan, rant sağlamayı planlamaya, çağdaş yaşanabilir ortamlar yaratmaya tercih edenler suçlu değil midir? Ama ne yazık ki, on binlerce insanımızı kaybettiğimiz deprem felaketinde sorumluluğu üstlenmek yerine ölenleri suçlama pişkinliği bu olayda da farklı olamamıştır. Sel felaketine uğrayan, yaşamını yitiren, zarar gören insanlar uyarıları dinlemedikleri için suçlu ilan edilmişlerdir.

Ancak; geçmişte olduğu gibi bugün de gerçekleri kamuoyu ile paylaşma ve uyarma görevimizi aksatmama adına daha önce köprü yerine seçenek olarak kamuoyu ile paylaşılan çözümleri bir kez de buradan sizlerle paylaşmak gerektiğine inanıyorum.

-Karayolu geçişi köprüler tuzağının devamını sağlayacağı için sakıncalıdır. Bu geçişler ulaşım sorununu çözmek yerine kilitleyecek, bir süre sonra araç geçişine yeterli olmayacaktır.

-Geçmişteki 1.ve 2.Köprü karayolu geçişleri kentin su havzalarını mahvetmiş, ormanların ve kamu arazilerinin talanına zemin hazırlamıştır.

-Üçüncü Köprü'nün yapılmasının bu nedenlerle İstanbul'u geri dönülmez bir sürece sokacağı açıktır.

-Ulaştırma tek elden yürütülmeli ve eşgüdüm sağlanmalıdır.

-5 Ocak 2007 tarihli "İstanbul Boğazı Karayolu Boğaz Tüp Geçişi, Yap-İşlet-Devret Modeli Kapsamında Kapalı Teklif Alma Usulü İle İhale İlanı" Boğaz tüp geçişinin toplulaşımacı bir yaklaşımla ele alınmadığını ve karayoluna, otomobile dayalı ulaştırma tercihlerinin devamını göstermektedir.

-Öncelikle Boğaz Tüp Geçişinin Toplulaşımacı bir anlayışla yeniden ele alınması zorunludur.

-Ulaştırmanın diğer türlerine ilişkin projeler uygulamaya alınmalı, öncelikle Denizyolu ve mevcut köprülerin olanakları toplulaşımacı yaklaşımla sonuna kadar değerlendirilmelidir.

3. KÖPRÜ İHTİYAÇ DEĞİL CİNAYETTİR.

Bugün "3. Köprü mutlaka yapılacaktır" diyebilen Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, İstanbul Belediye Başkanı İken, 27 Nisan 1995 tarihinde verdiği demeçinde "3. Köprü bir cinayettir. Böyle bir teşebbüs İstanbul'un çağdaş kentleşmesi ve şehir içi ulaşım sistemi için ölümcül sonuçlar doğurur" demişti.

Başbakan'ın ülkeyi yönetmeye başladıktan sonraki görüş değişikliğinin ise özellikle 2003'teki Malezya ziyaretinde, Malezyalı firmaların "yap-ışlet-devret" modeli tekliflerinden sonra ortaya çıktığı biliniyor.

3. Boğaziçi köprüsü, bir devlet projesi olan Marmaray'ın fizibilite raporlarında da "gereksiz" görülüyor. Çünkü Marmaray'ın işletmeye geçmesiyle birlikte Boğaziçi'ne artık yeni bir köprü ihtiyacı da ortadan kalkacağı belirtiliyor.

Bu bilgiler devletin resmi raporlarında da yer aldığı halde, 3. köprünün yeniden gündeme gelmesi ise, yap-ışlet-devret yöntemiyle "köprü rantı"ni bekleyen bazı firmaların "Marmaray'dan önce" amaçlarına ulaşmak için gösteriyor. Boğaziçi'ne yeni köprünün yapılması değil, "para toplamak" için tasarlandığını gösteriyor.

Konularda yeni bile kesin olmadan uygun görülen 3. köprü projesindeki "karayolu ve demiryolu" kavramları kâğıt ve gerçekçi olabilmeleri için, Avrupa

ve Asya yakalarındaki demiryolu sistemlerinin yeni köprü güzergâhına göre etüdü ve yeniden planlanması gerekiyor. Bu çalışma ise 30 yıldır ancak Marmaray için gerçekleştirilebildi.

Yani, üzerinde demiryolu da bulunan bir karayolu köprüsünün Boğaziçi'nde hiçbir güzergâhta teknik ve rasyonel altyapısı da zaten bulunmuyor.

Bunlarla birlikte; başta 3. köprü ve kent içi oto tünelleri v.b. hiçbir plana, SİT kararlarına, yasalara, uluslararası sözleşmelere uygun olmadığı için, hiçbir plana işlenememektedir. Buna rağmen hükümet tarafından yapılan açıklamalarda öncelikle bu planlara işleyeceğiz denilerek, belediye meclislerinin iradelerine ipotek konulmaktadır.

Bu ülkenin evlatları, İstanbul için alınan ve alınacak olan yanlış yapılaşma kararlarının ve uygulamaların zararlarını temizlemek için çok büyük uğraşlar ve kayıplar verdiler ve veriyorlar! Omürümüz hep yap-boz ile mi geçecek?

Üçüncü köprü fikri bir kere binlerce kere yınıştır. Çünkü:

İstanbul'da nüfus artışı yılda yüzde 4, araba sahipliğindeki artış ise yılda yüzde 16'dır. Buna göre 2020 yılında bu talebi ancak 7 köprü ile karşılayabiliriz. 2040 yılında belki 70 köprü gerekecektir. Dolayısı ile köprü inşası çözüm değildir. Çünkü köprü inşa etmek bir kısır döngüdür. Problem

yaşadığınızı zannettiğiniz anda, aynı problem ile karşı karşıya kalırsınız!

Göztepe ile 4. Levent arası bir metronun maliyeti 150 milyon dolar iken Üçüncü köprünün çevre yolları ve yadükülleri ile birlikte maliyeti en az 900 milyon dolar olacaktır. Dolayısıyla, 3. köprü sadece İstanbul'da yaşayanların sorunu değildir. İstanbul'da yaşayanlar, vergi ödeyen tüm Türkiye'li vatandaşlarımızdır.

3 Köprüye karşı çıkanlar Sayın Başbakan'ı uyarmış.

Biz de üzülüyoruz Sayın Başbakan! Ama bu sefer yalnızca üzülmeyle yetinmeyeceğiz bilirsiniz. Bu sefer, denizimiz, çocuklarımız ve doğadaki tüm diğer canlıların yaşama hakkı için; ormanımıza, suyumuz, meşitelerimize sahip çıkacağız. Üzmek istemeyiz ama yıllar önce "cinayet" dediğiniz, Belediye Başkanınızın bile arkasında durmadığı bu projenin şimdi önünde duracağız.

Akademisyenlerin, meslek odalarının, kent sivil toplumlarının, tümüyle bilimsel gerekçelerle karşı çıktığı bu projeye dair kararlılığınızı görüyoruz. Biz de kararlıyız! İstanbul'un arkadan hançerlenerek tahvil edilmesi demek olan 3. köprü "cinayetini" önleyeceğiz.

Biz karşı çıkanları, 'bunların yıllardır bir dikili ağacı var mıdır?' diye suçluyorsunuz ya, işte tam da o dikili ağacımızı korumak için bugün sokaklardayız. Yargı önünde dâhil olmak üzere her türlü meşru hakkımızı savunacağız.

Üçüncü Boğaz Köprüsü ilk iki köprüde olduğu gibi İstanbul'un trafik sorununu çözmez, yeni sorunları doğuracaktır. Bir yandan İstanbul'un kentsel kesimini olan Beykoz ve Sarıyer ormanlarında yerleşimi teşvik ederken, diğer yandan çevre ve kentsel yolları güzergâhındaki mevcut yerleşimlerde yaşayan insanların, kamulaştırmaların ardından, kentsel dönüşüm projeleri uygulaması gibi nedenlerle

mahallelerinden göç etmelerine yol açılacaktır. Yaklaşık 50 yıl önce, Sarıyerdeki tersanelerde, bir dünya markası olmuş Paşabahçe İşçileri Fabrikasında, Sümerbank Beykoz Den Kundera, Tekel Isırit ve Rota Fabrikalarında işçi olarak çalışmak üzere Anadolu'dan buraya göç ettirilen insanların barınmalarını sağlamak amacıyla, günümüzde usulsüz diye tanımlanan yapılaşmalarla birlikte teşvik edilmişti. Beykoz ve Sarıyerde doğan, büyüyen, evlenen ve ölümlerinden sonra buradaki mezarlıklarda yatan insanlar, işgali gibi gösterilerek, "kentsel dönüşüm" projeleri yoluyla şimdi göçe zorlanmaktadır. Bunların aralarında aralarında değerleneceği umuduna kapılarak köprünün yapılmasını isteyenlerin de önünde sonunda

yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda bırakılacağı unutulmamalıdır.

3.köprü demek, ecri misillerin artması, yıkımların başlaması ve bannma hakkımızın gasp edilmesi demektir. Biz Beykoz, Sarıyer ve tüm İstanbul halkı olarak köprü atında egzoz gazında yaşamak yerine yaşamı savunuyoruz. Yapılması gereken, sermayenin değil İstanbul halkının ortak çıkarlarını ve kamu yararını gözeterek, doğal ve tarihsel çevrenin korunduğu, halkın demokratik katılımını esas alan bir planlamayı acilen hayata geçirmektir. İstanbul için, raylı sistem ağırlıklı, deniz yolunu en etkin biçimde kullanan ve otobüslerle desteklenmiş bir toplu taşıma sisteminin oluşturulması gereklidir. Planlı olarak toplu taşımayı etkinleştirme, ucuzlatma ve bu amacı destekleyecek biçimde otomobil kullanımını caydırıcı tedbirlerin alınması sağlanmalıdır. Tarımı ve hayvancılığı çökmüş, yerleşim ve sanayileşmesi plansızlığa dayalı, kırlarını yönetemeyen bir Türkiye'de, İstanbul'un ulaşım ve taşımacılık sorunu köprülerle çözülemeyecek, aksine bu sorunlara yoğun kent, kişi başına ulaşım maliyeti, su, rekreasyon, yaban hayatı gibi pek çok sorun daha da eklenecektir.

Mart 2008'den buyana dün; Havantepe'de, Sarıyer merkezde, Rumelikavağında, Tarabya'da, Beykoz'daydık. "3. rant köprüsü" söylentilerinden vazgeçilinceye kadar, bundan sonra da gerekirse Türkiye'nin tüm meydanlarını dolaşarak mücadelemizi sürdüreceğiz, İstanbul halkına, kente, çevreye ve doğaya karşı suç işlenmesini, ülkenin parasal kaynaklarının çarçur edilmesini önleyeceğiz.

18 TEMMUZ 2009 / SARIYER
3. KÖPRÜ YERİNE YAŞAM PLATFORMU

KIZIL ORMAN FARESİ

Myodes glareolus (Schreber)

SİSTEMATİKTEKİ YERİ:

Takım: Rodentia (Kemiriciler)

Familiya: Muridae (Uzunkuyruklu fareler, Sıçanlar)

Tür: *Myodes glareolus* (Schreber) (Kızıl orman faresi)

Ing: Bank vole

Alm: Rötelmäus

Frn: Campagnol roussatre

Syn: *Clethrionomys glareolus* (Schreber)

Evotomys glareolus (Schreber)

Yrd. Doç. Dr. N. Kaan ÖZKAZANÇ
Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi

Morfolojisi:

Toplam boy uzunluğu ortalama 15-18 cm, vücut boyu 8-12 cm, kuyruk 4-7 cm, arka bacak uzunluğu 1-2 cm ve ağırlığı 15-40 gr'dır. Tıknaz vücutlu bir fare türüdür. Genel rengi koyu kızıl kahverengidir. Sırt kısmındaki kürk koyu kırmızımsı kahverengi, yan ve alt tarafları koyu gri kahverengi ya da yeşilimsi beyazdır, karni ise sarımsı gri renktedir. Gözler küçük, kulakları geniş, kısa ve yuvarlaktır. Burun kütleşmiş yapıdadır. Bacaklar gri renkte üzerleri ince kıllarla kaplıdır. Ön ayakları 4, arka ayakları 5 parmaklıdır. Kuyruk belirgin şekilde çift renklidir, üst kısmı koyu kahverengi, alt kısmı açık gridir. Kuyruk üzeri ince kıllarla örtülüdür, kuyruk sonu uzun kıllıdır ve az kıllı bir kuyruğa benzer.

Yuvaları toprak altında, ağaç köklerinin arasındaki boşluklarda ve ağaç kütükleri ya da tomrukların altında yapılır. Yuvarlak şekilde olan bu yuvalar bir çok giriş deliğine sahiptir. Yuva ot ve kuru yapraklarla bazen bunlara ek olarak yosun ve tüy gibi yumuşak malzemeler ile döşenmiştir. Bu yuvalar birbirlerine toprak yüzünün hemen altında kazılmış olan galeri ile bağlıdır.

Yayılışı:

Dünya üzerinde üç Kuzey ve Güney Avrupa hariç tüm Avrupa'da, Orta Asya, Batı Rusya ve Sibirya'da yayılış göstermektedir.

Yurdumuz da ise Kuzey ve Kuzey doğu Anadolu'da yayılış göstermektedir. Özellikle karışık ormanların başkin olduğu Karadeniz ve

Marmara bölgelerinde yaygındır. Bolu, Abant, Zonguldak, Tosya, Uludağ, Sinop, Giresun, Düzce, Rize, Trabzon, Bartın kızıl orman faresinin yaygın olduğu alanlardır.

Yaşam Alanları:

Yapraklı ve yapraklı-igne yapraklı karışık ormanlarda, çalılık alanlarda, çitlerde, seyrek ağaç kırlarda yaşayan kızıl orman faresi 2000 m yüksekliklere kadar yaşam ortamı bulabilmektedir. Özellikle geniş yapraklı nemli orman alanların çalılık ve böğüntüli kısımlarında bulunurlar. Bazen besin ve yer örtücü bitkilerin bulunduğu bahçelerde de bulunabilir.

Besinleri:

Kızıl orman faresinin orman ağaçlarının tohumları, meyveleri, taze sürgünleri, tomurcukları, ağaç kökleri ve yumuşak yaprakları içine alan geniş bir beslenme rejimi vardır. Özellikle meşe palamudu, gürgen ve gökmar tohumları böğüntü ve kızılak meyveleri en sevdiği besinler arasındadır. Kışın besin azlığında ağaçların kabuklarını da yerler. Funguslar, böcekler, toprak solucanları, salıngozlar ve böcek larvaları da kızıl orman faresinin besinleri içinde yer almaktadır. Nadiren kuş yumurtaları ile beslenirler.

Biyolojisi:

Kış uykusuna yatmayan yerleşik bir yaşam süren kızıl orman faresi gündüzcü olmasına rağmen gün

uzundan gün doğumuna kadar aktiftir. Özellikle toprak üzerinde açtıkları yolların ve toprak altında oydukları galerilerde faal olarak bulunurlar. Fakat günün erken ve akşam geç saatleri kızıl orman faresinin en hareketli olduğu zamanlardır. Hızlı koşarlar, iyi tırmanır ve düşebilirler. Ancak kızıl orman faresi sık bitki örtüsüyle aktivitesine ara verir.

Güçlü bir yapıya sahip olmayan kızıl orman faresi özellikle kış aylarında insan faaliyetlerinin olduğu samanlıklara ve ambarlara girerler. Eğimi fazla olan yamaç arazilerde toprağın hemen altında galerilerini ve küre şeklindeki yuvalarını yaparlar. Kızıl orman faresinin popülasyonu yıl boyunca büyük farklılıklar göstermektedir, yaz sonuna doğru yükselmeye başlayan popülasyon ve kış boyunca düşerek Nisan ayında en düşük seviyesine ulaşır.

Yılda 3-4 defa çiftleşirler. Gebelik süreleri ortalama 21 gündür. Optimum durumlarda bu süre 17-18 gün olur. Çiftleşme dönemi Mart ve Eylül ayları arasındadır. Ilıman bölgelerde özellikle üreme şartlarının uygun olduğu alanlarda yıl boyunca üremeler görülmektedir. Dişiler, erkekler tarafından salınan cinsel bir feromonun etkisi ile çiftleşmeye hazır hale gelmektedir. Dişiler her çiftleşme sonunda 1-11 (ortalama 3-5) yavruyu

yuvalarda doğurur. Üreme potansiyeli çok yüksek olan kızıl orman faresinin dişiler bazen emzirme döneminde tekrar gebeye kalabilirler. Bu durumda gebelik süresi 21 günün üstüne çıkmaktadır. Kış ve çıplak doğan yavruları 9-15 gün içinde gözleri açılır. Yavrular 2-3 hafta sonunda anne sütünden kesilirler. Yeni doğan yavrular 4-5 hafta içinde eşeysel olgunluğa, 9 hafta sonrada da tam bağımsızlığa ulaşırlar. Üreme sezonu içinde erken doğan yeni bireylerin yaklaşık yarısı 4 aylık olmadan ölmektedir. Sezonun ilk yavruları aynı üreme sezonunun sonunda kendi yavrularının meydana getirebilmektedir. Yaklaşık olarak 2-3 yaşarlar.

Kızıl orman faresi hızlı koşan ve iyi tırmanan bir fare türüdür. Her kızıl orman faresi yuva bölgesinin etrafını idrarı ile işaretler ve yuvadan 50-60 metreden daha uzağa nadiren gider. Erkekler genellikle dişilerden daha geniş alanlara yayılırlar ve gün boyunca otlar arasında görünmeden yemlenirler. Erkekler yavruların yetiştirilmesine yardım etmezken dişiler yavru bakımı konusunda çok hassastırlar. Eğer bir yavru herhangi bir şekilde yuvadan ayrılır ise dişi bunu hemen fark eder ve yavruyu bularak sırtında tekrar yuvaya getirir.

Kaynaklar:

Çanakçıoğlu, H., Mol T. (1996) Yaban Hayvanları Bilgisi. İstanbul Üniversitesi Yayın No: 3948, Fakülte Yayın No: 440 ISBN 975-404-424-4 X+550 s. İstanbul

Çolak, E., Kıvanç E. (1991) Distribution and Taxonomic Status of *Clethrionomys glareolus*, 1850 (Mammalia: Rodentia) in North Anatolia, Common. Fac. Sci Univ. Ankara, C, 9: 1-16

Demirsoy, A., Yiğit N., Çolak E., Sözen M., Karataş A., (2006) Rodents of Türkiye "Türkiye Kemiricileri" First Edition ISBN: 9944-3360-0-9 Meteksan Co. Ankara

Macdonald, D.W., Tattersall F.H. (2001) Britain's Mammals: The Challenge for Conservation. People's Trust for Endangered Species, London

Sözen, M., Karataş A. (2008) Zonguldak İli Biyoçeşitliliği. Zootaxia: Kemiriciler. T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Zonguldak İl Müdürlüğü, Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü. Bakanlık yayın No: 362, S.: 514-524 ISBN, 978-995-393-033-4 Ankara.

<http://www.americazoo.com/goto/index/mammals/178.htm>

<http://www.the-piedpiper.co.uk/th1r.htm>

<http://www.mbgnet.net/sets/temp/animals/vole.html>

<http://www.arkive.org/bank-vole/clethrionomys-glareolus/info.html>

<http://www.junglewalk.com/popup.asp?type=s&AnimalWebsiteID=2214>

DENETLEME RAPORU

Toplantı Tarihi : 03.08.2009

Toplantı No : 1

04.07.2009 ve 03.08.2009 tarihlerinde Denetleme Kurulu tüm üyelerin katılımı ile 2009 yılı 1. Toplantısına başlandı. 5253 sayılı Yasaya göre değiştirilmiş ve 22.04.2006 tarihindeki 52. Dönem Genel Kurulunca kabul edilmiş, Ankara Valiliği İl Dernekler Müdürlüğünün 19.07.2006 gün ve 15014/2007 Sayılı yazısıyla onaylanarak yürürlüğe giren "Türkiye Ormancılar Derneği Tüzüğü" ışığında incelemelere başlandı.

01.01.2009-01.07.2009 tarihleri arasındaki denetim ile ilgili olarak, Karar Defterleri, Faturalar, Üye Kayıt Defterleri, Evrak Kayıt Defteri, Demirbaş Defteri, İşletme Hesabı Defteri, Alındı Belgeleri Kayıt Defteri, Demek Genel Sekreteri Sezai KAYA, Sayman Üye Hüseyin ÇETİN ve Sorumlu Serbest Muhasebeci Necmettin KELES'in katılımıyla denetlemeye başlandı.

1.. KARAR DEFTERİ:

Türkiye Ormancılar Derneğinde kullanılmakta olan onaylı Karar Defterinde yapılan incelemede;

1.1..Yönetim Kurulunun 01.01.2009 - 18.04.2009 tarihleri arasında 52. Dönemde Genel Kurula kadar 14 oturum yapıldığı ve 36 karar alındığı,

18.04.2009-01.07.2009 tarihleri arasında da 53. Dönem de yapılan 14 oturumda 33 karar alınmış olduğu,

1.2..18.04.2009 tarihindeki Genel Kurulda Yönetim Kuruluna seçilen üyelerin 23.04.2009 tarihinde en yaşlı üye Fevzi KALELİ Başkanlığında toplanarak görev bölümü yapmış oldukları,

1.3..29.04.2009 tarihli toplantısındaki 2 Numaralı Kararı ile Derneğin temsilinde Yönetim Kurulundan Demek Başkanı Mustafa YUMURTACI, 2. Başkan Fevzi KALELİ, Genel Sekreter Sezai KAYA ve Sayman Üye Hüseyin ÇETİN olmak üzere en az ikisinin imzası ile Derneği temsil etmekle görevlendirilmelerine karar verilmiş olduğu,

1.4..29.04.2009 tarihli toplantısındaki 3 Numaralı Kararı ile, İktisadi İşletmenin (TURSOS) Yönetim Kurulu ve İşletmenin temsili için Demek Başkanı Mustafa YUMURTACI, Genel Sekreter Sezai KAYA, Sayman Üye Hüseyin ÇETİN ve Yönetim Kurulu Üyesi Ahmet AKER'in seçilip görevlendirildikleri,,

1.5..29.04.2009 tarihli toplantısındaki 4

Numaralı Kararı ile, Dernekler Kanunu gereği 2008 yılı faaliyetleri ile ilgili olarak "2008 yılı Yıllık Faaliyet Beyannamesinin" düzenlenerek 27.04.2009 tarihinde Ankara Valiliğine gönderilmiş olduğu, ayrıca 18.04.2009 tarihinde yapılan Genel Kurul neticesinde verilmesi gereken Genel Kurul Sonuç Bildirgesinin de 13.05.2009 tarih 2.3/59 sayı ile Ankara Valiliğine gönderilmiş olduğu,

1.6..29.04.2009 tarihli toplantısındaki 5 Numaralı Kararı ile, Dernek Müdürü Meftun TÜFEKÇİOĞLU ve Büro Görevlisi Derya ÖZEN'in Dernek adına gelir tahsil etmek üzere yetkili kılındıkları,

1.7..29.04.2009 tarihli toplantısındaki 6 Numaralı Kararı ile, Orman ve Av Dergisi Yazı İşleri Müdürlüğüne Murat ALAN'ın getirilmesine ve Demek adına Dergi Sahibi olarak da Dernek Başkanı Mustafa YUMURTACI'nın gösterilmesine karar verildiği,

1.8..13.05.2009 tarihli toplantısındaki 2 Numaralı Kararı ile; Dernek adına Mal ve Hizmet Alımlarında;

250.00 TL'ye kadar Dernek Müdürünün, 1000.00 TL'ye kadar Dernek Başkanının, 1000.00 TL üzerindeki alımlarında Yönetim Kurulunun kararı ile gerçekleştirilmesine, karar verilmiş olduğu,

1.9..03.06.2009 tarihli 11. oturumun 3 Numaralı Kararı ile, Derneğin aktif faaliyetlerinin olduğu illerde Dernek Temsilcilerinin atanmış olduğu,

1.10..10.06.2009 tarihli 12. oturumun 1 Nolu Kararı ile, Dernek binasının inşaatı aşamasında Çankaya Belediye Başkanlığının onayından geçen proje gereği zemin katlarda yapılması planlanan; sinema ve benzeri salonları kapsayan kültür sitesi projesinin çeşitli nedenlerle (Oto park Yönetmeliği) gerçekleştirilememesi neticesinde Dernek Yönetiminden Kaynaklanmayan bu durumun düzeltilmesi ve Kültür Sitesinin ilk projede olan şekliyle yapılması için dava açılmasına karar verilmiş olduğu,

2.. ÜYE KAYIT DEFTERİ;

2.1.. 01.01.2009-01.07.2009 tarihleri arasında 83 üyenin kaydedildiği, giriş ve 2009 yılı aidatlarının tahsil edilip, ikamet ve çalışma adreslerinin de ilgili hanelerine yazılmış olduğu

2.2.. 01.07.2009 tarihi itibarıyla toplam üye sayısının 1362 olduğu, bu üyelere 325 üyenin 2008

yıllık sonu itibarıyla hiç borcunun olmadığı, üyelerin aylık çoğunluğunun borçlu gözükmesinin 18.04.2009 tarihinde yapılan Genel Kurulda alınmış olan üye aidatlarının 01.01.2009 tarihinden itibaren 15.00 TL den 30 TL'ye çıkarılmış olmasından kaynaklandığı, üye aidatların tahsilatı ile ilgili olarak Dernek Yönetimi ve Temsilciliklerin gerekli titizliği göstermelerinin gerektiği,

2.3.. Üye Kayıt Defterinin Noter tarafından tasdiklerinin yapılmış olduğu,

3.. DEMİRBAŞ KAYIT DEFTERİ:

3.1..Dernek Merkezi ile Şube Merkezleri ve Temsilciliklerde bulunan Demirbaşların Dernek Merkezindeki Demirbaş Defterine en son 21.03.2009 tarihi itibarıyla 114 sıra numarası verilerek aynı gün kaydedilmiş ve Defterin gerekli tasdiklerinin yapılmış, söz konusu Demirbaşların verildiği Şube ve Temsilciliklerinin de usulüne uygun bir şekilde

5..ALINDI BELGESİ KAYIT DEFTERİ:

5.1..31.05.2005 tarih ve 25772 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan "Dernekler Yönetmeliği"nin Alındı Bölüm Defterleri ve Kayıtlar Bölümünde belirtilen defterlerden Alındı Belgeleri Kayıt Defterinin tasdiklerinin yapılmış ve düzenli kayıtları yapılmış olduğu, 25 adet alındı belgesinin ve en son olarak 22.05.2009 tarihi itibarıyla 002601 ilk varesi nolu alındı belgesinin Demek Müdürü Meftun TÜFEKÇİ'ye verilmiş olduğu,

6..BİLANÇO HESABI DEFTERİ:

6.1.. Bilanço Hesabı Defterinin yeminli Serbest Muhasebeci Necmettin KELES tarafından tutulmakta olduğu,

7.. AYLIK GELİR VE GİDER HESAPLARI:

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİNİN TEKDÜZEN HESAP PLANINA GÖRE HAZIRLANAN CETVELE GÖRE 01.01.2009- 30.06.2009 TARİHİ İTİBARIYLA GELİRLERİ

Hesap adı	2009 tahmini	1/2	gerçekleşen	Olumlu fark	Olumsuz fark
255 DEMİRBAŞLAR	1.000,00	500,00			
600 GELİRLER					
600 02 01 Üyeler Nakdi Bağış Ve Yardımları	50.000,00	25.000,00	37.382,00	12.382,00	
600 05 05 Basılı Yayın Gelirleri	2.000,00	1.000,00	458,00		-542,00
642 08 Vadesiz Mevduat Hesapları Faizler	2.500,00	1.250,00	64,35		-1.185,65
645 01 Fon Satış Gelirleri	1.000,00	500,00	117,50		-382,50
649 02 Kira Gelirleri	162.100,00	81.050,00	300,00		-80.750,00
679 02 5510 Sayılı Yasaya Göre %5 Ve Diğ.	1.400,00	700,00	3.396,50	2.696,50	
TOD İktisadi İşletme	130.000,00	65.000,00			-65.000,00
İç ve Dış Kaynaklı Proje Geliri	50.000,00	25.000,00			-25.000,00
GELİRLER TOPLAMI	400.000,00	200.000,00	41.718,35	15.078,50	-172.860,15

kaydedilmiş olduğu,

4..EVRAK KAYIT DEFTERİ:

4.1..01.01.2009 - 01.07.2009 tarihleri arasında 214 evrakın geldiği, 92 evrakın gönderilmiş olduğu,

4.2..Evrak Kayıt Defterinin her sayfasının numaralanıp yönetim kurulunca onaylanmış olduğu,

Cetvelen de görüleceği üzere, ilk altı aylık 41.718,35 TL olarak gerçekleşen Gelirlerin, 37.382,00 TL miktarının üyelere ait aidat ve bağış gelirleri olduğu, geriye kalan 4.336,35 TL nin Faiz ve Diğer Gelirler olduğu,

Bunların dışında Türkiye Ormancılar Derneğinin İktisadi İşletmeden 01.01.2009 -30.06.2009 tarihleri arasında Toplam 142.020,48 TL Borç almış olduğu,

**TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİNİN TEKDÜZEN HESAP PLANINA GÖRE HAZIRLANAN
CEYFELE GÖRE 01.01.2009- 30.06.2009 TARİHİ İTİBARIYLA GİDERLERİ**

GİDERLER	2009 tahmini	1/2	gerçekleşen	Olumlu fark	Olumsuz fark
300 000,00	15.000,00				
300 000,00	15.000,00	0,00			
300 000,00	15.000,00	0,00			
300 000,00	25.000,00	12.500,00	11.817,64	682,36	
300 000,00	5.000,00	2.500,00	2.304,44	195,56	
300 000,00	500,00	250,00	236,36	13,64	
300 000,00	6.000,00	3.000,00		3.000,00	
300 000,00		0,00		0,00	
300 000,00	20.000,00	10.000,00	15.711,34		-5.711,34
300 000,00	15.000,00	7.500,00	2.600,05	4.899,95	
300 000,00	14.000,00	7.000,00	371,70	6.628,30	
300 000,00	1.000,00	500,00		500,00	
300 000,00	4.000,00	2.000,00	1.770,00	230,00	
300 000,00	25.000,00	12.500,00		12.500,00	
300 000,00	1.000,00	500,00	1.914,42		-1.414,42
300 000,00	5.000,00	2.500,00		2.500,00	
300 000,00		0,00		0,00	
300 000,00	16.150,00	8.075,00	1.241,36	6.833,64	
300 000,00	5.000,00	2.500,00		2.500,00	
300 000,00	5.000,00	2.500,00	2.210,00	290,00	
300 000,00	20.000,00	10.000,00	4.033,50	5.966,50	
300 000,00	20.000,00	10.000,00	1.927,33	8.072,67	
300 000,00	1.000,00	500,00	314,19	185,81	
300 000,00	6.000,00	3.000,00	2.478,00	522,00	
300 000,00	1.000,00	500,00	105,86	394,14	
300 000,00	35.000,00	17.500,00	165,20	17.334,80	
300 000,00	5.000,00	2.500,00	18.213,50		-15.713,50
300 000,00	3.000,00	1.500,00	1.120,42	379,58	
300 000,00	15.000,00	7.500,00	100,25	7.399,75	
300 000,00	25.000,00	12.500,00	11.812,50	687,50	
300 000,00	5.000,00	2.500,00	2.100,00	400,00	
300 000,00	1.000,00	500,00	549,60		-49,60
300 000,00	100,00	50,00		50,00	
300 000,00	500,00	250,00	4.411,40		-4.161,40
300 000,00	20.000,00	10.000,00		10.000,00	
300 000,00	1.500,00	750,00	374,00	376,00	
300 000,00	1.000,00	500,00	1.000,00		-500,00
300 000,00	5.000,00	2.500,00	1.004,45	1.495,55	
300 000,00		0,00		0,00	
300 000,00	250,00	125,00	108,80	16,20	
300 000,00	1.000,00	500,00	260,00	240,00	
300 000,00	500,00	250,00		250,00	
300 000,00	15.000,00	7.500,00		7.500,00	
300 000,00	2.500,00	1.250,00		1.250,00	
300 000,00	1.000,00	500,00		500,00	
300 000,00	1.000,00	500,00	189,98	310,02	
300 000,00		0,00		0,00	
300 000,00	20.000,00	10.000,00	6.668,90	3.331,10	
300 000,00	15.000,00	7.500,00	497,39	7.002,61	
300 000,00	500,00	250,00		250,00	
300 000,00	500,00	250,00	456,30		-206,30
GİDERLER TOPLAMI	400.000,00	200.000,00	98.068,88	114.687,68	27.756,95

yürütülmekte olduğu.

8.2.. TOD İktisadi İşletmesi İKRA KURULUNUN
TOD Yönetim Kurulunun 29.04.2009 tarih ve 3 Nolu Kararı ile TOD Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa YUMURTACI, TOD Genel Sekreteri Sezai KAYA, TOD Yönetim Kurulu Sayman Üyesi Hüseyin ÇETİN ve TOD Yönetim Kurulu Üyesi Ahmet AKER den oluştuğu.

8.3.. TOD İktisadi İşletmesi Müdürlüğüne
Kurulun 29.04.2009 tarih ve 47/2 sayılı kararı ile Ahmet AKER'in görevlendirilmiş olduğu.

8.4..İktisadi İşletme İcra Kurulunun, 01.01.2009 tarihinden 01.07.2009 tarihleri arasında yaptığı 11 oturumda 27 karar alındığı.

18.05.2009 tarih ve 48/1 ve 48/2 nolu kararlarda, İktisadi İşletmenin Azdavay Orman İşletme Müdürlüğü Amenajman Planlarının yapımı ile ilgili işin ihalesini 91.500,00 TL ye aldığı, Planların yapımı ile ilgili olarak Başmühendis Erdoğan ÖZER'in görevlendirildiği.

8.5.. TOD İktisadi İşletmesinin Demirbaş Defterine satın alınan Demirbaşların en son 29.06.2009 tarihi itibarıyla 30 sıra numarası verilerek ayrı ayrı kaydedilmiş ve Defterin gerekli tasdiklerinin yapılmış olduğu, Defterin 1. ve 2. sırasında kayıtlı projeksiyon Cihazı ve Diz üstü Bilgisayarın 29.02.2008 ve 15.03.2008 tarihlerinde meydana gelen hırsızlık olaylarında çalınmış olduğu, bununla ilgili tutanak ve soruşturmanın yapıldığının kayıtlardan anlaşıldığı, çalınan demirbaşların bulunma ihtimali ortadan kalktığından söz konusu Demirbaşların defter kayıtlarından düşülmesi iş ve işlemlerinin gerçekleştirilmesi,

8.6.. TOD İktisadi İşletmesinin Evrak Kayıt Defteri,

8.1.. 01.01.2009 – 01.07.2009 tarihleri arasında 305 evrakın geldiği, 26 evrakın gönderilmiş olduğu,

8.2..Evrak Kayıt Defterinin her sayfasının numaralanıp yönetim kurulunca onaylanmış olduğu

8.7.. TOD İKTİSADİ İŞLETME AYLIK GELİR VE GİDER HESAPLARI:

**TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ İKTİSADİ İŞLETMESİNİN 01.01.2009- 30.06.2009
TARİHİ İTİBARIYLA GELİRLERİ:**

GELİRLER

Kira Geliri	74.600,00
Belek Yararlanma Hakkı	116.449,40
Kitap Satışı	166,00
Belek Kira	121.783,34
TOPLAM	312.998,74

İktisadi İşletmenin Gelir cetvelinde de görüleceği üzere 01.01.2009-30.06.2009 tarihi itibarıyla gelirinin 312.998,74 TL olduğu,

Bu gelirlerin; 65.000,00 TL.'sinin yüklenici Firma olan TIMCO Anonim Şirketinin Dernek ile yaptığı Sözleşmeler gereği, zemin kat için aylık 10.000,00 TL, bodrum katlar için aylık 3.000,00 TL olmak üzere toplam 13.000,00 TL kira bedelinin 2009 Şubat ayından itibaren 5 aylık kira bedeli karşılığı olduğu,

9.600,00 TL.'sinin Dernek Binasının teras katında Lokanta işletmesi için Zirvedeki Beyinler Firmasının yatırdığı Kira geliri olduğu,

Geriye kalan miktardan; 116.449,40 TL.'sinin üyelerin RIXOS OTEL konaklamaları karşılığı İktisadi İşletme hesabına yatırdığı EURO karşılığı TL bedel ile RIXOS OTEL tarafından sözleşme gereği 25.02.2009 tarihinde yatırdığı 73.554,59 TL olduğu,

RIXOS OTEL kira bedeli ile ilgili olarak; yapılan sözleşme gereği yıllık 125.000,00 EURO + KDV Bedelini yatırması gerektiği, Üyelerimizin RIXOS OTEL den faydalanmaları karşılığı, Derneğin İktisadi İşletme Hesabına 2008 yılı boyunca yatırdıkları toplam 194.382,91 TL nin 31.12.2008 tarihli mahsuplaşma ile virman yapılmak suretiyle muhasebeleştirildiği, geriye kalan 73.554,59 TL nin yukarıda belirtildiği gibi 25.02.2009 tarihinde İktisadi İşletme Hesabına yatırıldığı, 2009 yılı bedeli ile ilgili olarak söz konusu miktarın KDV si olarak 48.228,75 TL'nin 22.01.2009 tarihinde İktisadi İşletme Hesabına yatırılmış olduğu, Dolayısıyla 2009 yılı ilk 6 aylık dönemde Belek Rixos Otel Kira gelirinin 121.783,34 TL olduğu,

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ İKTİSADİ İŞLETMESİNİN 01.01.2009- 30.06.2009 TARİHİ İTİBARIYLA GİDERLERİ

GİDERLER

KDV VERGİLERİ	72.148,86
TOD'A AKTARILAN	142.020,48
AMENAJMAN	22.500
SSK - PERSONEL - MUHASEBE VE DİĞER	48.724,99
TOPLAM	285.394,33

İktisadi İşletmenin Gider cetvelinde de görüleceği üzere 01.01.2009-30.06.2009 tarihi itibarıyla giderinin 285.394,33 TL olup, söz konusu bu Giderlerin Dernek İktisadi İşletmesinin faaliyet giderleri, matbaa, vergi, personel, kırtasiye ve benzeri giderler olduğu,

Netice itibarıyla İktisadi İşletmenin Banka Nakit Hesabının denetim tarihi itibarıyla;

BANKA EURO HESABI - 66318	10.628,72
BANKA FON HESABI - 66316	404,72
KASA	3.737,55

Olduğu,

İktisadi İşletme adına alınan iş avanslarının zamanında mahsuplarının yapılmaması nedeniyle borç bakiyesi verdiği, alınmış olan iş avanslarının alındıktan sonra bir ay içerisinde mahsuplarının yapılarak kapatılmasının gerektiği, zamanında mahsuplarının yapılmaması nedeniyle borç bakiyesi verdiği, alınmış olan iş avanslarının alındıktan sonra bir ay içerisinde mahsuplarının yapılarak kapatılmasının gerektiği,

9.. ÖNERİLER:

9.1..Genel Kurulda yapılan görüşmeler esnasında, Dernek Üyelerinin Derneğin faaliyetleri ile ilgili bilgilendirme ve alınması gereken kararlarda, katılımcılığın sağlanması hususundaki taleplerinin değerlendirilmesi ile ilgili olarak Yönetim Kurulunun üyelere yönelik bilgilendirme ve değerlendirme toplantılarının yapılmasının uygun olacağına,

9.2..Teras katta açılması kararlaştırılan ve yapılan sözleşme ile kiraya verilen Restoranın henüz faaliyete geçememiş olduğu, konuyu hizmet ve kira durumu itibarıyla Yönetim Kurulunun değerlendirmeye almasının,

9.3..Üye aidatlarının tahsilatı ile ilgili olarak gereken titizliğin gösterilmesinin,

9.4.. Dernek ilgilileri tarafından bilgi amaçlı tutulmakta olan günlük Kasa Defterinin kaydı ile ilgili olarak yapılan işlemlerin tarihleri ile birlikte yazılmasının,

9.5..Ekoturizm gurubunun gerçekleştirmekte

olduğu bu olumlu tanıtım faaliyetlerine aynı dikkat ve itina ile devam edilmesi ve ihtiyaçları olan maddi ve manevi desteğin sağlanmasının,

Gerektiği kanaati ile bu Denetleme Raporu tarafımızdan tanzim ve imza edilmiştir.

03.08.2009

DENETLEME KURULU

İsmail İKİLER	Aydın GERİŞ	Ömer KESKİ
Başkan	Üye	Üye

